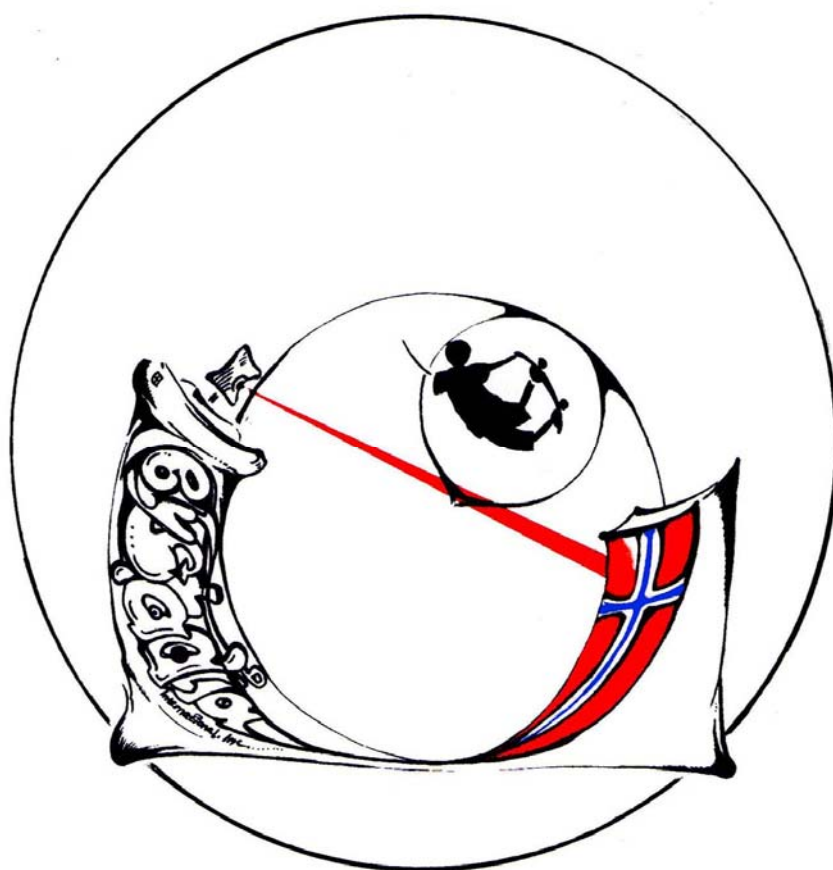

Ungdoms fritid i en flerkulturell bydel

- *En studie av innvandrerungdom i Blystadlia, Rælingen kommune*

Edle Vågen
Masteroppgave i samfunnsgeografi
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Universitetet i Oslo
September 2005

Forsideillustrasjon: *Sprayboks og skateboard-rampe.* Tegnet av Arnar Vågen.

Forord

Jeg vil rette en stor takk til alle som har hjulpet meg med å få i havn denne oppgaven.

Først og fremst vil jeg takke Terje Wessel som har vært min veileder. Han har vært utrolig sjenerøs og til stor hjelp under hele prosessen.

Grunnen til at jeg har skrevet akkurat denne oppgaven, rettet inn mot ungdom i Blystadlia, er en prosjektbeskrivelse jeg fant hos Vitenskapsbutikken ved Universitetet i Oslo, med Blystadlia Miljøforum som oppdragsgiver. Med utgangspunkt i dette har jeg hatt to kontaktpersoner i feltet. Den første var Hans Olav Hagen. Og da han flyttet utenlands, tok Øivind Sand over som kontaktperson. Begge disse har vært tilknyttet Blystadlia Miljøforum. Jeg vil takke Hans Olav Hagen for hyggelig samtale helt i starten av prosjektet. Og Øivind Sand har vært til spesielt stor hjelp ved rekruttering av informanter, samt råd om hvem jeg kunne kontakte for hjelp i forhold til oppgaven, og tilgang til dokumenter knyttet til Blystadlia Miljøforum. Takk skal du ha. Og i forbindelse med dette vil jeg også takke rektor og lærere ved Sandbekken ungdomsskole som har hjulpet meg å få tak i informanter, og for at jeg fikk lov til å gjennomføre intervjuene i skoletiden, og fikk låne rom til dette. Og uten alle ungdommene som sa seg villig til å stille opp på intervju hadde ikke denne oppgaven blitt til. Takk for at dere satte av tid til å snakke med meg. Jeg vil dessuten takke Olav Jørgenvåg, også medlem av Blystadlia Miljøforum, for å ha vært behjelpelig på telefon og e-mail, ikke minst med tips i forhold til hvem jeg kunne kontakte for videre hjelp med oppgaven.

Til slutt vil jeg takke Arnar for illustrasjon av forsidebilde, Aleksander for korrekturlesning, og ellers venner og familie som har kommet med råd og støttet meg underveis i oppgaveskrivingen.

Edle Vågen

Oslo, august 2005

Innhold:

Forord	s. 3
Innhold	s. 5
Oversikt over kart og figurer	s. 7
Kapittel 1: Introduksjon	s. 9
1.1 Bakgrunn	s. 9
1.2 Problemstilling	s. 11
1.2.1 Begrepsavklaringer	s. 12
1.3 Gangen i oppgaven	s. 12
Kapittel 2: Beskrivelse av studieområdet	s. 17
Kapittel 3: Ungdom og fritid	s. 21
3.1 Ungdom	s. 21
3.1.1 Innvandrerungdom	s. 22
3.1.2 Det flerkulturelle landskapet	s. 25
3.1.3 Å prøve ut grenser og utvikling av problematferd	s. 28
3.2 Fritid blant ungdom	s. 29
3.2.1 Innvandrerungdom og fritid	s. 31
3.2.2 Deltakelse i organisasjoner	s. 32
3.3 Sosiale relasjoner	s. 33
3.3.1 Tenåringers nettverk	s. 34
3.4 Avslutning	s. 36
Kapittel 4: Nærmiljø og stedsidentitet	s. 37
4.1 Nærmiljøet som handlingsarena	s. 37
4.1.1 Nærmiljøets betydning for barn og unge	s. 42
4.1.2 Ungdoms bruk av sted og rom	s. 44
4.2 Stedsidentitet	s. 45

4.3 Avslutning	s. 47
Kapittel 5: Metode	s. 49
5.1 Valg av metode	s. 49
5.2 Problemstilling	s. 49
5.3 Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet	s. 50
5.3.1 Rekruttering av informanter	s. 51
5.3.2 Undersøkelsesopplegg	s. 52
5.4 Avslutning	s. 54
Kapittel 6: Fritid og sosiale relasjoner i Blystadlia	s. 55
6.1 Presentasjon av informantene	s. 55
6.2 Sosiale relasjoner, aktiviteter og steder å være i fritiden	s. 58
6.2.1 Om organisert fritidstilbud	s. 67
6.2.2 Trygghet og sosialt miljø	s. 72
6.3 Om de fysiske omgivelsene og tilhørighetsfølelse	s. 73
6.4 Skifte i fokus rettet mot Blystadlia	s. 75
6.5 Avslutning	s. 76
Kapittel 7: Avslutning	s. 79
7.1 Ungdoms fritid i nærmiljøet	s. 79
7.1.1 Fritid i Blystadlia	s. 80
7.2 Stedets dynamikk	s. 82
Kapittel 8: Referanser	s. 85
Vedlegg:	
Vedlegg I: Godkjenning av forskningsopplegg fra NSD	s. 88
Vedlegg II: Informasjonsskriv til klassestyrer/e ved Sandbekken ungdomsskole	s. 89
Vedlegg III: Forespørsel om å delta i intervju	s. 90
Vedlegg IV: Informasjonsskriv til foresatte	s. 91
Vedlegg V: Bekreftelse fra foresatte	s. 92
Vedlegg VI: Intervjuguide	s. 93

Oversikt over kart og figurer:

Kart 1.1: Akershus	s. 14
Kart 1.2: Blystadlia i forhold til omkringliggende områder i Rælingen kommune	s. 15
Kart 1.3: Blystadlia	s. 15
Figur 2.1: ”Høyblokka” I	s. 18
Figur 2.2: ”Høyblokka” II	s. 18
Figur 2.3: Noen av terrasseleilighetene	s. 18
Figur 2.4: Noen av lavblokkene	s. 18
Figur 2.5: Skilt over inngangen til nærsenteret	s. 19
Figur 2.6: Utsikt fra bussholdeplassen	s. 19
Figur 2.7: Skilt ved ankomst til Blystadlia	s. 20

Kapittel 1: Introduksjon

1.1 Bakgrunn

Blystadlia er en flerkulturell drabantby i Rælingen kommune i Akershus som ble utbygd på slutten av 1970-tallet. I området bor det noe under 3000 mennesker med bakgrunn fra 26 ulike land.

Blystadlia har hatt en del problemer med ran, tyverier, vold og narkotikamisbruk, utført av ungdomsgjenger fra ungdomsskolealder og oppover med både majoritets- og minoritetsbakgrunn. For å stoppe kriminaliteten og utvikle nærmiljøet i en positiv retning har innbyggerne blant annet opprettet Blystadlia Miljøforum, som er et uformelt, tverrfaglig forum sammensatt av borettslagene, barnehagene, foreldre, barnevernet, kirken og politiet, med barne- og ungdomsskolen i spissen. Arbeidet til Blystadlia Miljøforum har allerede gitt resultater i form av redusert kriminalitet og økt trivsel i området.

Da Blystadlia ble utbygd, ble det bygd et nærmiljøsentert med dagligvarebutikk, kafé, postkontor, helsestasjon og en del andre servicetilbud til beboerne. Men etter hvert ble all virksomhet i senteret nedlagt eller flyttet, blant annet på grunn av økende kriminalitet.¹ Miljøforumet gjennomførte i 2003 en spørreundersøkelse som viste at befolkningen i området fortsatt ønsket å ha en butikk i nærmiljøet. Etter kontakt med mange ulike butikkjeder ble Spar til slutt overbevist om at det var mulig å drive butikk i Blystadlia. Og 25. februar 2004, ble både en ny Spar butikk, og puben "Helt på høyden" åpnet i nærsenteret.²

Blystadlia har tidligere blitt framstilt som et nokså problemfylt område i media. Jeg plukket ut et par reportasjer skrevet i Romerikes Blad, og så et forholdsvis klart skille mellom hvordan Blystadlia ble omtalt i 2002, i forhold til 2003 og 2004. I 2001 ble det lansert en sjokkrapport om ungdomsvolden i Skedsmo, nabokommunen til Rælingen, av forskerne Tore Bjørgo og Thomas Haaland ved NIBR. Der skrives det blant annet at: "Den grupperingen som flest hevder er en gjeng, er den såkalte Lia-gjengen fra Blystadlia i Rælingen, en gruppe som stadig markerer seg i Lillestrøm" (Bjørgo & Haaland 2001:26-27). Men Intervjuer gjort av journalister med ungdommer som ble oppfattet som medlemmer av denne Lia-gjengen, tilbakeviser at det i det hele tatt har eksistert en slik gjeng. Dette kommer fram i blant annet denne reportasjen fra september 2002: "Jeg har bodd her i mange år og kjenner ikke til at det

¹ Fra prosjektbeskrivelse utformet av Blystadlia Miljøforum i samarbeid med Vitenskapsbutikken ved UIO, 2004.

² http://www.rb.no/lokale_nyheter/article886994.ece (01.09.04)

er noen gjeng her. Hadde det vært det, så hadde jeg visst om det". Guttene innrømmer overfor journalisten at de kjenner til at enkelte gutter fra Blystadlia med en frynsete forhistorie holder til ved Bussterminalen i Lillestrøm sentrum. Men påpeker at: "Det er ikke bare gutter fra Blystadlia der, men så fort noen herfra er med på bråk, blir man stemplet som et medlem fra Blystadliagjengen".³

Disse ungdommene hang mye utenfor det som den gangen var Prix i nærsenteret i Blystadlia, og etterlyste et eget sted å være. Andre innlegg skrevet i 2002 avviser også det negative bildet framstilt i media, og understreker at Blystadlia er et godt sted å bo. Mari Rjaanes skrev for eksempel et leserinnlegg 18. september 2002:⁴

"Sjokkrapporter og en fortørnet ordfører, skumle utlendinger utenfor Prix, Lia-gjengen, voksne som ikke kommer på banen og enda mindre tør gå på butikken etter seks om kvelden, høyblokker, og innvandrere. Det er visstnok Blystadlia, et skrekkens eksempel på en drabantby som har verdens mest frynsete rykte. (...) Ærlig talt, jeg bor her, jeg kjenner meg ikke igjen, jeg har barn som vokser opp her som fortørnet ser avisene stappfulle av beskyldinger om et dårlig miljø, de kjenner seg heller ikke igjen."

Ser en på noen av reportasjene fra 2003 og 2004, er det i langt større grad den positive utviklingen ved Blystadlia som står i fokus. Det er for eksempel mye fokus på Blystadlia barneskole, som blant annet kom spesielt godt ut på en undersøkelse om trivsel i skolen, utført av Kommunenes Sentralforbund (KS)⁵, samt uttrykt glede over ny butikk og kafé i senteret^{6,7}.

Det har tydeligvis vært en positiv utvikling i området de siste årene, og en del problemer er blitt mye mindre i omfang. Men det synes likevel å fortsatt være relevant å se på hvordan ungdommer, og da i dette tilfellet innvandrerungdommer, tilbringer fritiden sin. Bakgrunnen for prosjektet er et initiativ fra Blystadlia Miljøforum rettet mot Vitenskapsbutikken på det Samfunnsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo, med prosjektittel: "Forebygging av ungdomskriminalitet i en flerkulturell drabantby" (prosjekt 142-01). Dette initiativet viser at det fortsatt er behov for å øke kunnskapen hva gjelder ungdomsmiljøet i området. Og med utgangspunkt i at Blystadlia er en flerkulturell bydel, har jeg valgt å avgrense oppgaven til å omhandle andregenerasjons innvandrere. To av informantene er ikke født i Norge, og faller

³ http://www.rb.no/lokale_nyheter/article44222.ece (01.09.04)

⁴ <http://www.rb.no/meninger/leserbrev/article20823.ece> (01.09.04)

⁵ http://www.rb.no/lokale_nyheter/article828037.ece (01.09.04)

⁶ http://www.rb.no/lokale_nyheter/article886994.ece (01.09.04)

⁷ http://www.rb.no/lokale_nyheter/article889665.ece (01.09.04)

dermed strengt tatt utenfor definisjonen av andregenerasjons innvandrere, men disse var så små da de kom hit (to måneder, og fire år gamle), at jeg har valgt å også ta med disse.

1.2 Problemstilling

Mitt fokus er altså på andregenerasjons ikke-vestlige innvandrere i alderen 13 til 15 år. Denne aldersgruppen har generelt en sterkere tilknytning til nærmiljøet enn eldre ungdom. Det er også en livsfase preget av store endringer, usikkerhet og en begynnende frigjøring fra foreldrene. I større grad enn på tidligere alderstrinn utformes holdninger og atferd i fellesskap med jevnaldrende venner.

Jeg har valgt å ta utgangspunkt i disse ungdommenes fritid – hvem de omgås på fritiden, hva de gjør, og hvor de oppholder seg. Fokus rettes også mot hvilke tilbud ungdommen er fornøyd med i nærmiljøet, og hva som eventuelt kan gjøre fritiden i nærmiljøet bedre, samt tilhørighetsfølelse til stedet de bor på. Gjennom å se på det sosiale fellesskapet, knyttet til spørsmål om nærmiljøet, søker jeg altså å belyse forhold som kan bidra til å skape en positiv fritid i nærområdet. Det er ungdommens egne vurderinger av hvem og hva som er viktig for dem, og deres tanker rundt sosiale relasjoner til andre i fritiden, som danner utgangspunktet.

Problemstillingene jeg vil reise utgjøres av fire deler: *Hvem omgås innvandrerungdommen med i fritiden, hva gjør de, og hvor oppholder de seg? Hvor lokalt er det sosiale fellesskapet? I hvilken grad føler ungdommene tilhørighet til sitt nærmiljø? Og hvilke faktorer kan bidra til å gjøre fritiden i nærområdet mer positiv?*

Det første spørsmålet er relativt deskriptivt med tanke på å fange opp sosiale relasjoner og aktiviteter, hvor også sosial omgang med familie inngår. Det andre spørsmålet er en presisering av det første, og dreier seg først og fremst om vennekontaktene. Spørsmål tre er igjen en tematisk videreføring av de to første spørsmålene, mens jeg med det siste spørsmålet søker å belyse eventuelle endringer i nærmiljøet som ungdommene jeg har snakket med mener vil kunne gjøre fritiden i Blystadlia bedre.

Jeg har valgt å gå nokså bredt ut i forhold til valg av problemstillinger. Dette har blant annet med rammebetingelsene for rekruttering av informanter å gjøre, samt dels med valg av intervjuer som dominerende datainnsamlingsmetode. En kontaktperson fra Blystadlia Miljøforum samt rektorer og lærere ved Sandbekken ungdomsskole har hjulpet til i forhold til

rekruttering av informanter, og intervjuene har foregått på samme ungdomsskole. Oppgaven berører kriminalitet, rus og annen problematferd, men kun som del av et bredere tema. Hadde fokuset ensidig vært på aspekter som for eksempel kriminalitet eller rus, ville det vært ønskelig å benytte andre rekrutteringskanaler, og gjennomføre intervjuene et annet sted enn på skolen ungdommene går på. Det ville også vært nødvendig med mer deltakende observasjon, da det er vanskelig å få innblikk i slike sensitive temaer gjennom kun å intervju ungdommene. Dette vil jeg komme nærmere inn på i metodekapittelet.

1.2.1 Begrepsavklaringer

Ikke-vestlig innvandrerungdom defineres her som ungdom hvor en eller begge foreldre er født i utlandet, og da i et land i Asia med Tyrkia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, eller Øst-Europa.⁸ Når det gjelder *andregenerasjons innvandrere*, er disse født i Norge, men må ha minst en forelder som er født i utlandet. Andregenerasjons innvandrere har ofte norsk statsborgerskap, men her er det likevel store forskjeller mellom ulike grupper. Erfaringer fra Sverige har vist at tyrkere, for eksempel, gjerne holder lenge på sitt opprinnelige statsborgerskap, mens for eksempel grupper fra Øst-Europa skifter raskere (Øia 1993).

Fritid er i denne oppgaven definert som den tiden ungdommene har til disposisjon når alt som har tilknytning til skole og lekselesing er trukket fra.

1.3 Gangen i oppgaven

I dette kapitlet er oppgavens tema, bakgrunn, problemstillinger, samt begrepsavgrensninger redegjort for. I kapittel to gis det en kort beskrivelse av studieområdet. De to teorikapitlene gir en presentasjon av det teoretiske rammeverket for analysen. I det første teorikapitlet tar jeg først for meg teori om ungdom generelt, og ungdom med innvandrerbakgrunn, for så å si noe om fritid blant disse ungdommene. Jeg vil i dette kapitlet også kort komme inn på utvikling av problematferd, og betydningen av sosialt nettverk, spesielt blant tenåringer. I det andre teorikapitlet er fokuset på nærmiljøet som handlingsarena og stedsidentitet. Målet med teorikapitlene er å fremlegge perspektiver som problemstillingene kan forankres i, og som legges til grunn for tolkningen av empiriske funn. Jeg har valgt å gjøre en kvalitativ studie, med fokus på halvstrukturerte dybdeintervjuer. I kapittel fem redegjør jeg for valg av metode, fremgangsmåte og refleksjoner i forhold til dette. I den forbindelse vil jeg også komme inn på troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet i tilknytning til min oppgave. I kapittel seks

⁸ <http://www.ssb.no/emner/00/00/10/innvandring/main.shtml> (22.06.05)

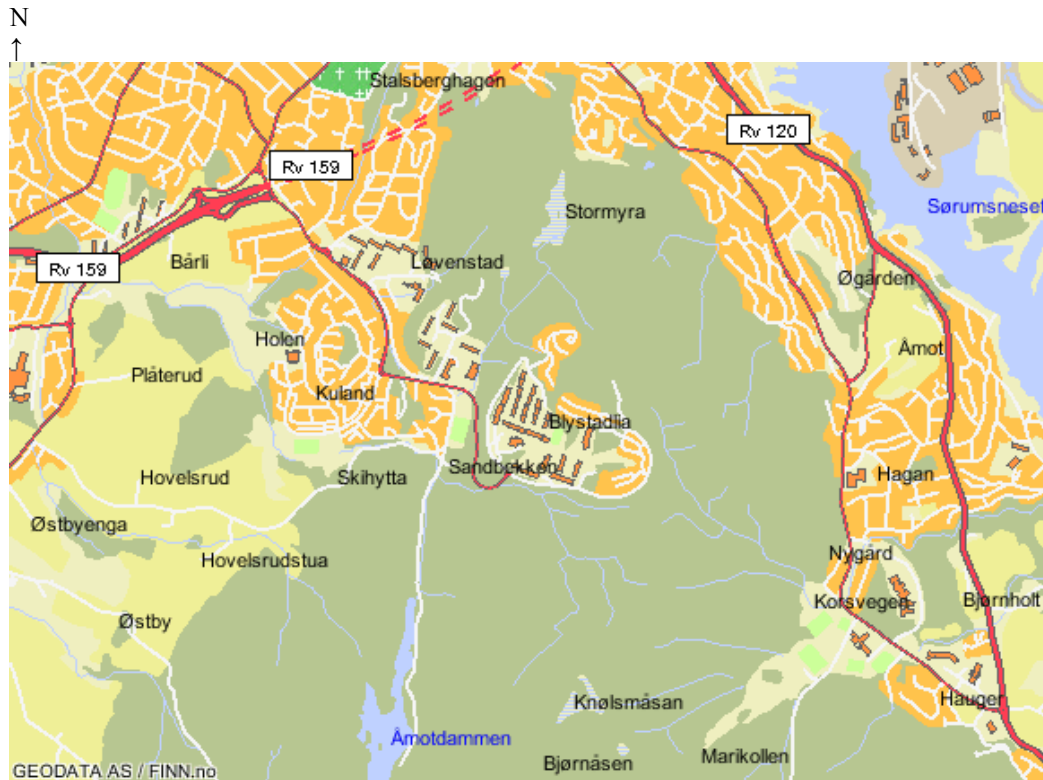
analyserer jeg mine empiriske funn. Og til slutt, i syvende kapittel, avrunder jeg oppgaven med en avslutning, hvor jeg blant annet gir en kort oppsummering i forhold til problemstillingene.

N
↑

Kart 1.1: Akershus. (målestokk ikke tilgjengelig).

Kilde: http://www.akershus-f.kommune.no/index.php?page_id=200&lang_id=1 (02.08.05)

← 4429 m →

Kart 1.2: Blystadlia i forhold til omkringliggende områder i Rælingen kommune.
Kilde: <http://tux2.aftenposten.no/kart/> (02.08.05)

← 1008 m →

Kart 1.3: Blystadlia.
Kilde: <http://tux1.aftenposten.no/kart/mapNavigation.cgi?utmX=278550&utmY=6650225>
(22.07.05)

Kapittel 2: Beskrivelse av studieområdet

I Blystadlia bor det i dag (2005) 2 670 mennesker. 110 av disse er fra 13 til 15 år gamle, og 30 av disse igjen er innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn.⁹ Når det gjelder kommunen i sin helhet, forventes det i følge SSB en svak befolkningsøkning frem mot år 2015. Fra 1999 har innbyggertallet i selve Blystadlia imidlertid sunket med omtrent 200 personer.¹⁰ Blystadlia er likevel fortsatt et av de tettest befolkede delområdene i Rælingen kommune. Blystadlia er, som sagt innledningsvis, en flerkulturell drabantby med mennesker med bakgrunn fra 26 ulike land. I dag har 502 av innbyggerne i Blystadlia ikke-vestlig bakgrunn. Vietnameserne utgjør den største gruppen, på 198 beboere, mens de to nest største innvandrergruppene har bakgrunn fra Irak og Pakistan.⁹ På Blystadlia barneskole er 26 prosent av elevene fremmedspråklige og 16 språk er representert.¹¹ Hva gjelder Rælingen kommune generelt, var prosentandelen i 2003 for personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn 8,5. Dette var en noe høyere andel enn for hele landet, som var på 5 prosent.¹² Etter Oslo, er Akershus det fylket i Norge som har størst befolkning med innvandrerbakgrunn, hvilket også gjelder barn med minoritetsbakgrunn. Og som i Blystadlia, er det også generelt i Akershus spesielt mange vietnamesere.^{13,14}

Bebyggelsen i Blystadlia består av en høyblokk, lavblokker og terrasseblokker, rekkehus og eneboliger. Romerike Boligbyggelag startet i 1975 bygging av blokker i åsen ovenfor Løvenstad, og de første beboerne flyttet inn i 1976. Området fikk navnet Blystadlia etter eierne av Sandbekkstua (Blystad) og området rundt. Rekkehusene og eneboligene kom til først på begynnelsen av 1980-tallet. Borettslagene heter Fagerlia, Blystadringen, Bjørnefaret, Elgtråkket, Ekornveien og Rådyrveien vel. Veiene har også fått navn etter ulike dyr, som Grevlingveien, Gaupefaret også videre.¹⁵

I 2001 var det 1129 boliger i Blystadlia, hvorav 186 var rekkehusboliger, 50 eneboliger og 893 blokkleiligheter.¹⁶ Samme år bodde det omtrent 2,5 personer i gjennomsnitt per bolig. Rundt 350 av boligene var da enpersonhusholdninger, topersonhusholdninger, eller

⁹ Tall fått fra SSB etter bestillingsoppdrag (2005).

¹⁰ <http://ssb.no> (Statistikkbanken: 02280301 Blystadlia 1, 09.06.05)

¹¹ Fra prosjektbeskrivelse utformet av Blystadlia Miljøforum i samarbeid med Vitenskapsbutikken ved UIO, 2004.

¹² http://ssb.no/kommuner/hoyre_side.cgi?region=228 (07.05.04)

¹³ http://www.ssb.no/emner/02/02/20/rapp_200414/ (08.08.05)

¹⁴ <http://www.barneombudet.no/cgi-bin/barneombudet/imaker?id=8440> (08.08.05)

¹⁵ http://it-student.hivolda.no/prosjekt/v00/Blystadlia_-_byen_i_skogen/ (04.08.05)

¹⁶ <http://www.bele.no/Blystadlia.html> (14.04.05)

husholdninger på tre til fire personer, mens rundt 70 bestod av fem personer eller mer.¹ 88% av husholdningene eide boligen selv (SSB 2003).

Figur 2.1: "Høyblokka" I

Figur 2.2: "Høyblokka" II

Figur 2.3: Noen av terrasseleilighetene

Figur 2.4: Noen av lavblokkene

Bebyggelsen i Blystadlia er godt skjermet fra trafikk, og det er ikke biltrafikk inne på området. Mye på grunn av dette er det derfor også et svært rolig område. Og det er godt lagt til rette for barnefamilier, med skole og barnehager liggende sentralt, og rikelig med lekeområder innimellom bebyggelsen. Ved bussholdeplassen finnes et nærsenter med en sparbutikk, en pub/kafé, kiosker og frisør. Flere lokaler stor imidlertid fortsatt tomme. I nærliggende lokaler finnes også andre tilbud, som blant annet tannlege og fysioterapeut.

De fleste som bor i området er innflyttere til kommunen, og veldig mange jobber i andre kommuner som Skedsmo, Lørenskog og Oslo. En kan dermed si at Blystadlia er en

såkalt "soveby". Størsteparten jobber innen ulike tjenestenæringer (85 prosent), mens resten stort sett jobber innen sekundærnæringene (SSB 2003).

Figur 2.5: Skilt over inngangen til nærsenteret

Det første som møter en når en går av bussen i Blystadlia er en stor, egentlig ganske trist boligblokk (kalt høyblokka) og nærsenteret. Rundt nærsenteret er det en del lavere blokker og terrasseblokker. Midt inne på området ligger det to barnehager, samt en barneskole, med mye skog, og fredelige omgivelser rundt. Marka er svært dominerende for stedet, og omkranser store deler av det. Opp mot grensa til marka ligger det flere ulike rekkehus og små eneboliger, som er godt vedlikeholdt, med trivelige, velstelte hager og tun rundt. Blystadlia ligger dessuten på en høyde, vest i Rælingsåsen, slik at man fra store deler av området har en flott utsikt. Og nettopp utsikten og det at Blystadlia ligger så tett opp til marka, med mange grønne lommer også inne på området, trekkes gjerne frem som spesielt attraktivt for stedet.

Figur 2.6: Utsikt fra bussholdeplassen

Blystadlia vil ikke nødvendigvis falle inn under hvordan det er vanlig å definere en drabantby. Sosiologen Ivar Sekne (i Ellingsen 1994) har blant annet satt som kriterium at boligområdet må være i størrelsesorden ca 4000 mennesker eller mer, noe Blystadlia ikke innfrir. Men i det daglige er det likevel vanlig å omtale Blystadlia som en drabantby, og drabantbyer kan også defineres noe enklere, som "offentlig planlagte boområder i større byers ytre sone" (Kvarv 1995 i Grønli 2004:5).

Figur 2.7: Skilt ved ankomst til Blystadlia.

Kapittel 3: Ungdom og fritid

I dette kapittelet vil jeg først si litt generelt om hva det innebærer å være ungdom, for så å komme inn på ungdom med innvandrerbakgrunn, og det å være en del av et flerkulturelt miljø. Å bryte med visse sosiale normer og regler er vanlig i forhold til løsrivelsen fra foreldres og voksensamfunnets innflytelse. Jeg vil derfor også si noe om utprøving av grenser, og utvikling av problematferd. Deretter vil jeg ta for meg hva som legges i begrepet fritid, og betydningen og bruken av fritid blant ungdom generelt og innvandrerungdom spesielt. Jeg vil i forlengelse av dette også berøre deltakelse i organisasjoner, da det er vanlig at ungdom i denne alderen benytter deler av fritiden innen en eller annen form for organisasjon. Før jeg kommer med en kort avslutning, vil jeg ta for meg sosiale relasjoner og sosialt nettverk blant tenåringer. Kunnskap hentet fra teori om sosiale nettverk har vist seg å være svært nyttig for å belyse nettopp betydningen av sosiale relasjoner og sosialt fellesskap blant ungdom i denne aldersgruppen.

3.1 Ungdom

Selv om den biologiske utviklingen varierer fra individ til individ, er det vanlig å knytte starten på ungdomstiden til puberteten. I løpet av puberteten skjer det for den enkelte en rekke forandringer, både fysisk og psykisk (Bakken 1998). Skard (i Øia 2003:51) har sagt dette om ungdomstiden:

"Innenfor psykologien regner en gjerne at ungdomsalderen strekker seg fra de kroppslige forandringer, som vi kaller puberteten, begynner, og til de følelsesmessige og andre reaksjonene på disse forandringene har stabilisert seg, og en har oppnådd en ny, sjelelig balanse. En kan si at ungdomsalderen har en biologisk begynnelse og en sosial avslutning."

Wyn og White har foreslått å legge vekt på ungdomsbegrepet som sosial prosess, gjennom transformasjon fra barndom til voksenhet (Øia 2003). Fra å være innordnet i en liten, trygg og privatisert familie, kjennetegnet av intimitet og nærhet, utvikler barnet seg til å bli et selvstendig, statusbærende individ integrert i det voksne samfunn (Heggen m.fl. 1993). Ungdom konstituerer seg som sosial kategori under særskilte historiske forhold. Og slike ytre forhold legger føringer på ungdomsliv, bevissthetsdannelse og identitetskonstruksjon. Dermed må ungdom forstås både som et samfunnsmessig og individuelt fenomen (Øia 2003).

At ulike sosiale roller er bestemt ut fra alder, er velkjent fra alle samfunn. Vår inndeling i livsfaser, med skarpe skiller mellom barndom, ungdom og voksenalder er likevel av nyere dato. En slik inndeling har bakgrunn i endringer i industri og teknologi, familiens endrete funksjon gjennom oppløsningen av storfamilien og endringer i skolen som kvalifiserende mellomledd (Heggen m.fl. 1993). Ungdommen har gradvis blitt utstøtt fra arbeids- og produksjonssfæren, mens de samtidig i økende grad har blitt integrert i et fritids- og skolesamfunn. De spiller dermed i større grad rollen som konsumenter enn som produsenter (Øia 1993).

Sosialisering dreier seg om at barn og ungdom gjennom oppveksten blir integrert i sosiale fellesskap. Holdninger, verdier og kunnskap blir utformet gjennom de relasjoner individet har til ulike sosialiseringsskikkelser. Personens deltakelse og posisjon på ulike arenaer vil ha mye å si for identitetsdanningen, og dermed for viktige fremtidsvalg (Heggen m.fl. 1993).

I dannelsen av egen identitet er påvirkningen fra jevnaldersmiljøet sterkere enn før. Margaret Mead (i Heggen m.fl. 1993) trekker fram overgangen fra det tradisjonsbaserte samfunnet der unge i hovedsak lærte av de eldre, til samfunn der de ulike jevnaldersgruppene lærer av hverandre, og der tendensen er at det er de eldre som lærer av de unge. Tanken er at teknologisk utvikling og sosiale endringer går så fort at det er de unge som først tilegner seg den gyldige kunnskapen, og fremtidens kompetanse. Forholdet mellom generasjonene blir dermed som i immigrantgrupper, hvor det er de yngste som raskest tar opp i seg det nye og framtidige. Den eldste generasjonen blir således i mange sammenhenger avhengig av de unge for å kunne klare seg i det nye samfunnet. Andre generasjons innvandrere skjønner bare delvis det deres foreldre forteller fra fortiden, fordi de selv aldri har levd i den kulturen foreldrene snakker om. Disse ungdommene vil dermed også stå i en spesiell posisjon når de forsøker å forholde seg både til majoritetskulturen og foreldrenes hjemlandskultur. De vil også ofte fungere som et slags mellomledd mellom disse kulturene.

3.1.1 Innvandrerungdom

Ungdom med innvandrerbakgrunn har i media og på andre måter pådratt seg betydelig oppmerksomhet i form av bekymring og negativ omtale. Både fra barnevernet, politiet og skolen rapporteres det om problemer. Den negative omtalen er konkretisert gjennom beskrivelser av kriminalitet, vold, rusmisbruk og familiekonflikter. Problemstillinger knyttet til unge med innvandrerbakgrunn er særlig aktuelle fordi majoriteten av såkalt andre generasjons innvandrere fremdeles er svært unge. Grunnlaget for senere voksenalder

legges dermed i Norge. Mange av foreldrene behersker norsk dårlig, og en stor del av foreldrene er utenfor det ordinære arbeidslivet.

Innvandrerungdom skal per definisjon modnes inn i, eller konstruere seg, en voksenhet med utspring i det norske samfunnet, og ikke i foreldrenes tradisjoner. Dermed vil de også høste andre erfaringer og stå overfor andre utfordringer enn norsk ungdom (Øia 2003).

Det har lenge vært rettet stor oppmerksomhet rundt situasjonen til innvandrerungdommene i Norge. Erling Bjurstrøm oppsummerer forskerperspektivet på følgende måte:

"Et flertall av de forskere som har gitt en mer overgripende beskrivelse av situasjonen til annengenerasjons-innvandrerne i Vest-Europa, konkluderer med at de utgjør en risikogruppe i ulike sammenhenger. Framfor alt gjennom at de tenderer til

- 1) å overta sine foreldres lave sosio-økonomiske status;
 - 2) at de møter spesielle vansker under skole og utdanningstiden;
 - 3) som bidrar til at de tenderer til å havne i en dårligere posisjon enn andre ungdommer når de går inn på arbeidsmarkedet;
 - 4) og at de sliter med en spesiell identitets-, kultur- og språkproblematikk."
- (Bjurstrøm 1984 i Øia 1993:16-17).

For et levedyktig framtid-Norge er vi avhengig av ungdom med høy kompetanse og evne til å fungere godt i samfunnet. I og med at innvandrerungdommene, og ungdom med fremmedspråklig bakgrunn, utgjør en så stor del av det totale ungdomskullet, vil det ikke bare være et problem for innvandrerungdommen, om de stiller med svakheter som gjør det vanskelig for dem å komme inn i rekkene som fullverdige borgere. Det vil samtidig bli et problem for hele det norske samfunnet (Øia 1993).

Eventuelle endringer fra tradisjonalistiske til moderne kulturformer angår i høy grad familien som institusjon. Foreldrene påvirker sine barn gjennom livsførsel, tradisjon, oppdragelse og grensesetting. Relasjonen til foreldrene inneholder varme, omsorg, solidaritet og trygghet, men noen ganger også spenninger, konflikter eller savn. I noen tilfeller kan spenningene bli så sterke at det oppstår dype konflikter eller åpne brudd. Det er likevel langt vanligere at de unge bevisst eller ubevisst kopierer eller tar etter foreldrene når det gjelder livsførsel og holdninger. Et eksempel er foreldrenes omgang med alkohol, og de unges etablering av alkoholvaner. Det er gjentatte ganger blitt vist at foreldrenes drikkemønster har store konsekvenser for de unges debutalder og alkoholbruk (Øia 2003).

Innvandrerforeldre opplever ofte en større utfordring i sosialiseringen av sine barn enn andre foreldre. De må prøve å guide sine barn gjennom en rekke motstridende grunnsyn eller tenkemåter. Særlig kan det oppleves problematisk for foreldre som kommer fra kulturer som er svært annerledes enn den norske. En av hovedoppgavene som foreldre er å forberede ungdommene til det samfunnet de møter. Skal de oppdra sine barn til å leve et norsk voksenliv, eller skal de legge vekt på egne kulturelle verdier og tradisjoner (Valseth Selte 1998)?

Når det gjelder grensesetting i form av regler og påbud, har det vist seg at det ofte er et strengere regime i innvandrerfamilier enn i norske familier. Spesielt gjelder dette for jentene. Innvandrerungdom må i mange tilfeller komme tidligere hjem om kvelden både hverdager og i helgene, og færre innvandrerungdommer får overnatte med gutter og jenter uten voksne til stede. Tormod Øia (2003) viser til at streng grensesetting reduserer omfanget av asosialitet. Han betrakter asosialitet som en dimensjon, konstruert ved hjelp av tolv ulike variabler. Fire av disse variablene dekker kriminalitet, som for eksempel tagging eller ulike former for tyveri, fire dekker ulike former for voldsutøvelse, og fire dekker rus. De som får lov til å være ute til etter midnatt har spesielt høy verdi på sumskåren for asosialitet. Og tilsvarende viser de ungdommene som får lov til å overnatte sammen med både gutter og jenter større grad av asosialitet. Fra første til andregenerasjon reduseres imidlertid disse behovene for grensesetting. Her ligger det altså forhold som kan være med på å forklare både omfang av og endringer i asosialitet.

Øia kommer også inn på kommunikasjons- og samhandlingsformer i familien. Han anvender her tre dimensjoner – sosial støtte, innsyn og negativ kommunikasjon. Eksempler på negativ kommunikasjon er utsagn som "i vår familie er det viktig at ingen utenfor familien får vite om våre problemer", eller "mine foreldre er skuffet over meg". Både sosial støtte og innsyn viste seg å redusere omfanget av asosialitet, mens negativ kommunikasjon øker omfanget av asosialitet. Tendensen går imidlertid i retning av mindre negativ kommunikasjon og mer innsyn i andregenerasjon, hvilket bidrar til å redusere omfanget av asosial atferd.

I en del innvandremiljøer vil det kunne være betydelig større avstand mellom unge og voksne enn i etnisk norske familier. Mehmed Siddik Kaya (i Øia 1993) har hevdet at jo lenger en religiøs troende familie har vært i Norge, jo tydeligere blir de kulturelle motsetningsforholdene eller konfliktene mellom foreldre og barn. For en ikke troende familie derimot, er det slik at jo lenger den har vært i Norge, jo mindre blir de kulturelle motsetningsforholdene mellom foreldre og barn. Ut fra dette kan en forvente å finne en

sterkere grad av "Youth centrism" i muslimske miljøer. Med det menes et ekstra markant skille mellom foreldregenerasjonen og ungdommene, hvor samholdet ungdommene imellom betyr spesielt mye. Men her vil det selvsagt også være store variasjoner fra individ til individ, og mellom ulike etniske grupper.

Andre generasjon unge innvandrere er mer integrert i det norske samfunnet i den betydning at flere har norsk identitet og norske venner, og færre føler seg som innvandrere. Men den sterke tilknytningen til det norske samfunnet kan også innebære negative opplevelser og erfaringer. Følelsen av å tilhøre ei gruppe som blir diskriminert er relativt utbredt. Det er for eksempel vanlig å mene at utlendinger diskrimineres på arbeidsmarkedet. Følelsen av å bli diskriminert kan oppstå ut fra egne erfaringer, men også gjennom å dele andres opplevelser. Foreldre og venner som slutter skolen, for eksempel, kan ha problemer med å slippe inn på arbeidsmarkedet, eller de får ikke den jobben og den lønna de hadde forhåpninger om. Og til tross for at innvandrerelever bruker mye tid på skole og lekselesing, kan de oppleve å få dårligere karakterer enn sine norske klassekamerater. Dermed kan en positiv framtidsoptimisme lett bli snudd til en følelse av at det likevel ikke nytter.

De ungdommene som har levd hele livet i Norge, og som dermed mangler konkrete livserfaringer fra foreldrenes opprinnelseskultur, må forventes å ha et annet forhold både til norsk kultur og til foreldrenes opprinnelseskultur, enn ungdom som har hatt sin barndom i foreldrenes hjemland. I tillegg vil innvandrerungdom født og oppvokst i Norge stille med andre forutsetninger relatert til skole, utdanning, framtid og fritidsmiljø. Andre generasjon innvandrere mangler altså konkrete livserfaringer fra opprinnelseslandet utover korte besøk og gjennom eventuelle fjernkontakter. Uansett utgjør verken første eller andre generasjon unge innvandrere homogene grupper. En står her overfor ungdommer som i særskilt grad dras mellom ulike livsanskuelser, sosiale erfaringer og tilpasninger til storsamfunnet (Øia 2003).

3.1.2 Det flerkulturelle landskapet

Et slikt kompetansegap mellom foreldre og deres barn, som Mead påpeker, vil altså være spesielt tydelig i innvandrer miljøer. Unge innvandrere vil gjerne tilegne seg raskere sider ved det norske samfunnet. De lærer raskere språket, og gjennom skole og fritidsaktiviteter får de lett en bredere kontaktflate. En konsekvens kan være at de unge raskere utvikler en to- eller flerkulturell identitet, noe som kan være problematisk for foreldre å takle, når deres barn vil

leve norsk. Men dette vil selvsagt gi ulikt utslag i ulike hjem, og kunne variere mellom ulike etniske miljøer (Øia 2003).

"For innvandrerungdom med røtter i to kulturer, vil det forhold de har til de to kulturene generelt, og mer spesifikt forholdet til samhandlingspartnere innenfor de to sfærene være av betydning for deres etniske identitet. Det gjelder både det syn de har på ungdom og venner fra de to landene, deres oppfatning av dem selv innenfor disse relasjonene, og mer generelle betraktninger rundt deres relasjoner til begge hovedkulturer."
(Andersson 1996:6).

Selv om man har foreldre fra forskjellige land, vil mange innvandrerbarn ha mye til felles gjennom sin situasjon som flerkulturelle. Med det menes altså at barna utsettes for nærkontakt med to eller flere kulturer, som deres opprinnelige hjemlands kultur og den norske kulturen og væremåten. Selv om man er født i Norge, eller kom hit tidlig og er vokst opp med norsk kultur, vil man ofte samtidig måtte forholde seg til foreldrenes hjemlandskultur på en eller annen måte (Andersson 1996). Og i mange tilfeller vil det være enda mer komplekst enn som så. Disse ungdommene befinner seg ofte i miljøer med mennesker med en rekke ulike bakgrunner og identiteter. Det er altså ikke nødvendigvis en ren majoritets – minoritetsproblematikk. Og i tillegg til at de er sammen med folk med ulik kulturell bakgrunn, henter de også impulser fra for eksempel amerikansk og internasjonal popkultur.

"Individet vil i sin dannelsesprosess alltid befinne seg i sin egen kultur bygget opp og formet gjennom referanser og tilknytningspunkter til ulike sosiale miljøer og meningsbærende koder. Slik sett er det ingen prinsipiell forskjell mellom innvandrerungdom og norsk ungdom. Likevel vil den unge kunne oppleve at han eller hun, i større eller mindre grad, befinner seg i et spenningsfelt mellom ulike koder, forventninger og verdier. I den utstrekning slike koder og forventninger har utspring i ulike etniske kulturer, gir det, sett utenfra, mening å hevde at den enkelte unge står mellom to kulturer." (Øia 2003:15).

Men det behøver altså ikke nødvendigvis være slik at innvandrerungdom står mellom en tradisjonell norsk kultur og opprinnelseskulturen. Det kan like gjerne være slik at de lærer å forholde seg til en globalisert transnasjonal felles kultur, som de deler med etnisk norske ungdommer. I forhold til en slik utfordring stiller i så fall norsk ungdom og innvandrerungdom likt. Også norsk ungdom må i dag lære å tilpasse seg og forstå kodene i et samfunn i rask endring, som til dels er svært forskjellig fra det samfunnet deres foreldre er vokst opp i. Det kan medføre at overleverte erfaringer og sannheter fra foreldrene og andre voksenpersoner har begrenset verdi. Det dreier seg altså her om hvordan en kan forstå ungdomskulturelle praksiser i et slikt flerkulturelt landskap (Øia 2003).

Ifølge Viggo Vestel (2004) er det fire hovedgrupper av kulturelle tradisjoner som ungdom i flerkulturelle miljøer relateres til. Den første utgjøres av tradisjoner knyttet til opprinnelig opphav og familie utenfor Norge. Disse er ofte oppkalt etter områder (inkludert nasjonalstater), etniske grupper og så videre, som personene og/eller deres familie assosierer seg med. Den andre gruppen består av de tradisjoner som assosieres med "det norske". Dette er i prinsippet av samme type som gruppen over, men er likevel ulikt ut fra det at de er assosiert med majoriteten og nasjonalstaten, som immigranter og deres etterkommere okkuperer. Om, under hvilke omstendigheter, og i hvilken grad ungdommene med innvandrerbakgrunn også identifiserer seg med "det norske", vil selvsagt være et helt sentralt spørsmål. Den tredje gruppen dreier seg om transnasjonale ungdomskulturer. Disse har ofte (men ikke alltid) utspring i urbane, vestlige ungdomsmiljøer, og er ofte sentrert rundt visse aktiviteter, som for eksempel ulike musikkgenrer, fenomener som skatebord/snowbord og liknende. Slike tradisjoner står ofte i opposisjon til andre alderskategorier, symboler og budskap kringkastes gjennom en rekke internasjonale medier, og de benytter seg ofte av sterke estetiske uttrykk for å markere sin identitet og felles fokus. Den fjerde gruppen dreier seg om diverse andre kulturelle tradisjoner og fellesskap, som for eksempel internasjonale religiøse forsamlinger.

Mangfoldet av kulturelle tradisjoner som på et gitt tidspunkt utgjør det flerkulturelle landskapet, med alle de variasjoner og grader av blanding dette landskapet inneholder, vil i ulike konstellasjoner overlape hverandre, og komme i kontakt med hverandre gjennom sosiale posisjoner til de enkelte aktørene (Vestel 2004). I følge Barth (1994:126) er hver enkelt person:

"(...) 'posisjonert' i kraft av den spesielle sammenstillingen av elementer fra flere kulturelle strømmer som føres sammen i nettopp denne personen, så vel som i kraft av de spesielle erfaringene som personen selv har gjort. (...) de forskjellige måtene disse delene er nedfelt i komplekse personer på, forblir et grunnleggende livsfaktum. Posisjonering gir en måte hvorpå vi kan føre sammen igjen det vi har skilt fra hverandre, og forbinde personene til de mange tradisjonene som de omfavner, og som beveger dem."

En persons posisjon vil altså relateres til både kollektive former, så vel som individuelle og personlige erfaringer. En slik dobbelthet må dermed taes i betraktning for å forstå sosiale aktørers handlinger.

3.1.3 Å prøve ut grenser og utvikling av problematferd

Det å prøve ut grenser (som først og fremst er satt av voksensamfunnet) er en helt naturlig del av ungdomstiden. Gjennom å forholde seg til ulike grenser skaper man sin egen identitet, og over tid vil de fleste få en følelse av hvor de aksepterte grensene går.

Deltakelse i aktiviteter på kanten av det lovlige, eller å ruse seg, kan i overgangsfasen mellom barn og voksen framstå som effektive virkemidler for å signalisere til omverdenen at en har inntatt en ny posisjon. Å bryte sosiale normer og regler er således viktig i forhold til løsrivelsen fra foreldrenes og voksensamfunnets innflytelse. Og kanskje er det nettopp derfor ungdomstiden utgjør en spesielt risikofylt alder for å involvere seg i problematferd.

De aller fleste foretar seg en eller annen gang noe galt. For majoriteten er dette noe som hører til i en normal ungdomstid, og som derfor de fleste etter hvert vil vokse av seg. For andre unge danner involveringen i aktiviteter som ikke aksepteres av samfunnet starten på et liv på kanten av samfunnets normsystem. En del vil hevde at det går et kvalitativt skille mellom ungdom som begår alvorlig kriminalitet og de som begår bagatellmessige lovovertridelser (Bakken 1998).

Forskning har vist at det er en tett kobling mellom venners tilbøyelighet til å begå lovbrudd og egen antisosial atferd. Selv når det tas hensyn til andre faktorer som forholdet til hjemmet, skolen og andre individuelle risikofaktorer, framstår kontakt med antisosiale miljøer som en av de sterkeste indikatorene på egen tilbøyelighet til å begå lovbrudd. Kontrollteorien legger vekt på at tilknytning til konvensjonelle miljøer reduserer tilbøyeligheten til å begå avvikende handlinger. Motsatt forventes at ungdom som vanker i miljøer hvor bruk av rusmidler er utbredt og involvering i problematferd er vanlig har økt sannsynlighet for selv å involvere seg i tilsvarende aktiviteter. Det er dessuten ofte slik at ungdom som i utgangspunktet viser utagerende atferd eller tilbøyelighet til annen problematferd søker seg til likesinnede. Dette reflekterer et ganske vanlig menneskelig trekk, nemlig tendensen til å søke andre som en antar å ha noe felles med.

Men det kan også være slik at ungdom som i utgangspunktet følger normer og regler, påvirkes av andre som har erfaring med lovbrudd og annen problematferd, som hvis den "snilleste gutten" i klassen søker de mer bråkete guttene og gjennom samvær og gruppepress forandrer atferd. Påvirkning og innlæring skjer gjennom omgang med venner den enkelte har tilknytning til, og omfatter både teknikker, holdninger og innstillinger til å begå lovbrudd. Og i mange tilfeller vil eldre ungdommer være rollemodeller for yngre (Bakken 1998).

3.2 Fritid blant ungdom

Familien, skolen og fritiden danner rammene rundt ungdoms hverdag. Fritid er et ord som er nært forbundet med både innføringen av lønnsarbeidet og med framveksten av en vestlig ungdomsrolle. Fritid forutsetter arbeid. Og skillet mellom arbeid og fritid kan trekkes slik at arbeid er en byrde, en plikt eller nødvendighet, mens fritid er noe den enkelte gjør for sin egen del. Det dreier seg om frihet fra daglige rutinemessige gjøremål. Selv om fritid defineres negativt som den tid som ikke er bundet av arbeid eller forpliktelser, knyttes det gjerne en positiv verdiladning til begrepet i tillegg.

"Arbeid må imidlertid til for å fylle behov utenfor arbeidssituasjonen – for å gi ressurser til den egentlige skapende del av livet, - nemlig fritida. Knapt uttrykt: i arbeidet eksisterer man, mens det er i fritida man lever."
(Mangseth 1981 i Øia 2003:264).

Overgangen mellom arbeid og fritid vil i mange tilfeller være flytende og ikke nødvendigvis skilt i tid og rom. Skoleelever er på samme tid både klassekamerater, venner og jevnaldrende. Fritid sammen med jevnaldrende representerer et viktig felt for opplevelse og identitetsdannelse. I fritida foregår mye av den utprøvingen som preger ungdomsfasen. Aktiviteter og samvær er vesentlig for ungdoms sosiale utvikling. Fritida og jevnaldremiljøet utgjør et alternativ til familien med hensyn til intimitet, selvfølelse, regler, verdier, kultur, tolkning og tilknytning. Her ligger et variert sett med handlingsmuligheter, sosiale kontekster og læringssituasjoner. Det intense livet i vennegjengen framstår som en nødvendig base på vei mot løsrivelse fra familien og danningen av individet. Øia (2003) beskriver fritiden ut fra to ulike, men supplerende perspektiv – intimitet og aktivitet. Disse er knyttet sammen som fenomener i den forstand at begge til en viss grad betinger hverandre. Ulike aktiviteter vil gjerne ha den sosiale mening at intimiteten styrkes, vedlikeholdes, bekreftes og får et uttrykk. Samtidig oppstår intimitet, nærhet og vennskap gjennom aktivitet. Men de to fenomenene er likevel ikke sammenfallende. De representerer to ulike stiler eller væremåter. Mens jenter for eksempel gjerne søker intimitet og relasjoner, er guttene mer orientert i retning av aktiviteter. To jenter oppsøker svømmehallen sammen fordi de er bestevenninner, og bekrefter gjennom en slik aktivitet sitt vennskap. To gutter derimot, går dit for å trene, eller fordi de liker å svømme. Sann sett er ikke guttene like avhengige av hverandre.

Det at ungdom orienterer seg sterkere mot jevnaldergruppen betyr ikke at kontakten med voksensamfunnet forsvinner. Mens vennene skifter gjennom møter med nye personer og

miljø, utgjør hjemmet og foreldrene for de fleste det stabile punktet gjennom hele ungdomstiden. Ungdom forholder seg til en rekke voksne, enten de er i familien, lærerne på skolen, eller voksne de treffer i ulike fritidssammenhenger. Og foreldrene vil for de fleste være de viktigste voksenpersoner, både følelsesmessig, materielt og økonomisk (Steinsvik 1993).

I studier av ungdoms fritid er det vanlig å rette søkelyset mot den offentlige fritiden, ved å fokusere på at ungdom er ute sammen med venner – både i organiserte og mer uorganiserte sammenhenger. Dermed er det lett å glemme at de fleste tilbringer en vesentlig del av fritiden hjemme, enten alene eller sammen med familie og venner.

Det å være hjemme innebærer ikke nødvendigvis aktivt samvær med foreldrene. Tiden kan like gjerne tilbringes inne på ens eget værelse som i fellesrommene. Og selv om man befinner seg i samme rom vil kvaliteten på samværet variere, fra at man snakker eller gjør noe sammen til at man passivt befinner seg på samme sted.

Ungdom i alderen 13 til 15 år som det fokuseres på her, er i en aldersfase hvor man vanligvis går på skole, bor hjemme og er økonomisk avhengig av foreldrene. Emosjonelt preges fasen av løsrivelse fra foreldrene og en sterkere orientering mot jevnaldrende. Fritiden og ungdomsmiljøene spiller en stadig viktigere rolle i sosialiseringprosessen på vei fra barndom og opp gjennom ungdomsalderen. Mens familiesituasjonens trygghet er en forutsetning for viktige sider ved en god sosial utvikling, legger jevnaldersmiljøenes sosiale relasjoner en fundamental ramme for utviklingen av den sosiale og kommunikative kompetanse. Her trenes man i jevnbyrdig samhandling, og møter den fundamentale realitet i livet utenfor familien. Ungdomsfellesskapet danner basis for særegne samværsformer, interesser og aktiviteter. Og her finner det sted en sosial læring, og utprøving av voksenrollen som ikke er mulig å få til sammen med foreldrene (Steinsvik 1993). Det å skille seg ut fra de en vanligvis er sammen med, vil som oftest fra ungdommens synspunkt være lite ønskelig. Kravet om konformitet er høyt innenfor jevnaldergruppen. Og denne konformiteten kan være et nødvendig ledd mot å oppnå identiteten de jevnaldrende tilbyr. Det å ha de samme meninger, gå med de samme klærne og gjøre det de andre forventer, markerer tilhørighet og forankring. Felles symbolmarkering vil dessuten være uttrykk for hvilket ståsted gruppen har i forhold til andre grupperinger i ungdomsmiljøet (Bakken 1998).

Noen samfunnsgeografer har påpekt at det offentlige rom er produsert som de voksnes rom. Studier av tenåringer har antydnet at gatene ofte er de eneste autonome stedene unge

mennesker kan tilegne seg og gjøre til "sitt eget", og at det å henge rundt i parker og på kjøpesentre, er en form for ungdomsopprør (både bevisst og ubevisst) mot de voksnes makt. Men ungdom som henger rundt i gatene blir også av mange voksne ansett som et "uheldig innslag" og en trussel mot offentlig ro og orden. Ungdom blir derfor i en rekke tilfeller møtt av ulike former for overvåking, og tidsmessige og romlige restriksjoner (Valentine et al. 1998).

En innfallsvinkel til studie av ungdoms fritid er å ta utgangspunkt i de mange arenaer eller steder man oppholder seg. Her kan det skilles mellom arenaer for organiserte fritidsaktiviteter, hjemme- og privatarena og mer uformelle åpne offentlige arenaer, som gatehjørnet, kafeen eller kjøpesenteret. Hvor mye tid den enkelte bruker på de ulike arenaene vil variere, men en og samme person kan bevege seg mellom flere ulike arenaer i løpet av en dag (Steinsvik 1993).

3.2.1 Innvandrerungdom og fritid

Undersøkelser fra Oslo har vist at innvandrerungdom er langt mer hjemme, og mindre ute sammen med venner på kveldstid enn norsk ungdom. Dette gjelder spesielt innvandrerjentene. Jevnt over er innvandrerjentene mer hjemme og mindre ute på kveldstid enn andre unge, samtidig som de i liten grad deltar i fritidsaktiviteter utenfor hjemmet. Dette har imidlertid endret seg noe, og jentene har gitt uttrykk for ønske om deltakelse, noe som har gjort det til en ekstra utfordring for de som jobber med ungdom å nå denne gruppen i større grad (Steinsvik 1993). Det har i Oslo også vist seg at det er små forskjeller når det gjelder organisasjonsdeltakelse blant etnisk norske og vestlig innvandrerungdom, mens det er lavere deltakelse blant innvandrerungdom med ikke-vestlig bakgrunn, og da særlig blant jentene med en slik bakgrunn (Bakken 1998).

For at ungdom skal kunne samles hjemme må de ha plass og aksept fra foreldrene. Selv om en del av samværet i denne aldersgruppen ofte foregår etter skoletid, mens foreldrene ennå er på jobb, er man også hjemme hos hverandre på tidspunkt hvor foreldrene er tilstede i boligen. Når det gjelder innvandrerungdom, har undersøkelser fra Oslo vist at disse skiller seg ut ved at en lavere andel både har vært hjemme hos hverandre og ute på kveldstid sammenliknet med etnisk norske ungdommer. Dette kan ha sammenheng med at færre disponerer eget værelse, noe som kanskje gjør vennsamvær hjemme flere ganger i uken verken mulig eller ønskelig. At innvandrerungdom i tillegg er mindre ute på kveldstid enn norsk ungdom, indikerer at en

større del av fritiden tilbringes hjemme sammen med familien. Men selv om innvandrerungdom i større grad var hjemme på kveldstid og tilbrakte søndag ettermiddag sammen med familien, betydde dette likevel ikke at flere betrodde seg til foreldrene når de har personlige problemer, da de ble spurt om dette. Sånn sett ble det altså ikke gitt uttrykk for et nærmere forhold mellom disse ungdommene og deres foreldre (Steinsvik 1993).

Den norske gjennomsnittsfamilien har få barn og er også villig til å bruke store ressurser på barna. Fritid og utdanning koster. Det er vanlig at familien støtter opp, og foreldrene er villige til å betale medlemskontingenter når den unge vil gå på jazzballett eller fotballtrening. I følge Øia (1993) er denne holdningen mindre utbredt blant innvandrerfamiliene. Barna betraktes her ofte i større grad som ressurs og ikke som ressursforbrukere. Det vil altså i en del tilfeller være to grunnleggende syn på barndommen som kolliderer. Men selvsagt finnes det en rekke variasjoner også her. Mange innvandrerforeldre har også et sterkt ønske om at deres barn lykkes på skolen og skaffer seg en utdanning. Og i noen tilfeller kan dette gå så langt at foreldrene blir overambisiøse på barnas vegne.

3.2.2 Deltakelse i organisasjoner

Det er vanlig at ungdom i alderen det er snakk om her, deltar i en eller annen form for organisasjon. Det er mye ved organisasjonslivet som skiller seg fra det som skjer innenfor den åpne, offentlige arenaen, som gata og sentrum. Organisasjonene har en tydeligere forankring i det konvensjonelle voksensamfunnet, og det er ofte voksne til stede ved ulike arrangementer og møter. Det offentlige bidrar gjerne med ulike økonomiske støtteordninger, og har ansvar for idrettshaller, fritidsklubber og liknende. Og politikere er med på å legge premissene for organisasjonenes virksomhet gjennom politiske vedtak og bevilgninger. Deltakelse i organisasjonslivet kan således ses på som en måte å integrere ungdom i samfunnslivet. Et annet viktig skille berører hvordan aktivitetene er strukturert. Som oftest vil det finnes åpningstider eller regler for når organiserte aktiviteter begynner og slutter, og det vil gjerne være en plan som strukturerer hvordan aktivitetene forløper. Det er ikke uvanlig at det koster å være medlem, gjennom betaling av medlemskontingent. Av de som deltar i organiserte aktiviteter forventes det en innordning i en allerede fastlagt og ordnet struktur. Vil en for eksempel fortsette å spille i korpset eller på fotballaget, må en også stille opp på øving og fotballtrening. Vennskap har dessuten stor betydning for deltakelse i organisasjoner. Studier har vist at den viktigste grunnen for unge mennesker til å melde seg inn i et lag eller en forening, var at venner var medlem (Bakken 1998).

Variasjonene er selvsagt store for de mange organisasjonene som eksisterer. Enkelte organisasjoner har klare oppdragende målsettinger med sin virksomhet. Religiøse foreninger, som kristne og muslimske, vil legge vekt på moralske og verdimeslige aspekter. I miljøorganisasjonene og politiske ungdomslag fremheves de ideologiske sidene ved virksomheten. Andre typer av organisasjoner vil være preget av en orientering mot prestasjoner, som innenfor idretten, hvor konkurranseaspektet står sterkt. Og i fritidsklubbene vil det igjen være andre krav til deltakelse. Fritidsklubbene blir gjerne ansett som et fristed for ungdommen, "et sted å være", hvor ungdommen kan oppholde seg uten at de skal forplikte seg til å gjøre noe bestemt. Og fordi innholdet i organisasjonene varierer, er det naturlig at også rekrutteringsgrunnlaget vil variere (Bakken 1998).

Selv om ungdomsorganisasjonene primært har en kulturpolitisk målsetting og begrunnelse, står det forebyggende perspektiv sentralt. Voksensamfunnet oppfatter gjerne deltakelse i organiserte aktiviteter som noe av det mest verdifulle ungdom kan holde på med i fritiden. Dette har blant annet kommet til uttrykk i offentlige meldinger og utredninger om ungdom, hvor deltakelse i organisasjonslivet er blitt fremhevet som beskyttelse mot mediepåvirkning og problematferd (Steinsvik 1993).

3.3 Sosiale relasjoner

I forhold til spørsmål knyttet til ungdommens sosiale relasjoner til andre, har det vært nyttig å hente inn kunnskap fra teori om sosiale nettverk.

Sosiologen Per Morten Schiefloe, som har gjort banebrytende teoriutvikling innenfor temaet sosialt nettverk og bysamfunn, definerer sosialt nettverk som *et sett relativt varige, uformelle relasjoner mellom mennesker*. Et nettverk er dermed definert ved to mengder, nemlig en mengde aktører og en mengde relasjoner mellom disse. Aktørene er elementene i nettverket, og relasjonene er koblingene mellom disse (Schiefloe 1992).

Mellommenneskelige relasjoner, sosial tilknytning og tilhørighet er av vesentlig betydning for menneskers tilværelse og livssituasjon. Fellesskap, integrasjon, anerkjennelse, trygghet og sosial forankring er begreper knyttet til dette. Det synes også å være liten tvil om at mangel på mellommenneskelig kontakt og sosial involvering fører til mistriksel og tilpasningsproblemer. Men for å kunne dra nytte av slike nettverk, må en også selv "investere" i dem. Det sosiale

nettverket, som et frivillig system, fungerer gjerne som en arena der deltakerne både yter og mottar, gjennom å bytte, gi bort, hjelpe til eller låne. Og det dreier seg ikke bare om følelser og tilfredsstillelse av psykologiske behov. Det kan gjelde penger, gjenstander, matvarer, bistand til reparasjoner og andre praktiske gjøremål, barnepass eller tilsyn ved sykdom.

En persons nettverk er til en viss grad et resultat av en sosial *seleksjonsprosess*. Det en kan kalle basisrelasjoner, slik som foreldre og nær familie, er noe en får med seg fra fødselen av. I noen grad defineres ens sosiale verden også av naboskap, skolegang og arbeidsliv. Den enkelte har likevel betydelige muligheter for selv å velge hvilke relasjoner en ønsker å inngå i. Slike valg vil skje innenfor en ramme av muligheter og begrensninger. I oppbyggingen av et personlig nettverk er en således avhengig av de samhandlingspartnere som er tilgjengelige. Begrensningene i så måte kan være kvantitative, geografiske, ressursmessige og kulturelle. Valgmulighetene i forhold til sosiale relasjoner varierer derfor mellom ulike personer. Noen har et stort tilfang av potensielle kontakter, mens andre har få (Schiefloe 1992).

Samfunnsmessig kan eksistensen av personlige og lokale nettverk også ha betydning ved at slike uformelle strukturer ivaretar viktige funksjoner knyttet til *sosial kontroll*, sosialisering, trivsel, trygghet og opprettholdelse av lokal kultur, som jeg har vært inne på tidligere. Det er for eksempel vanlig å anta at lovbrudd lettere vil bli oppdaget og sanksjonert, og avvikskarrierer korrigeret på et tidligere tidspunkt, i lokalsamfunn og miljøer der alle kjenner alle, enn hva som er tilfelle i sosialt uoversiktlige og anonyme omgivelser (Schiefloe 1992).

Men det er viktig å påpeke at sosiale nettverk i seg selv ikke nødvendigvis bare er av det gode. Nettverk kan i visse tilfeller representere negative begrensninger eller manglende ressurser i forhold til den livssituasjonen en er i (Fyrand 1994). Og ikke minst kan en bli utsatt for ulike former for negativ påvirkning gjennom ens sosiale nettverk.

3.3.1 Tenåringers nettverk

Tenåringens sosiale nettverk domineres av familie, slekt og jevnaldrende, hvor kjernefamilien og noen få jevnaldrende venner som oftest er de viktigste. Ulike undersøkelser har vist at sosial integrering er en viktig ressurs for å delta i aktiviteter. De som isolerer seg blir passive, og får ikke trening i å være sammen med andre. Er man ung og har problemer, kan det bidra til redusert evne til å håndtere ulike vanskeligheter. Dette gjelder særlig ved psykologiske problemer. Og det kan også gå ut over evnen til å opprettholde gjensidige relasjoner. Dermed går det utover nettverket, som blant annet blir mindre og mer ensartet.

Ungdom har gjerne et stort og omfattende nettverk. Byungdommene kjenner som oftest flest, men de kjenner til gjengjeld i større grad kontaktene mer flyktig og i ensidige tidsbegrensede roller.

Tidligere undersøkelser, utført av blant annet Inge Bø (i Fyrand 1994), har vist at ungdom har kjernefamilien som sin viktigste referanseramme. Dette har særlig kommet frem når det gjelder sentrale og viktige spørsmål i livet. Foreldrene er de viktigste personene i de unges liv. Jevnaldrende venner fortrenger altså ikke foreldrene i denne posisjonen, ei heller når det gjelder hvilke kontakter ungdommen henvender seg til i ulike livssituasjoner. Dette vil selvsagt avhenge av situasjonen, men hovedtrekkene er likevel slik at de henvender seg til de viktigste voksne i deres liv, som foreldre og lærere, i store og viktige spørsmål. Når det derimot gjelder forhold av mindre betydning henvender de seg til vennene.

Det vil variere hvor hyppig kontakten er og hvor mye tid som brukes på familie og venner. Men det er vanlig at familien prioriteres. Foreldrene betyr altså mye for ungdommene. Ungdomstiden er en fase hvor det å utvikle en voksen identitet utgjør en av hovedutfordringene. Foreldrene har stor betydning som verdiformidlere og som stabile støttepersoner (Fyrand 1994).

Ved siden av å se på hvor mye tid som investeres i de ulike kontaktnettverkene, må en også spørre seg hva samværet blir brukt til, og hva slags atmosfære som preger samværet. En må altså se på hvor fortrolig personene er med hverandre, hvor stor støtte og aksept som blir formidlet i nettverksforbindelsene, og hva slags sanksjoner og etiske signaler som blir sendt og mottatt. Den kontakten ungdom har med voksne kan for eksempel være svært skadelig for vekst og personlighet dersom de voksne representerer uønskede modeller og antisosial etikk (Bø 1993).

Det eksisterer mange ulike varianter av ungdommers nettverk. Type lokalsamfunn, familiesituasjon, kjønn, klasse, helse og etnisk tilhørighet er grunnleggende premisser for hva slags sosialt nettverk den enkelte ungdom utvikler.

Når det gjelder sammenhenger mellom nettverk og rusmidler, er det uvanlig at rusmisbrukeren har varierte nettverk med stort innslag av barn og voksne og mye voksensamvær. Det er viktig at ungdommen får nær kontakt med egen kjernefamilie og søsken. I tillegg er det viktig at de får god kontakt med andre voksne som kan være viktige rollemodeller. Langvarige vennskap er en viktig ressurs. Det er bra med en blanding av tette og løse kontakter, og det er bra om kontaktene er mange. Det er vanlig å være aktiv innen

mange mikrosystemer, på mange ulike aktivitetsarenaer. Dette er viktig for egen utfoldelse og utprøving av seg selv (Fyrand 1994).

Ved siden av de nære uformelle relasjonene som er svært viktige for sosial støtte, og som ofte er følelsesmessig intensive og intime, har ungdommen også tilgang på ulike ressurser gjennom en del formelle bånd. Slike formelle bånd er svakere enn de uformelle, både i forhold til intensitet og intimitet. Men de kan være svært viktige i forhold til å danne bro til nye livssfærer og andre mennesker. Og ikke minst vil slike bånd være svært viktige i situasjoner hvor en ikke oppnår støtte gjennom de nære, uformelle nettverksrelasjonene. Fremfor å fungere som en buffer mot stress og vanskeligheter, vil slike nære bånd i visse tilfeller kunne begrense de unges livssjanser. Og om de nære personlige relasjonene utgjør en slik risiko vil det være svært viktig å ha tilgang til alternativ og komplementær sosial støtte dannet av de formelle sosiale båndene (Heikkinen 2000).

3.4 Avslutning

Aktiviteter og samvær er altså vesentlig for ungdoms sosiale utvikling. Og fritiden spiller i denne sammenheng en helt sentral rolle. Mellommenneskelige relasjoner, sosial tilknytning og tilhørighet, som til en stor grad dannes i fritiden, er svært viktig for menneskers tilværelse og livssituasjon. Det å tilbringe tid sammen med jevnaldrende er derfor spesielt viktig for opplevelse og identitetsdannelse.

Utviklingen mot det å bli et selvstendig statusbærende individ, innebærer en rekke forandringer og utfordringer for tenåringen. Innvandrerungdom står i tillegg overfor en del særskilte utfordringer. De skal blant annet sosialiseres inn et samfunn som i mange tilfeller vil være svært ulikt det foreldrene vokste opp i. Og fellesskapet er viktig for ungdom med slike utfordringer som nettopp disse står overfor. I en del tilfeller vil det kunne være slik at verken foreldre eller ungdom i majoritetsbefolkningen helt forstår deres situasjon. Dermed vil de i visse tilfeller kunne komme under et slags krysspress.

Kapittel 4: Nærmiljø og stedsidentitet

Mennesker i våre samfunn har i dag mer eller mindre faste bosteder. Disse bostedene danner utgangspunkt for aktiviteter, og lokaliseres nesten alltid i grupper. Derfor kan en si at nærmiljø og nabolag på sett og vis er "naturlige fenomener". Som beboer i et nærmiljø er en omgitt av andre mennesker som en må ta i betraktning i sin atferd. Kunnskap om og holdninger til hvordan en bør forholde seg overfor naboer og andre i ens nærmiljø, inngår derfor også som en del av det kulturelle repertoar, i form av verdier, forventninger og normer (Schiefløe 1985). Det er videre vanlig å føle en viss tilhørighet til stedet en bor på. Og hvordan en bruker sitt nærmiljø har igjen innvirkning på dette.

I dette kapitlet vil jeg først ta for meg hva som ligger i begrepet nærmiljø, og litt diskusjon rundt betydningen og bruken av dette begrepet. Deretter vil jeg komme inn på nærmiljøets betydning for barn og unge, og ungdoms bruk av sted og rom, før jeg til slutt sier litt om hva som menes med stedsidentitet.

4.1 Nærmiljøet som handlingsarena

Fra samfunnsfagene har interessen for nærmiljøet rettet seg mot flere forhold. Tre forhold har stått spesielt i fokus. Det første gjelder spørsmål om nærmiljøets betydning for individuell tilpasning, det andre er spørsmål om nærmiljøet som grunnlag for sosialt fellesskap, og det tredje gjelder spørsmål knyttet til nærmiljøet som del av et større bysystem.

Uansett utgangspunkt dreier en betydelig del av forskningen om nærmiljøer seg om lokale fellesskap, om de finnes, hvem de omfatter, hvordan de oppstår og hva de betyr. Begrep som lokal integrasjon og sosiale nettverk er sentrale hjelpemidler knyttet opp mot dette. Det vil dessuten være slik at en del viktige sosiale fenomen kun kan analyseres og forstås ut fra et slikt kollektivt nivå, som for eksempel forhold som sosial kontroll og lokal kultur (Schiefløe 1985).

Interessen for nærmiljøet som sosialt fellesskap har altså i lengre tid stått sentralt både i forskningen og i den alminnelige oppmerksomhet. I den tidlige samfunnsforskningen var man opptatt av urbaniseringens konsekvenser for omgangsformer og for sosialt samhold. I en rekke idealtypiske beskrivelser framstilles livet i det førindustrielle samfunnet gjerne som stabilt og oversiktlig og preget av individuell trygghet og fellesskapsfølelse. Samtidig tegnes et bilde av bylivet som dynamisk, omskiftelig og forretningsmessig. Byen beskrives også som

et sted der menneskene utvikler en egoistisk innstilling og et overflatisk forhold til andre. Begreper som "Gemeinschaft" og "Gesellschaft", og "primære" og "sekundære relasjoner" er betegnende for denne tankegangen (Schiefløe 1985).

Den eldste og mest kjente støtte for nærmiljøbegrepet er Ferdinand Tönnies (i Otnes 1991) og læren om Gemeinschaft. Selve ordet står opprinnelig for "gruppa", for samholdet mellom dem som *deler* jakt- og annet bytte seg imellom uten tydelig motytelse. Gesellschaft derimot står for forholdet til utenforstående grupper som bytte enten kan tas fra (plyndring), eller som krever rask og tydelig sammenlignbar motytelse for at bytte skal gjennomføres. Dette skillet til Tönnies har vært svært omstridt, og en rekke ganger blitt avkreftet og sett på som uten interesse, for så gang på gang å bli trukket frem igjen.

Tönnies skiller mellom tre hovedtyper av Gemeinschaft – slekts- og familiefelleskap, stedets, og vennskapets. Den sistnevnte omtales som den minst stabile, og de to første antas å være i tilbakegang. Men samtidig hevder han at elementer av livet i Gemeinschaft lever videre, og varer ved innen Gesellschaft, om enn i svekket form. Og essensen av både Gemeinschaft og Gesellschaft finnes innvevd i alle typer sammenslutninger. Hva *stedets* Gemeinschaft angår, gir Schiefløe eksempler på at naboskap, i betydning kontakter hvor kort avstand mellom boligene er viktigste bakgrunn, i dag betyr nokså lite for mange. Det er svake bånd, som i mange tilfeller ønskes opprettholdt, men som oftest begrenset i innhold og omfang. Stedets Gemeinschaft, eller en side ved det, sies å være svekket i dagens samfunn. For det folk gjør i stedet for, eller i tillegg til nabokontakt, det gjør de fortsatt, bare i større grad hjemme innenfor egen bolig. Boligens innside er også en del av nærmiljøet. Her utfolder familielivet seg, i nye former, men neppe mindre intenst. Folk er fortsatt engasjert i egen familie, men kanskje i færre slektsmedlemmer enn før. Familiens Gemeinschaft har altså vist seg å være svært tilpasningsdyktig og livskraftig (Otnes 1991).

Nærmiljøet er i stor grad knyttet til funksjonene i hverdagslivet og hjemmet. Selve boligen er en viktig del av nærmiljøet, både fysisk og sosialt. Per Morten Schiefløe (1985:154) definerer nærmiljø slik:

"Nærmiljø kan en forstå som omgivelser knyttet til bolig. Uttrykt mer presist kan en si at nærmiljøet avgrenser området for aktiviteter og relasjoner som har boligen som utgangspunkt."

Ut fra denne definisjonen fremstår nærmiljøet som en ramme for individuell og kollektiv atferd. Det vil si at en i nærmiljøet vil finne former for både privat og sosialt liv. Og når nærmiljøet er en ramme for individuell og kollektiv atferd, kan en også si at nærmiljøet utgjør et sett av muligheter og begrensninger. Nærmiljøet er derfor en arena, som konstitueres av tre strukturer – en materiell, en sosial, og en organisatorisk. Den materielle strukturen utgjøres av menneskeskapte og naturlige omgivelser, som bygninger, trafikkårer, lekeplasser, friarealer og naturområder.

Den sosiale strukturen er ikke like i øynefallende, og derfor vanskeligere å klassifisere. Men den er like fullt en viktig realitet som folk forholder seg til og som kan ha betydning i mange sammenhenger. Det sentrale elementet i den sosiale strukturen er de mellommenneskelige relasjonene, som en blant annet kan se ved lokale nettverk og gruppedannelser. Den sosiale strukturen utgjør dessuten en ramme for etablering av og vedlikehold av sosiale relasjoner. Kulturelle forhold som normer, språk og omgangsformer, kan også regnes til den sosiale strukturen.

Den organisatoriske strukturen i nærmiljøet utgjøres av lokale institusjoner, servicetiltak, lag og organisasjoner. I mange sammenhenger vil det imidlertid være hensiktsmessig å splitte opp den organisatoriske strukturen og innordne den under de to andre. En kan da regne de formelle delene, som skoler, butikker og borettslag som tilhørende de materielle omgivelsene, mens de frivillige organisasjonene, som idrettslag, sangkor og velforening kan sies å være en del av den sosiale strukturen (Schieffloe 1985).

Når det gjelder forholdet mellom materiell og sosial struktur kan en stille en rekke ulike spørsmål. Men spørsmålet om hvorvidt, og på hvilken måte materielle forhold virker inn på lokalt sosialt fellesskap, er imidlertid omfattet med større interesse enn andre. De mest ytterliggående standpunkt i diskusjonen om den materielle strukturens betydning, kan gis betegnelsen arkitekturdeterminisme. Med dette menes at en ser på de materielle strukturene som avgjørende for hva slags sosiale strukturer en får. Alternative og konkurrerende tilnærminger søker å behandle slike temaer ved å anvende et mer forstående perspektiv. I så tilfelle ser en på de materielle omgivelsene som en ramme for atferd, som gir visse muligheter og visse begrensninger, og som en forventer at folk forholder seg til på en bevisst og kalkulerende måte.

De materielle omgivelsene har utvilsomt en viss betydning, men er ikke på noen måte avgjørende for sosialt liv og sosialt fellesskap. Omgivelsene er videre av ulik viktighet og har ulike virkninger for forskjellige kategorier av beboere. De sosiale konsekvensene av en

bestemt materiell utforming er ellers alltid usikre, og det finnes mange eksempler på at materielt ganske like områder kan være ulike med hensyn til sentrale sosiale variable. Arkitekturdeterministiske teorier har i dag derfor liten tilslutning. Det er i alle fall to årsaker til dette. Den første er at rammene de materielle omgivelsene utgjør alltid er så vide at de gir rom for betydelige variasjoner med hensyn til individuell og kollektiv tilpasning. Det andre er at det sosiale miljø i stor grad er et produkt av faktorer som ikke har noe med de materielle forholdene å gjøre (Schiefløe 1985). Men på tross av at man i dag har forlatt mye av denne omgivelses- og arkitekturdeterminismen, henger nok grunntankene i disse teoriene fortsatt noe igjen. Et eksempel er målsettingen om å påvirke folks reiseatferd gjennom romlig-materiell utforming av nærmiljøene og lokalisering av tjenestetilbud. Og selv om det er grunner for å være kritisk til deterministiske teorier, betyr selvsagt ikke dette at det ikke finnes empiriske tilfeller som peker i retning av at romlig-materiell organisering har betydning for sosial handling (Røe 2001).

Det er mange måter å avgrense et nærmiljø på. Et umiddelbart nærmiljø kan for eksempel utgjøres av en husklynge, menneskene som bor der og de nærmeste leke- og friarealer, mens et funksjonelt nærmiljø kan omfatte et større geografisk område med borettslag, skole, butikker og idrettsanlegg. I noen sammenhenger vil det også være relevant å bringe inn et tredje nivå som kan utgjøres av en bydel eller et større distrikt.

Grensene mellom nivåene er flytende og entydige avgrensninger er ofte vanskelige. Hvilket nivå som er mest relevant avhenger både av hvilke aspekter ved nærmiljøet en er opptatt av og hvilke mennesker en beskjeftiger seg med. Det er naturlig at bruken av nærmiljøet varierer fra person til person, avhengig av alder og andre egenskaper. Om en spør folk om hva som er deres nærmiljø, vil en gjerne få svar ut fra ulike kriterier. Mens noen legger vekt på fysiske barrierer eller grenser i terrenget, så vil andre si at nærmiljøet er den delen av omgivelsene de faktisk bruker. Noen vil imidlertid også definere nærmiljøet sosialt og si at det avgrenses av de menneskene de kjenner eller identifiserer seg med (Schiefløe 1985).

Arenaer kan være knyttet til bestemte aktivitetssfærer. Arbeidsmarkedet befinner seg således innenfor sfæren økonomi/produksjon. Arenaer kan imidlertid også være overlappende gjennom tilknytning til flere sfærer. Nærmiljøet kan således være arena for aktiviteter i tilknytning både til hushold/familie, økonomi, fritid, kommunikasjon og naboskap.

De aktiviteter som ivaretas innenfor rammen av nærmiljøet kan strekke seg over ulike sfærer. Boligen og dens omgivelser er således arena for det meste av det som har å gjøre med husholdning og familieliv. Fritid tilbringes ofte også i eller i nærheten av hjemmet. Dette gjelder til en stor grad barn og ungdom. Mange offentlige og private tilbud og institusjoner er også lokalt baserte, som for eksempel skoler, frivillige organisasjoner, helse- og sosialtjenester, dagligvarehandel og daglig tjenesteyting.

Hvilke aspekter ved nærmiljøet som er viktige og relevante varierer fra person til person. To naboer kan ha helt ulikt forhold til nærmiljøet. Slike forskjeller i bruk og betydning kan en også finne innenfor en og samme familie. For noen er nærmiljøet bare et sted der de bor, mens det for andre kan være en sentral arena for nesten alle sider ved livet, lek, rekreasjon, arbeid og sosial omgang.

Per Otnes er blant dem som har stilt seg kritisk til blant annet Schiefloe's bruk av nærmiljøbegrepet. Han skriver at en del har, som Schiefloe, uttalt at nærmiljøet er "real but relatively unimportant" (Otnes 1991:304). Et viktig grunnlag for den almene Gemeinschaft-kritikken hos Schiefloe er i følge Otnes, en konklusjon formet ved hjelp av nærmiljøbegrepet, hvor han sier at nærmiljøet fortsatt er viktig for byen, selv om det ikke er like viktig for alle beboerne. Og videre trekkes det frem at nærmiljøet betyr mest for dem som har minst tilgang på alternativer og som er minst mobile. Otnes (1991:298) mener en slik konklusjon er viktig, men ikke problemfri:

"En nesten ekvivalent formulering er at nærmiljøet er viktigst *for dem som trenger det mest*. I denne form får den kanskje litt mindre overbevisende karakter, i retning av en påstand om at 'de som ikke kommer seg ut, må holde seg heime'".

Nærmiljøet er i følge Otnes ikke en grense, men noe som foregår innenfor en. Schiefloe sier, som vist tidligere, at nærmiljøet gir opphav til en materiell, en sosial og en organisatorisk struktur. Otnes' alternative formuleringer er at "nærmiljøet er boligene og deres omgivelser, deres materielle og øvrige sosiale relasjoner, både spontane og med hensikt opprettede" (Otnes 1991:301).

Nærmiljøbegrepet ("community") har altså etter hvert blitt et omdiskutert og nokså verdiladet begrep, da det ikke bare sier noe om den geografiske lokaliseringen, men også om sosial interaksjon og kvaliteten på slike relasjoner. Det har i denne sammenheng blitt hevdet at det er de lokale relasjonene som har størst betydning for mennesker. Community-tradisjonen

fremhever de sosiale nettverkene i det førindustrielle samfunn og beskriver dette som stabilt, trygt og preget av sosialt samhold. Dette står i kontrast til det moderne bysamfunn, preget av mange upersonlige relasjoner (Flåte 1996).

"Locale" er av noen tatt i bruk i stedet for nærmiljø som begrep på grunn av begrensninger knyttet til selve nærmiljøbegrepet. For Anthony Giddens innebærer stedsbegrepet mer enn kun punkter i rommet. Giddens bruker derfor heller begrepet "locale", eller arena, for å vise til "[the] use of space to provide the settings of interaction" (Giddens 1984:118). Med arenabegrepet rettes altså fokus mot kontekst, og innrammingen eller miljøet for sosial interaksjon. Dette dreier seg ikke bare om de fysiske omgivelsene, men også om sosiale forhold. Sammen utgjør dette en kontekst der sosial praksis foregår, og hvor konteksten tas aktivt i bruk. Det dreier seg dermed om mer enn kun en bakgrunn. Arenaer kan variere i størrelse, fra et hus, en arbeidsplass eller en by, til en nasjonalstat. Og Giddens hevder videre at arenaer er "regionaliserte". Med dette mener han at de deles inn i ulike "regioner", ut fra hvor i tid og rom ulike sosiale praksiser foregår (Giddens 1984).

4.1.1 Nærmiljøets betydning for barn og unge

Nærmiljøet er en vesentlig del av barns oppvekstmiljø. Små barn er eksempel på en gruppe beboere som ofte tilbringer hele døgnet i eller i umiddelbar nærhet av boligen. Barn har begrenset bevegelsesmulighet og er derfor mer prisgitt sine nære omgivelser enn voksne. Også større barn oppholder seg vanligvis i nærmiljøet, selv om aksjonsradiusen og mengden eksterne tilknytningspunkter blir større med økende alder. Generelt kan en imidlertid si at materielle, organisatoriske og sosiale kvaliteter ved nærmiljøet vil være av stor betydning i barns tilværelse. En kan derfor også gå ut fra at nærmiljøet som personlig arena er viktigere for barn og ungdom enn for voksne (Schiefløe 1985). 13 til 15-åringer er ikke lenger barn, men ungdom, eller på vei til å bli sett på som ungdom. Det er vanlig å forvente at de i større grad enn tidligere står friere til å velge og bruke områder utenfor de helt nære omgivelsene. Noen undersøkelser har vist at ungdom i alderen 14 til 19 år i liten grad bruker de nære omgivelsene. Det kan forklares med at omgivelsene ikke er lagt til rette for dem og at de derfor trekkes til andre steder (Hjelmtveit m.fl. 2000). Likevel vil den yngre delen av denne gruppen også i en del tilfeller fortsatt være knyttet til nærmiljøet ved at de for eksempel går på en lokal ungdomsskole, sammen med andre fra samme nærområde, og ikke i like stor grad er spredt rundt på ulike skoler som elever i videregående skoler.

Nærmiljøet som arena kan altså ikke vurderes uavhengig av de menneskene det angår. Generelt synes det å være slik at spørsmålet om nærmiljøets betydning også er et spørsmål om

den enkeltes tilgang til alternative arenaer. Eksempler på slike andre arenaer for ungdom er skolegang, ulike former for fritidsorganisasjoner som idrettsklubber eller ungdomsklubber, og ekstern nettverkstilknytning i form av venner eller familie. Spørsmålet om alternative arenaer kan også sies å handle om størrelse og variasjon i individenes virkefelt. Dette er igjen nært knyttet til det en gjerne omtaler som individuell ressurstilgang. Av ressurser som her kan være viktige, kan en nevne økonomi, utdanning, kunnskap, alder og fysisk mobilitet. Og når det gjelder ungdom vil blant annet foreldrenes økonomiske posisjon kunne virke inn på deres situasjon. Videre spiller også sosiale og andre ressurser som ligger i de personlige nettverkene inn. I tillegg til slike konkrete og delvis målbare faktorer, kan en her trekke frem noe en kan kalle subjektive ressurselementer. Disse har å gjøre med faktorer som psykisk styrke, omgjengelighet, kulturell kompetanse og generell tilpasningsevne. Betydningen av nærmiljøet har også å gjøre med avstand til bysentrum, og til institusjoner, service- og kulturtilbud (Schiefløe 1985). Jo nærmere et bysentrum stedet ligger, jo lettere vil det være å trekke inn til sentrum for å få dekket behovet for slike tilbud. Og hva slags tilbud som finnes i nærmiljøet vil også virke inn på hvor mye tid en velger å tilbringe der, og hvordan en bruker nærmiljøet. Kommunikasjonsforhold blir i denne sammenheng også en viktig faktor.

Arne Johan Vetlesen (1993) vektlegger også betydningen av den fysiske nære, sosiale kontakten med andre, ikke minst i løpet av oppveksten.

"The term 'living with others' unmistakably situates the human individual within a social, intersubjective context that the individual is socialized and individualized alike, that he develops his identity *qua* person."
(Vetlesen 1993:381).

Nærmiljøet som barn og unge vokser opp i anses å være viktig for utviklingen av empati hos mennesker. Og dette utvikles i ung alder.

"Moral capacity is fostered, cultivated, and exercised within the social environment of the small-scale setting – or it is *not* acquired at all, there being no functional equivalent to the latter. That is, failures in this respect have to be traced back to the individual's human environment during his or her formative years." (Vetlesen 1993:382).

Evnen til å føle empati fremhever Vetlesen som en grunnleggende emosjonell evne hos mennesket, som danner utgangspunktet for å en rekke spesifikke emosjonelle holdninger og

bånd til andre, som kjærlighet, sympati, medlidenhet og omsorg. Og dette utvikles da altså i løpet av oppveksten, nettopp gjennom "living with others" (Vetlesen 1993:382).

4.1.2 Ungdoms bruk av sted og rom

Catherine Robinson (2000) har gjort en studie av en del ungdommers bruk av rom, med fokus på ungdom som oppholder seg mye ute på gater og i det offentlige rom. Hun skriver dette om ungdoms tiltrekning til åpne, offentlige arenaer:

"Young people's attraction to the relative openness of liminal places is seen to reflect their liminal status as 'youth' and the 'problems' they pose in an increasingly polarized society." (Robinson 2000:429).

Begrepet "liminal" henviser til det å befinne seg i en slags mellomposisjon eller mellomfase. En liminal kategori kan være en kategori som står i et tvetydig og uavklart forhold til kategoriseringer som eksisterer ellers i et samfunn, og dermed på et vis ikke passer inn (Hylland Eriksen 1998). Ungdom befinner seg i en slags liminalfase som verken barn eller voksne. Og dette reflekteres da også i deres bruk av blant annet åpne, offentlige steder.

Måten mange ungdommer bruker steder til å "henge" på, blir i en del tilfeller oppfattet som en trussel mot andre beboere eller brukere av de samme områdene, og mot hva som gjerne oppfattes som det ideelle kommersielle rommet. Mangelen på egne steder og marginaliseringen av unge mennesker i nærmiljøet har i en del tilfeller ført til en følelse av isolasjon hos en del ungdommer.

Flere har trukket frem hvordan konstruksjonen av sted og rom kan være viktige elementer i dannelsen av ungdoms sosiale identitet. Rom blir et viktig verktøy når en skal trekke sammen de mange ulike elementene i en identitetskonstruksjon, inkludert kropp, bevegelse, sosiale kategorier og representasjoner. Måten å "avnøytralisere" eller dekonstruere landskapet er viktig i forhold til å håndtere inngrodde sosiale oppfatninger av rom og egen identitet (Robinson 2000).

Doreen Massey (1998) understreker også det komplekse forholdet mellom det sosiale og det romlige, eller stedstilknyttede. Det er et behov for å forstå hvordan strukturer innvirker på individer og deres handlinger og hvordan kontekst skaper mening. Dette innebærer et fokus på ungdoms meninger, på den kognitive konteksten, hvor det er mulig å se hvordan unge mennesker aktivt reproducerer strukturelle fenomener, og også beveger seg utenfor disse fenomenene for å forme eget livsløp. Det å utforske dynamikken i forholdet mellom individet

og dets relasjoner til sted og rom, gjør det analytisk mulig å utforske relasjonene mellom makro- og mikronivå, utviklet og skapt på spesifikke steder og gjennom spesifikke nettverk.

Måten ungdommer skiller mellom steder hvor de føler seg komfortable og steder de anser som truende eller negative, utgjør grunnlaget for, og opprettholdes gjennom utviklingen av "sosio-romlige", eller stedstilknyttede sosiale nettverk. Gjennom slike nettverk, knytter ungdom sammen de "riktige" stedene med de "riktige" folkene. Og utviklingen av slike "sosio-romlige" skiller og nettverk vil variere ut fra blant annet personlig bakgrunn og hvem en fra før identifiserer seg med. Det å ha et eget sted å være, som er separat fra både skole og hjem, vil derfor for de fleste oppfattes som svært viktig. Nettopp det å utforme et eget sted hvor de kan føle seg komfortable, og hvor deres egen identitet kan ivaretas (Robinson 2000).

4.2 Stedsidentitet

Begrepet stedsidentitet kan brukes på flere måter. En kan for eksempel snakke om at selve stedet har en identitet, eller personer kan ha en identitet knyttet til sted. Når en snakker om personlig identitet er det en persons selvoppfatning som står i sentrum. Men identitet har også med hva andre tilskriver oss og vi tilskriver dem. Og identitet kan også tilskrives noe som ikke er levende, som for eksempel steder.

Stedsidentitet handler også om hvordan vår identitet som mennesker er knyttet til sted. Vi identifiserer oss gjerne med det stedet vi kommer fra og/eller bor på. Det dreier seg om å høre til og føle seg hjemme på et sted. Og stedet vil kunne bli viktig for vår forståelse av oss selv og hvordan vi presenterer oss overfor andre. Men de samme fysiske omgivelsene kan tolkes ulikt og vekke ulike følelser hos forskjellige personer. Ikke minst gjelder dette graden av tilhørighetsfølelse til et sted, hvilket har med en rekke ulike faktorer som hvor lenge en har bodd på et sted, samt alder og livsfase (Myhren 1998).

Det fysiske og det sosiale knyttes sammen i stedet, sosiale relasjoner foregår tross alt på et fysisk sted. De fysiske trekkene ved et sted kan dermed virke som knagger eller referansepunkter for sosiale hendelser hvor ens identitet skapes. Med utgangspunkt i det fysiske kan man slik forstå og tolke hvem man er, ut fra hvor man er (Astrup Bakke m.fl. 2001).

Et steds fysiske utforming kan helt klart ha betydning for om et sted oppfattes som godt. Den fysiske utformingen kan ha direkte innvirkning på oppfattelsen av det gode sted, som at vakre omgivelser kan vekke gode følelser og skape trivsel. Eller det kan være mer

indirekte gjennom praktisk tilrettelegging for sosial samhandling. Slike faktorer kan bidra til trivsel og at et sted oppfattes som godt.

Det finnes altså mange ulike svar på hva det gode sted er. Noen vil legge vekt på det estetiske, og si at et godt sted først og fremst er et sted som er vakkert. Tilfredsstillende estetiske aspektet, vil det gi gode ringvirkninger, og stedet vil bli godt. En annen tilnærming setter det praktiske i fokus. Fungerer stedet praktisk og har de tjenestetilbudene man trenger, er stedet godt. En tredje tilnærming legger vekt på de sosiale sidene ved stedet. Et nabolag som fungerer sosialt vil altså skape et godt sted. Et fjerde perspektiv fremhever at personlige faktorer kan ha betydning for om et sted oppfattes som godt. Og i de fleste tilfeller vil det nok være en rekke forbindelser mellom samtlige av de ulike faktorene. Det gode sted kan altså ikke betraktes som oppdelt i sine estetiske, funksjonelle, sosiale og individuelle sider, men må ses på som en helhet der alle disse faktorene inngår og gjensidig påvirker hverandre (Myhren 1998).

Det å ha tilknytning til steder og spesielle bånd til dem, er et viktig menneskelig behov.

"To have roots in a place is to have a secure point from which to look out on the world, a firm grasp of one's own position in the order of things, and a significant spiritual and psychological attachment to somewhere in particular." (Relph 1976:38).

Kevin Lynch (1960) definerer stedsidentitet som det som gir stedet dets individualitet, eller distinksjon fra andre steder, og tjener som basis for stedets gjenkjennelse som en separat enhet. Dette sier oss kun at hvert enkelt sted har en unik adresse, som er identifiserbar. Ian Nairn (1965 i Relph 1976:45) drar dette lenger, og sier at: "there are as many identities of place as there are people". Og Edward Relph (1976:45) fortsetter:

"for identity is in the experience, eye, mind, and intention of the beholder as much as in the physical appearance of the city or landscape. But while every individual may assign selfconsciously or unselfconsciously an identity to particular places, these identities are nevertheless combined intersubjectively to form a common identity".

Dette kan ha å gjøre med at vi mer eller mindre erfarer de samme objektene og aktivitetene, og fordi vi er tillært å se etter spesielle stedskvaliteter, formet av kulturell tilhørighet og bakgrunn. Og selv om steder og landskaper kan være unike i forhold til hva de inneholder, er de likevel produkter av felles kulturelle og symbolske elementer og prosesser. Stedsidentitet

er like mye en funksjon av intersubjektive intensjoner og erfaringer, som forekomsten av blant annet bygninger. Og det refererer ikke kun til det som skiller et sted fra andre steder, men også til fellestrekk mellom ulike steder.

Den identiteten et individ eller en gruppe har *i forhold til* stedet, og da ikke minst om de erfarer stedet fra innsiden eller som utenforstående, er vesentlig. Det å være på innsiden av et sted, vil si å føle tilhørighet til stedet og identifisere seg med det. Og jo sterkere en er på innsiden, jo sterkere vil en identifisere seg med stedet. "To be inside is the primary intention behind the place concept; that is to be somewhere, away from what is outside" (Norberg-Schulz 1971 i Relph 1976:49). Men det at det er i nærmiljøet man har sine røtter og sin identitet er det imidlertid, som vist tidligere, uenighet om.

4.3 Avslutning

Nærmiljøbegrepet er altså et omdiskutert tema. Og det er en rekke ulike begreper knyttet til, eller brukt i stede for nærmiljøbegrepet. En kan si at disse begrepene sirkulerer rundt det samme innholdet, men betoner aspekter ved dette innholdet ulikt. Det ser imidlertid ut til å være stor enighet hva gjelder betydningen av nærmiljøet for barn og unge. Ungdoms aktiviteter er til en stor grad lokale, og de har gjerne et lokalt vennenettverk. Nærmiljøet utgjør for disse en handlingsarena, hvor holdninger og egenskaper skapes, og hvor man sosialiseres til bestemte atferdsformer og identiteter. Derfor er det også interessant å undersøke hvordan ungdommene bruker og forholder seg til sitt nærmiljø.

Det har dessuten vist seg at nærmiljøet vil kunne være spesielt viktig for innvandrere og folk med minoritetsbakgrunn. Nærmiljøet vil for disse kunne utgjøre en naturlig arena for å komme i kontakt med andre mennesker. Og det å bo i områder med flere andre med liknende bakgrunn som en selv vil kunne være med på å skape trygge rammer, og bidra til å "sluse" mennesker inn i samfunnet. Mennesker søker sammen med folk som en har visse likhetstrekk med, og mangelen på likhet og tilhørighet kan oppleves som vanskelig (Aasen 1996). Dermed vil også nærmiljøet ofte være spesielt viktig for innvandrerungdom, både på grunn av deres alder og deres flerkulturelle bakgrunn.

Stedsidentitet og tilknytning til nærmiljøet må altså ses i lys av gruppen det her er snakk om, det vil si ungdom, og helt konkret ungdom med minoritetsbakgrunn. Det har i lengre tid vært rettet et spesielt fokus mot innvandrerungdom i drabantbyer. Det har blant annet vært hevdet at drabantbyer ofte er områder som er uoversiktlige med liten grad av sosial kontroll (Hjelmtveit m.fl. 2000). Mye av den omtalen drabantbyer har fått har ført til at mange

har negative oppfatninger om hvordan det er å bo på slike steder, selv om de kanskje ikke har vært der selv. Drabantbyer er gjerne blitt oppfattet som områder med store sosiale problemer og dårlig miljø (Grønli 1994). Men flere undersøkelser har vist at mange drabantbybeboere selv mener områdene har langt bedre bomiljø enn myten vil ha det til (Ellingsen 1994).

Kapittel 5: Metode

5.1 Valg av metode

Jeg ønsker i min oppgave å undersøke innvandrerungdoms personlige sosiale relasjoner og hvordan deres fritid arter seg. Et slikt tema krever *kontakt* med de menneskene man studerer. Det har vært nødvendig å innhente informasjon om en del ømfintlige temaer, noe som krever at man oppnår nærhet og tillit fra informantens side.

Tema og problemstilling har derfor ført naturlig fram mot et valg av kvalitativ metode. Det har vært viktig å få tilgang til en rekke sider ved innvandrerungdommens fritid. Jeg var opptatt av å få vite mye om hver enkelt, noe som naturlig ville gå på bekostning av antall informanter.

I et *halvstrukturert intervju*, som jeg har benyttet meg av, er temaene for intervjuet i hovedsak fastlagt på forhånd. Et slikt intervju er åpent for forandringer, både i rekkefølge og spørsmålsform, hvilket gjør det mulig å følge opp svarene og historiene en får fra intervjupersonen. Dette er en styrke ved det kvalitative forskningsintervjuet (Kvale 1997, Thagaard 2003).

Et alternativ til et slikt opplegg ville være at jeg deltok i en rekke ulike fritidsaktiviteter og samhandlingssituasjoner på ungdommenes ulike arenaer. Men et slikt opplegg ville ikke bare være altfor tidkrevende, men også legge klare begrensninger på informantenes atferdsmønster. Et annet spørsmål er om jeg hadde fått tilgang til å tre inn i ungdommens liv på en slik måte. Alt dette førte altså fram mot et valg av halvstrukturerte intervjuer som dominerende datainnsamlingsmetode.

Ved siden av intervjuer har jeg blant annet sett på medieomtaler om Blystadlia, og annen sekundærlitteratur rettet mot Blystadlia, samt møtereferater og dokumenter knyttet til Blystadlia Miljøforum. Jeg har også besøkt området flere ganger, inklusiv et besøk på ungdomsklubben på Sandbekken ungdomsskole.

5.2 Problemstilling

I prosjektbeskrivelsen Blystadlia Miljøforum utarbeidet sammen med Vitenskapsbutikken var det en rekke ulike forslag til problemstillinger, og åpent for at studenter fra ulike fag kunne nærme seg prosjektet fra forskjellige sider.

Jeg fant det altså som relevant å se på hvordan innvandrerdøms tilbringer fritiden sin; hvem de er sammen med, hvor de oppholder seg, hva de gjør, og hvordan de trives i nærmiljøet. Og jeg har valgt å ta utgangspunkt i ungdom mellom 13 og 15 år, da disse er så unge at nærmiljøet fortsatt vil spille en vesentlig rolle i deres fritid. Bakgrunnen for dette er blant annet at de går på en lokal ungdomsskole, og ikke er spredt rundt på ulike skoler, som ungdom i videregående. Dermed vil de sannsynligvis være mer stedsbundne til Blystadlia enn eldre ungdom.

Problemstillingene har blitt noe endret etter hvert som oppgaveskrivingen har funnet sted. Dette er nokså vanlig, da arbeidet med å presisere problemstillingen er en prosess som pågår gjennom hele forskningsprosjektet (Thagaard 2003).

5.3 Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet

Ved vurdering av forskningens kvalitet, er det i kvalitativ metode vanlig å benytte begrepene troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet, fremfor begrepene reliabilitet, validitet og generalisering, som benyttes i kvantitative studier. *Troverdighet* er knyttet til fremgangsmåter for utvikling av data, og har å gjøre med om undersøkelsen er utført på en tillitvekkende måte. Det er derfor viktig at forskeren redegjør for hvordan dataene er blitt utviklet i løpet av forskningsprosessen. Dette innebærer blant annet at forskeren reflekterer over konteksten for innsamling av data, og hvordan relasjonen til informanten kan influere på den informasjonen forskeren får. *Bekreftbarhet* er knyttet til vurderinger av de tolkningene undersøkelsen fører til. Her vil posisjonering i forhold til det miljøet som studeres ha betydning for tolkningene en kommer frem til. Bekreftbarhet kan også knyttes til at tolkninger fra ulike studier kan bekrefte hverandre. *Overførbarhet* knyttes til at den forståelsen som utvikles innenfor rammen av et enkelt prosjekt, også kan være relevant i andre situasjoner. Overførbarhet kan også knyttes til at tolkningen vekker gjenkjennelse hos lesere med kjennskap til de fenomenene som studeres (Thagaard 2003).

Jeg vil nå forsøke å knytte disse begrepene opp mot mitt materiale, og hvordan jeg har gått frem underveis i forskningsprosessen.

5.3.1 Rekruttering av informanter

For å kunne intervju personer under 18 år, måtte jeg ta kontakt med personvernombudet hos Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD), for å få godkjent forskningsopplegget. Godkjennelse for å gjennomføre intervjuene ble innvilget i oktober 2004 (vedlegg I).

For å rekruttere informanter har jeg fått hjelp av kontaktpersonen i feltet, Øivind Sand, og Sandbekken ungdomsskole, som er tilknyttet Blystadlia og de omkringliggende områdene. Her stod rektor og lærerne i utgangspunktet for utdelingen av mine informasjonsskriv (vedlegg II, III, IV og V) til mellom 40 og 50 elever med innvandrerbakgrunn, samt tok i mot svar på disse. Jeg hadde på forhånd presisert at jeg ønsket å intervju første- og andregenerasjons innvandrere fra Afrika, Asia med Tyrkia, Sør- og Mellom-Amerika, eller Øst-Europa. Men det var vanskeligere enn jeg hadde trodd å få elevene til å stille opp til intervju. Etter å ha delt ut informasjonsskrivene var det kun noen få som bekreftet at de ville la seg intervju. Jeg dro derfor selv til skolen, og presenterte oppgaven min muntlig for disse, rundt 50 elevene, som ble plukket ut av undervisningen, og samlet i et felles auditorium. Etter dette var det tolv stykker som sa seg villig til å bli intervjuet. Alle intervjuene ble utført i desember 2004. To av informantene bor ikke i selve Blystadlia, men i nærliggende områder. Jeg har valgt å ta med disse også, da de begge har mange venner fra Blystadlia, og har oppholdt seg mye i Blystadlia i fritiden. Disse har dessuten gitt noen interessante innspill på hvordan to som ikke bor i selve Blystadlia oppfatter området. Hvorfor det i første omgang var så vanskelig å rekruttere informanter, er vanskelig å bedømme. Men det kan tenkes at informasjonsskrivene alene ble for formelle og vanskelige å forstå, eller at en del rett og slett ikke tok seg tid til å se nærmere på dem.

Det at de ble plukket ut av lærerne og samlet i et auditorium, på grunnlag av deres bakgrunn som første- eller andregenerasjons innvandrerungdom, kan virke som en noe unaturlig måte å plukke ut informanter på. Men da den første fremgangsmåten, ved å dele ut informasjonsskriv til de elevene det gjaldt, ikke gav noen god respons, ble dette ansett som en alternativ måte, etter forslag fra rektor, å gjøre det på. Jeg fikk ikke inntrykk av at dette ble oppfattet som negativt da jeg møtte dem i dette auditoriet. Det var én kommentar fra en av de mer frempå guttene, om at jeg var interessert i dem kun fordi de ikke var etnisk norske. Men jeg oppfattet dette som en heller spøkefull kommentar, og den samme gutten stilte også opp etterpå for å la seg intervju.

Det var flest jenter som stilte opp til intervju, og jeg har derfor kun intervjuet tre gutter. Det hadde selvsagt vært ønskelig med flere gutter med i intervjumaterialet for om mulig å få et mer variert inntrykk. Og hvorfor det kun var tre gutter som ville la seg intervju, er vanskelig å si. Slikt kan man uansett ikke forutse på forhånd. Og da kvalitative analyser som dette i alle tilfelle ikke kan brukes til å trekke noen generelle slutninger, anser jeg ikke dette for å være et stort problem.

Når det gjelder antallet informanter vil dette alltid være et resultat av et kompromiss mellom hva som er det ideelle og hva som er praktisk mulig. For å kunne avslutte arbeidet innenfor rimelige tidsrammer, hadde jeg på forhånd bestemt meg for å forsøke å intervju mellom ti og femten stykker. Så da disse tolv meldte seg som villige til å delta, valgte jeg å gjennomføre disse tolv intervjuene, og la det være med disse. Hvis antallet er for stort, vil det dessuten by på problemer med å gjennomføre grundige tolkninger.

5.3.2 Undersøkelsesopplegg

Intervjuene har foregått på Sandbekken ungdomsskole, hvor jeg fikk låne et lite møterom. Alle intervjuene er gjennomført i skoletiden, hvor elevene er blitt hentet ut av undervisningen av rektor eller en lærer, og sendt inn til meg. På skolen hadde jeg alle informantene samlet på et sted, og det ble ansett som et hensiktsmessig sted å gjennomføre intervjuene på. En kan likevel spørre seg om skolen er en naturlig arena å intervju ungdom om deres fritid. Men i mangel på kafeer eller andre egnede samlingssteder i Blystadlia, mener jeg dette var den beste måten å gjøre det på. Puben i nærsenteret er ikke et naturlig oppholdssted for ungdom i denne alderen, og jeg fant det heller ikke naturlig å skulle be meg selv hjem til informantene.

Intervjuene ble foretatt på bakgrunn av en tematisk intervjuguide (vedlegg VI). For å tilegne meg mer kunnskap før jeg kunne utarbeide intervjuguiden og gjennomføre intervjuene, leste jeg teori og tidligere undersøkelser.

Det gikk fortere å gjennomføre intervjuene enn jeg på forhånd hadde forventet. I utgangspunktet hadde jeg beregnet at hvert intervju ville ta omtrent en time, men det viste seg å bli i overkant av en halvtime. Lengden på svarene, og hvor mye informasjon jeg følte jeg fikk fra informantene varierte fra person til person, og ut fra hvilke spørsmål de ble stilt. På mange av spørsmålene fikk jeg nokså korte svar, mens det ble dvelt noe lengre ved spørsmål som for eksempel hadde med hvor en oppholdt seg i fritiden, hva en gjorde, samt de som hadde med valg av venner i forhold etnisk bakgrunn å gjøre. Hvor strukturerte intervjuene ble,

varierte altså ut fra informantenes måte å svare på. Jo kortere svar, jo mer strukturerte ble de. Men det ble gitt rom for at informantene kunne fortelle mer fritt om sine erfaringer og tanker uten å bli avbrutt. Og etter å ha gjennomført et par intervjuer, og blitt litt tryggere på intervjusituasjonen, ble det lettere å følge opp med spørsmål i forlengelse av det vi hadde snakket om.

Båndopptaker ble brukt under alle intervjuene, noe ingen av informantene hadde noe imot. I ettertid transkriberte jeg det informantene sa ordrett fra båndopptaket, for så å systematisere materialet tematisk i henhold til intervjuguiden.

Jeg har valgt å gi hver informant et synonymnavn, og oppgi dette navnet sammen med alder etter sitater. Det er foretatt mindre endringer på enkelte av sitatene til en mer korrekt skriftlig og muntlig form, for å gjøre dem mer lettlesle. Og da dette ikke er terapeutiske intervjuer, mener jeg at viktig informasjon ikke er gått tapt på grunn av dette.

"Transkripsjon innebærer oversetting fra et muntlig språk, som har sine egne regler, til et skriftlig språk med helt andre regler. Transkripsjoner er ikke kopier eller gjengivelser av en egentlig realitet, de er abstraksjoner, slik som topografiske kart er abstraksjoner av det opprinnelige landskapet de er hentet fra."
(Kvale 1997:104).

Det må påpekes at ungdom i den alderen det er snakk om her, er en svært vanskelig aldersgruppe å intervjuer. Ikke minst gjelder dette det å få dem til å åpne seg. Jeg følte at jeg oppnådde nokså god kontakt med informantene mine, og at jeg fikk ærlige svar. Men det at jeg var en utenforstående de ikke kjente til fra før, og visste lite om, bidro nok til at de kun har svart som best de kunne på spørsmålene mine, uten å ville gå inn i en dypere samtale rundt dem. Det kan også tenkes at ungdommene hadde vært enda mer åpne, dersom jeg ikke hadde intervjuet dem på den skolen de går på i det daglige. Fysiske omgivelser og hvor intervjuet foregår vil tross alt kunne spille inn på hvordan informantene verbalt og kroppslig fremstiller seg selv. Noe av det de har fortalt meg kan dermed være preget av hva de, ubevisst eller bevisst, føler at de bør si, mer enn hva de kanskje rent faktisk føler eller mener. Det at rektor og en lærer har hjulpet til med å få tak i informanter, og således vært et slags mellomledd, kan også ha hatt en viss innvirkning på dette. At de ble tatt ut av undervisningen, og skulle tilbake til denne, kan dessuten ha bidratt til at de var innstilt på å få det nokså raskt unnagjort. Men dette er det selvsagt vanskelig å si noe sikkert om. De kan jo også ha satt pris på å få litt fri fra undervisningen. Jeg mener uansett at den informasjonen som fremkom, gir et rimelig godt

bilde av mine informanternes fritid og forhold til Blystadlia, selv om det kunne vært ønskelig å gå enda mer i dybden i intervjusituasjonen.

Fordi forskeren ser informantens situasjon utenfra, vil forskeren som oftest ha et annet perspektiv enn informanten. Forskeren tolker dataene ut fra sitt faglige ståsted, og det kan gi en annen forståelse enn informantens. Forskeren preges selvsagt også til en viss grad av egne tidligere erfaringer og personlig bakgrunn (Thagaard 2003). Jeg hadde selv ingen kjennskap til Blystadlia eller Rælingen kommune da jeg satte i gang med oppgaven. Som utenforstående er et første trinn å forstå informantens verden og hva hans eller hennes fortellinger gir budskap om. Når en ikke kan basere seg på egne erfaringer, er det en utfordring å forstå situasjoner som i utgangspunktet er fremmede. Gjennom blant annet intervjuing og tolkningsprosessen har jeg forsøkt å tilegne meg en forståelse av hvordan informanten opplever sin situasjon.

Denne undersøkelsens tolkninger er ikke generaliserbare, men de kan si noe om hvordan innvandrerdoms fritid kan arte seg på liknende steder som Blystadlia, uten at man kan si om det gjelder få eller mange. Når mengdeterminer som for eksempel "flere", "noen", "mange", brukes i analysekapitlet, refererer dette til *mine* informanter, og ikke tendenser generelt i befolkningen. Slike begreper er altså ikke ment generaliserende, men kun et faktum i forhold til mitt utvalg.

5.4 Avslutning

Slik jeg ser det var halvstrukturerte forskningsintervju den beste måten å skaffe informasjon til denne undersøkelsen. På denne måten var det åpent for forandringer underveis, og lettere å få til en samtale med ungdommene jeg intervjuet. Jeg tror også dette ble ansett som en grei måte for informantene å svare på spørsmål på.

Mye kunne vært gjort annerledes og på en bedre måte underveis i forskningsprosessen, men jeg mener likevel, gjennom intervjuene og de andre kildene som er brukt, å ha oppnådd god innsikt i problemstillingene.

Kapittel 6: Fritid og sosiale relasjoner i Blystadlia

Utenfra kan Blystadlia fremstå som en forstad med lite bymessig bebyggelse, manglende servicetilbud og en litt isolert beliggenhet. Flere forskere har gjennom årene betonet at slike steder har et fattig nærmiljø, særlig på grunn av manglende variasjon (fysisk, funksjonelt, sosialt og demografisk). Blystadlia har også til en viss grad blitt, som vist innledningsvis, stemplet av forskere og andre med perifer tilknytning til stedet. Jeg har derfor sett det som interessant å undersøke hvordan stedet oppleves og brukes av dem som vokser opp der. Og i denne forbindelse er det særlig interessant om stedet fungerer som en god arena for samhandling og identitetsutvikling blant ungdom, og da i dette tilfellet ungdom med innvandrerbakgrunn.

I dette kapittelet er altså fokus rettet mot innvandrerungdoms fritid i Blystadlia. Etter en presentasjon av informantene vil jeg fokusere på deres sosiale relasjoner til andre, hva de gjør i fritiden, og bruken av ulike arenaer i eller utenfor nærområdet. Under denne delen vil jeg også komme inn på det organiserte fritidstilbudet i området, og spørsmål som går på trygghet og sosialt miljø generelt. Dette har relevans for de to første spørsmålene i problemstillingene, som omhandler *hvem innvandrerungdommen omgås i fritiden, hva de gjør, hvor de oppholder seg, og hvor lokalt det sosiale fellesskapet er*. Deretter sier jeg noe om de fysiske omgivelsene og tilhørighetsfølelse, som først og fremst er knyttet til det tredje spørsmålet i problemstillingene, *i hvilken grad ungdommene føler tilhørighet til sitt nærmiljø*. Det siste spørsmålet i problemstillingene, som dreier seg om *hvilke faktorer som kan bidra til å gjøre fritiden i nærområdet mer positiv*, vil først og fremst bli belyst under den delen som omhandler sosiale relasjoner i fritiden og det organiserte fritidstilbudet. Før kapittelet rundes av med en avslutning, vil jeg si litt om dreiningen i fokuset rettet mot Blystadlia og ungdomsmiljøet der. Men utgangspunktet for kapittelet er altså hvordan ungdommen selv opplever det å bo i Blystadlia.

6.1 Presentasjon av informantene

Før jeg går videre med å analysere mitt empiriske materiale, ønsker jeg å gi en kort presentasjon av de tolv informantene jeg har intervjuet. Presentasjonen vil fokusere på bakgrunnsinformasjon som alder, etnisk bakgrunn, hva foreldrene driver med, antall søsken,

og språk benyttet i hjemmet. Navnene jeg i det følgende benytter er, som påpekt i metodekapitlet, alle fiktive.

Julie er 13 år, og født i Norge. Begge hennes foreldre er født i Vietnam, og familien har bodd i Norge i omtrent 16 år. Selv har Julie bodd i Blystadlia hele livet. Hun bor sammen med begge foreldrene, og har en bror på 11 år, og en eldre søster på 17 år. Foreldrene eier en kiosk i Oslo som de driver sammen. Hjemme snakker de vietnamesisk. Foreldrene forstår det meste som sies på norsk, men snakker ikke selv godt norsk.

Hanna er 15 år og født i Makedonia, men var kun to måneder da hun kom til Norge. Begge foreldrene er også født i Makedonia. Hanna er en av de to informantene som ikke er født i Norge. Faren har bodd i Norge i 16 år, mens moren har bodd her i 15 år. Hanna har tidligere bodd på Stovner, og var seks år da familien flyttet til Blystadlia. Hun bor sammen med begge foreldrene og har en bror på 12 år. Moren jobber med rengjøring på en skole, mens faren jobber i posten i Oslo. Hjemme snakker de albansk.

Susanne er 15 år, og født i Vietnam. Hun er altså den andre informanten som ikke er født i Norge. Begge foreldrene er også født i Vietnam. Familien flyttet til Norge, og da Blystadlia, da Susanne var fire år gammel. Hun har en eldre søster på 23 år, samt fire brødre på 5, 11, 17 og 19 år. Faren jobber på en restaurant på Jessheim, mens moren er hjemmeværende. Hjemme snakker de vietnamesisk, og ikke alle familiemedlemmene behersker norsk like godt.

Sara er 14 år, og født i Norge. Foreldrene er begge født i Vietnam, men har bodd i Norge i over 20 år. Selv har hun bodd i Blystadlia hele livet. Hun har en eldre søster på 18 år. Sara bor sammen med begge foreldrene, og moren jobber på sykehus, mens faren jobber i posten. Hjemme snakker de vietnamesisk. Alle familiemedlemmene kan norsk, men foreldrene behersker ikke norskspråket like godt som Sara og søsteren.

Peter er også 14 år, og født i Norge. Hans mor er fra Vietnam, mens faren er fra Norge. Han er den eneste informanten med én norsk forelder, og er derfor i en annen posisjon enn de andre, som alle har foreldre som begge er født og oppvokst i utlandet. Peter har bodd i Blystadlia hele livet, mens foreldrene har bodd der i omtrent 20 år. Han bor sammen med begge foreldrene, som begge er ute i jobb, samt to brødre på 12 og 15 år. Hjemme snakker de kun norsk.

Monika er 15 år. Hun er født i Norge, mens begge foreldrene er født på Filippinene. Familien har bodd i Norge fra før Monika ble født, og selv har hun bodd på Løvenstad, et av de nærliggende områdene til Blystadlia, hele livet. Hun bor sammen med begge foreldrene, og har også en bror på 22 år. Faren er lærer i videregående, mens moren jobber med tekstil. Hjemme benyttes både engelsk, norsk og filippinsk: "For å si det sånn, så – i løpet av en setning så snakker vi tre språk." Engelsk benyttes likevel først og fremst når hun snakker med broren, mens det går på norsk og filippinsk med foreldrene. Om foreldrene og deres beherskelse av norsk sier hun dette: "Altså jeg trodde, før jeg blei litt eldre, at mamma og pappa snakka reint norsk. Så klart merker jeg nå bedre at de har noen feil, men de behersker språket ganske bra."

Robert på 15 år er også født i Norge, og har foreldre som begge er født i Vietnam. Familien har bodd i Norge i omtrent 15 år. Selv er han født i Rælingen kommune, og bodde da på Løvenstad til han var tre/fire år gammel. Senere har han bodd på Skjetten i Oslo, for så å flytte tilbake til Rælingen, og da Blystadlia, sist sommer. Han kjente da ingen i Blystadlia fra tidligere. Robert bor sammen med sin mor, og har en lillebror på fem år. Moren jobber på en matfabrikk. Hjemme snakker de mest vietnamesisk, men også noe norsk. Moren snakker kun litt norsk.

Rakel er 15 år, og født i Norge, mens begge foreldrene er født i Vietnam. Familien har bodd i Norge i ca 20 år, og selv har hun bodd i Blystadlia hele livet. Hun bor sammen med begge foreldrene, samt en yngre bror på 12 år. Faren jobber i en videokiosk, mens moren er hjemmeværende. Hjemme benytter de vietnamesisk, men foreldrene forstår også det meste som sies på norsk.

Maria er 14 år, og også født i Norge. Foreldrene er begge født i India. Familien har bodd i Norge i omtrent 30 år, og selv har hun bodd i Blystadlia hele livet. Faren til Maria døde for en del år tilbake, så hun bor nå sammen med kun moren, som jobber i førskolen. Hun har også en eldre søster på 25 år, som har flyttet hjemmefra. Hjemme snakker hun og moren urdu.

Anna er også 14 år, og født i Norge. Foreldrene er begge født i Vietnam, og familien flyttet til Norge rett før hun ble født. Anna har bodd i Blystadlia hele livet. Hun bor sammen med begge foreldrene, og har tre eldre brødre på 18, 21 og 23 år, som alle er født i Vietnam. Begge

foreldrene jobber på en fiskefabrikk. Hjemme snakker de både norsk og vietnamesisk, men ikke alle behersker norsk like godt.

Thomas er 15 år. Han er selv født i Norge, mens begge foreldrene er født i India. Faren har bodd i Norge i 19 år, mens moren har bodd her noe kortere. Thomas flyttet til Blystadlia fra Stovner for ett og et halvt år siden. Han bor sammen med begge foreldrene, og har også tre søsken på 3, 12 og 17 år. Faren kjører buss, mens moren er hjemmeværende. Hjemme snakker de norsk og punjabi, og alle behersker norskspråket godt.

Sofie er også 15 år. Hun er født i Norge, mens begge foreldrene er født i India. Familien har bodd i Norge i ca 17 år. Sofie er født i Oslo, og har bodd i Asker, frem til 7. klasse, da familien flyttet til Rud, ikke langt fra Blystadlia. Hun kjente ingen i Rælingen da hun flyttet hit. Hun bor sammen med begge foreldrene, og har to brødre på 3 og 14 år. Moren jobber som sykepleier, mens faren jobber som hjelpepleier. Hjemme snakker de både norsk og punjabi, men norsk benyttes da først og fremst når hun snakker med den ene broren på 14 år.

6.2 Sosiale relasjoner, aktiviteter og steder å være i fritiden

Unge mennesker investerer i dag mye energi i sosialt liv og anser det som regel som svært viktig å høre til, å være en del av en gruppe, med tillitsfulle sosiale relasjoner. Slike relasjoner er uformelle og ofte følelsesmessig intensive og intime, og de danner en betydningsfull kilde for sosial støtte. Dermed utgjør dette mye av den sosiale kapitalen unge bruker for å håndtere dagliglivet, gripe nye sjanser og redusere usikkerhet (Heikkinen 2000). Aktiviteter og samvær er altså vesentlig for ungdoms sosiale utvikling, og fritiden utgjør i forhold til dette en svært viktig del av ungdommens hverdag.

De jeg har intervjuet har flest venner fra lokalmiljøet, noe som er svært vanlig for denne aldersgruppen. Venner fra andre steder treffer de sjeldnere enn de som er fra nærområdet. Og disse treffer de gjerne på kjøpesentrene i for eksempel Oslo, Lørenskog eller Lillestrøm. De som har flyttet til området i løpet av de siste par årene har dessuten fortsatt kontakt med noen av de vennene de hadde på det stedet de flyttet fra. Ellers så har alle kjent de fleste av sine nærmeste venner siden barnehagen eller barneskolen. Det kan variere noe hvor mange de pleier å være sammen med, men det vanligste er likevel å ha et par faste venner som en er mye med. Mange av vennene har en blitt kjent med gjennom skolen, men det er også naturlig

å ha en del venner, både i og utenfor Blystadlia, som en har truffet gjennom for eksempel familie, og ulike former for fritidsaktiviteter. Og som Fyrand (1994) har vist, er det bra med mange kontakter og et variert nettverk, med en kombinasjon av tette og løse kontakter, for ungdoms utfoldelse og identitetsutvikling.

I fritiden tilbringer ungdommen mest tid sammen med venner og/eller familie. Og selv om mye tid tilbringes ute sammen med venner, er det naturlig å også være en del hjemme i forbindelse med blant annet lekselesning på hverdagene. Lekser gjøres enten hjemme hos en selv, eller sammen med venner, hjemme hos hverandre. Det er gjerne i helgene at en tilbringer mest tid ute sammen med venner.

De fleste av de jeg intervjuet svarte at de er mest sammen med venner i fritiden:

"Det er venner, mer venner enn familie." (Peter, 14 år).

"Det er venner. Garantert mest venner." (Monika, 15 år).

Julie på 13 år, derimot, svarte at hun er mest sammen med familien:

"Det blir en del familie, for foreldrene mine er ganske strenge, så jeg får ikke lov til å gå ut så veldig mye. Det bare [er slik] at man ikke får gå ut så veldig mye. Så jeg er ganske mye hjemme og ser på TV, går på nettet, og snakker med venner på telefonen og sånn. Så jeg går ikke ut. Men jeg spiller tennis, fotball og basket."

Hun begrunner også foreldrenes strenghet med at de er kristne. Det er altså forskjell på de ulike informantene i forhold til hvor mye de er ute, og hva de gjør på fritiden. Og dette henger blant annet sammen med familiebakgrunn, hva som forventes av dem og hva de får lov til hjemmefra.

Et par av informantene har ikke eget soverom. Men de ga ikke uttrykk for at dette var et hinder for å ha besøk av venner hjemme hos seg selv. Hvis de hadde lite besøk av venner hos seg selv, var det heller at det "bare hadde blitt slik", uavhengig av om de delte soverom med søsken eller ikke.

Fritiden er som nevnt svært viktig for opplevelse og identitetsdannelse hos ungdom, og det å møtes ute på offentlige steder, enten det er ute i nærmiljøet, eller det er på kjøpesentre andre steder, vil ofte være knyttet til en viss form for spenning og frihet. Det å henge rundt ute eller

på ulike kjøpesentre, er eksempler på såkalte "liminale" steder, hvor ungdommene kan føle en større grad av nøytralitet og frihet, uten særlig innblanding fra foreldre og andre voksne personer.

De jeg har intervjuet oppholder seg mye i nærområdet rundt der de bor i fritiden. De møtes som regel ute et sted, og går rundt ute, eller drar hjem til hverandre, hvor de prater, bruker internett, ser på TV og film eller liknende.

"Vi pleier å være hjemme hos meg eller hos de andre, eller så er vi i byen på senteret – Strømmen, Lillestrøm. Vi shopper og henger rundt."
(Rakel 15 år).

"Vi pleier bare å gå rundt i hele Blystadlia. Eller så er vi hjemme hos hverandre. vi pleier å prate og sånn... eller så sitter vi og ser på film og sånt." (Maria, 14 år).

Og det er naturligvis noe forskjell på hva en foretar seg på hverdager og i helger:

"Hvis det er snakk om helger, så pleier jeg som regel å være på fester. Hvis det er snakk om hverdager, så pleier vi jo enten å... på sommeren så er vi selvfølgelig mye ute. Også nå så er det bare å sitte hjemme og se film hos en av oss, da. Så og si." (Monika, 15 år).

Ute i Blystadlia er det vanlig å møtes på for eksempel grusbanen som tilhører området, ved barneskolen, eller et annet avtalt sted. Hvor og når de skal møtes avtales som regel ved hjelp av tekstmeldinger på mobiltelefon, eller i løpet av skoletiden. Bortsett fra ungdomsklubben og Kirkestua, som jeg vil komme tilbake til senere, er det få faste møtesteder.

"Vi møtes ofte på grusbanen oppe ved Blystadlia – og så går vi kanskje rundt og snakker og sånn, eller kanskje vi skal inn til en og sånn. Vi pleier i hver fall å møtes et sted og så finne på noe." (Peter, 14 år).

"Før så var det mer sånn at ungdommene [pleide] å møtes på butikken – det var veldig populært ikke sant, men nå er det ikke populært mer liksom. Enten så går vi til hverandre, eller så...ja, det er ikke noe fast møtested, nei."
(Anna, 14 år).

Flere av dem oppgir at de reiser bort fra Blystadlia eller nærområdet gjerne et par ganger i uken. Det er vanlig å bruke en del av de andre nærliggende områdene i Rælingen, i og med at en del av vennene gjerne er fra andre steder enn Blystadlia. Det er også vanlig å reise til Oslo, Lørenskog eller sentrene i Strømmen og Lillestrøm. En del benytter for eksempel

treningsstudioer og liknende i Lørenskog eller andre steder. I Oslo er det vanlig å være på Oslo City, dra på kino, spille bowling eller gå ut og spise.

*"Vi brukte mer Triaden før, men så har det blitt mer Oslo. (...)
Jeg er i hvert fall utenfor Blystadlia sånn tre til fire ganger i uka."
(Anna, 14 år).*

*"Ja, [jeg drar] ganske mye til Oslo – det blir tre ganger i uka eller no'.
Det blir for å treffe venner der [som han har der fra før han flyttet til
Blystadlia]. Pleier egentlig bare spille fotball, eller no'." (Thomas, 15 år)*

Monika på 15 år har begynt å reise mye til Lørenskog, fordi hun den siste tiden har blitt kjent med en del som er derfra. Men hun betrakter fortsatt stedet hun bor på som et godt sted å være fra, og komme tilbake til.

*"Altså, det er sånn at det stedet her, det er hjemstedet – så det er alltid
deilig å komme [hjem]. Men nå i det siste har det blitt ganske mye farting..."
(Monika, 15 år).*

Hanna på 15 år, samt to av guttene trener også aktivt med Løvenstad fotballklubb flere ganger i uken. Og Julie på 13 år er, ved siden av å drive med en del sportsaktiviteter, aktiv i en ungdomsklubb i baptistkirken i Oslo. Der synger hun i kor og er med på skuespill, ved siden av å lede et barnekor hver lørdag. Og på søndagene deltar hun på gudstjeneste. Hun har også fått en del venner som er fra andre steder enn Blystadlia og Rælingen kommune gjennom baptistmenigheten.

Betydningen av nærmiljøet har blant annet å gjøre med avstand til sentrum. Den noe isolerte beliggenheten, og det at Blystadlia ligger såpass langt unna Oslo sentrum som det gjør, kan ha en viss skjermende effekt, fremfor om Blystadlia lå nærmere Oslo. Dette kan være medføre at ungdommene venter med å forlate området, og dermed hindre spesielt de i 13/14-årsalderen i å reise inn til Oslo. Det er vanlig å forvente at man fra 13-årsalderen i større grad enn tidligere står friere til å velge og bruke områder utenfor de helt nære omgivelsene. Det er imidlertid viktig å påpeke at det er en del distinksjoner internt i ungdomsgruppen det her er snakk om. For hvert år man er tenåring tilføres det noe nytt, og det skjer utrolig mye fra en er 13 til en er 16 år. Nye grenser blir prøvd ut, og aksjonsradiusen vil normalt sett øke. Sånn sett er det naturlig at behovet for å komme seg bort fra nærmiljøet til større steder hvor det skjer mer, og

hvor man står friere i forhold til voksenkontroll, er større i 15 års alderen enn det er for mange 13 åringer.

Et veldefinert område som Blystadlia vil videre kunne gi foreldrene større kontroll og oversikt over ungdomsmiljøet i nærområdet, og dermed kanskje også større kontakt med ungdommene. Det at Blystadlia ligger såpass avgrenset i forhold til områdene rundt, bidrar nok også til at færre fra andre steder kommer dit. Dette er igjen med på å gi foreldrene en kontrollmulighet og større mulighet for å følge med, sammenliknet med mange andre steder. Men en slik mulighet vil selvsagt bli langt mindre jo mer ungdommene reiser ut av området på fritiden.

Hva gjelder kommunikasjonsforhold, er de jeg har snakket med fornøyd med busstilbudet i Blystadlia. Det går buss fra Blystadlia til Oslo og de andre større stedene fire ganger i timen, store deler av døgnet. Til Oslo tar det omtrent tre kvarter med buss.

Marka er svært dominerende for stedet, og trekkes gjerne frem som attraktiv for beliggenheten. Dermed skulle en også kunne forvente at de som bor i området bruker marka en del. Peter på 14 år er en av de som bruker marka til å blant annet å gå tur med hunden:

"Positivt er at det er skog rundt og sånn – er veldig enkelt når en skal ut på tur med skolen og sånn, og når en skal luften hunden...og du møter ofte folk der, når du skal på skitur og joggetur og sånn. Også er det veldig mange steder du kan dra, som Åmotvannet ved siden av. Kan bare gå [og bade der] på sommeren og sånn."

Blant de øvrige er det få av de jeg snakket med som sier at de pleier å bruke marka. I en tidligere undersøkelse utført av NOVA, "Ung i Norge 2002", viste det seg at norsk ungdom brukte skogen langt mindre enn tidligere. Sammenliknet med samme undersøkelse gjort ti år tidligere, var det bare halvparten så mange ungdommer som gikk på langrennsski og tur i skogen. Romerikes Blad tok høsten 2004 med seg åtte ungdommer fra Blystadlia ut i skogen i nærområdet, for å snakke om unges bruk av skogen. Disse ungdommene sa at de trodde ungdom generelt var blitt latere, og at det å gå i skogen rett og slett ikke appellerte til dem. Da var det mer fristende å være inne og spille PlayStation og data, se på film, eller møte venner et annet sted hvor det skjedde mer. De mente de hadde mer tid til å være i skogen da de var yngre. Da var det vanligere å leke, og blant annet bygge hytte der. Om de brukte skogen nå, var dette først og fremst for å gå tur med hunden eller en sjelden gang ta en joggetur, slik som Peter. Ellers så hendte det de var ved Åmottdammen og festet natt til 1. mai. Undersøkelsen til NOVA viste også at nye aktiviteter tar over for de gamle. Ungdom søker fart og spenning,

og hopper på trendbølgene som kommer fra USA. Det er derfor også færre som bruker skogen til å gå på langrenn i dag enn tidligere. De ungdommene Romerikes Blad snakket med gikk på langrenn først og fremst på hytta i påsken. Ellers ville de heller ha noe nytt og spennende som gikk fort nedover. Ungdommene trodde dessuten at de som for eksempel bor i sentrum av Oslo savner skogen, og tar banen inn til marka, mens de som bor i Blystadlia og har skogen "rett utenfor stuedøra" tar den mer for gitt.¹⁷

Det har dessuten vist seg at det å bruke marka til å gå tur i er mindre vanlig blant mange minoritetsgrupper. Dermed vil kanskje også tanken på å bruke marka være enda fjernere for mange innvandrerungdommer enn hva den er for etnisk norske ungdommer.

Når det gjelder alder på venner, er det vanlig å ha flest jevnaldrende venner. De vennene som er eldre enn en selv treffer en gjerne sjeldnere enn ens jevnaldrende venner. Anna (14 år) sier at det først og fremst er i helgene hun treffer de vennene som er eldre enn henne selv. Og de som er eldre kjenner de ofte fra andre steder, utenfor nærmiljøet.

"De kommer på besøk noen ganger, men vi treffes stort sett i Oslo og på sentrene"
(Rakel, 15 år).

"Noen er fra Lillestrøm, mens noen er fra Furuset. Tja, det er...med de som er på min alder så er vi kanskje mer hjemme og sånn, mens med de eldre så hender det at vi er mer ute på senteret og sånn." (Sofie, 15 år).

Robert på 15 år har også en del venner som nå går på videregående. Og noen er også av og til sammen med venner av blant annet eldre søsken. Det er vanlig at foreldrene kjenner til færre av de eldre vennene enn de jevnaldrende.

På spørsmålet om de har noen forbilder eller idoler, eller noen de ser spesielt opp til (først og fremst i deres omgangskrets), svarte flere at de ikke hadde det. Av de som sa at de hadde dette, varierte dette alt fra familiemedlemmer som mor, far, bror eller tante, til Gud. Robert (15 år) svarte at han så opp til fetteren sin som er en del år eldre, fordi han har klart seg bra her i Norge, selv om han ikke har bodd her så lenge, og heller ikke snakker så godt norsk.

Når det gjelder alkohol, er det vanlig å ha smakt, eller ha venner som pleier å drikke alkohol. De som drikker selv er i dette tilfellet alle 15 år, og dette foregår stort sett på private fester,

¹⁷ <http://www.rb.no/zoom/article1328841.ece> (02.08.05)

sammen med jevnaldrende. Men det ble også trukket frem alkohol på spørsmålet om det er forskjell på hva en gjør med eldre venner og hva en gjør med jevnaldrende venner:

"Nei, det er bare at de eldre de røyker og drikker mer liksom." (Susanne, 15 år).

Det vil for øvrig alltid kunne være en viss fare for underkommunisering i forhold til faktisk atferd hva gjelder bruk av alkohol, da dette gjerne blir sett på som nokså alvorlig i denne aldersgruppen (Hjelmtveit m.fl. 2000).

Barneoppdragelsen i Norge er preget av at barn utsettes for påvirkning fra svært mange hold. Aktører utenfor hjemmet tar stadig mer del i barnas liv, og ikke minst byr ungdomstiden på spesielle utfordringer for foreldrene. Mange innvandrerforeldre har hatt vanskelig for å forstå friheten som de mener preger norsk barneoppdragelse. De kan føle at de mister kontroll og at barna deres utsettes for det de anser som negativ påvirkning. Innvandrerbarna har dessuten ofte mer kontakt med det norske samfunnet enn foreldrene. Dette fører til at mange innvandrerforeldre føler at de mister kontrollen over barna sine, hvilket igjen kan danne grunnlag for konflikter. Ungdommene på sin side kan oppfatte foreldrene som håpløse og de verdien de formidler som gammeldagse eller mindreverdige. Men det er viktig å påpeke at bildet av foreldrene som maktesløse og konfliktene i forholdet mellom generasjonene ikke er entydig. Forskning har også vist at det er grunn til å være skeptisk til et syn om at konfliktnivået mellom andregenerasjons innvandrere og deres foreldre nødvendigvis må være stort. Det finnes innvandrerforeldre som for eksempel aktivt tar kontakt med både skole og barnevern for å løse konflikter som oppstår mellom foreldre og barn i hjemmet (Ebeltoft 2003). Mette Andersson (1996) beskriver forholdet mellom ungdom og foreldre i sitt utvalg som overraskende fritt for konflikter, og trekker særlig frem fraværet av konflikt i de vietnamesiske familiene. Og selv om flere undersøkelser antyder at foreldre som har et konfliktfylt forhold til barnas kontakt med norsk kultur og samfunn ofte reagerer med å bli mer kontrollerende og autoritære, vil mange også innta en mer passiv rolle i forhold til barna (Ebeltoft 2003).

Mens et par av ungdommene, som jeg har vært inne på tidligere, gav uttrykk for å ha nokså strenge foreldre, gav andre et inntrykk av å ha det mer fritt hjemme. Dette kom spesielt frem når de måtte inn på kveldstid, og i hvor stor grad foreldrene satte begrensninger i forhold til

hvor de burde oppholde seg på fritiden, hvem de var med, og hva de drev med. Men i forhold til innetider, vil dette variere noe, ut fra ulike omstendigheter:

"Foreldrene mine er egentlig ganske strenge på å være ute og sånn, men det er litt mer sånn – hvis jeg er ute i Blystadlia, så er de litt mer strenge. De liker ikke at jeg henger ute og sånn. Men hvis jeg er hos venner – en person, da er det greit." (Anna, 14 år).

Det kommer altså til en viss grad an på hva en gjør, hvor en oppholder seg, og hvem en er sammen med. Flere av informantene hadde derfor ikke en bestemt fastlagt innetid å forholde seg til, men forhandlet seg frem til dette ut fra hvor de skulle være og hva de skulle gjøre, og om det var snakk om helg eller hverdag. Og hvor strenge foreldrene var i forhold til fastsettelse av innetider, varierte selvsagt også noe ut fra alder.

Blystadlia er, som påpekt tidligere, en flerkulturell bydel, og alle informantene har venner med ulik etnisk bakgrunn. I dag er det ikke uvanlig at skoler har elever med ulik etnisk, språklig og religiøs bakgrunn. Dette gjelder også barne- og ungdomsskolen som de som bor i Blystadlia hører til. Skolen har derfor vært en naturlig arena å få venner med ulik etnisk bakgrunn.

Etnisk bakgrunn spiller stort sett liten eller ingen rolle i forhold til valg av venner. Men språket kan i noen tilfeller ha en viss betydning.

"Kanskje jeg liker å være sammen med de som snakker samme morsmål og sånt..." (Rakel, 15 år).

"Noen ganger så finner man ikke hva noe heter på norsk, ikke sant. Da er det mye lettere å prate med noen som kan språket. Men ellers så går det helt greit." (Sara, 14 år).

Språket har av både psykologer, filosofer, antropologer og andre fagfolk blitt betraktet som en av de viktigste identitetsskapende faktorene, nettopp fordi det i stor utstrekning er gjennom språket vi presenterer vår identitet. I denne sammenheng kan en si at identitet har å gjøre med oppfatningen og karakteristikken av et *jeg* – hvem dette jeget er og hvilken sosial og kulturell tilhørighet vedkommende har. Man kan til en viss grad snakke om en personlig identitet og en sosial identitet. Den personlige identiteten er en karakteristikk av den delen av identiteten som gjør meg *unik* i forhold til andre, mens den sosiale identiteten er de egenskapene jeg har som gjør meg kvalifisert til å være medlem i ulike *gruppefelleskap*. Det viktige er at disse to

formene for identitet ikke kan sees uavhengig av hverandre. Tvert imot står de i et gjensidig avhengighetsforhold (Mæhlum 2004):

"En måte å formulere denne dobbeltheten på er å si at et individs identitet blir utkrystallisert i spenningsfeltet mellom det individuelle og det kollektive. De to aspektene er med andre ord to sider av samme sak, på liknende måte som sirkelens sentrum blir bestemt av dens periferi."
(Mæhlum 2004:107).

Hva gjelder språk, skiller selvsagt mine informanter seg klart ut fra etnisk norske ungdommer. Hvilket språk som brukes, varierer ut fra hvem de snakker med, og i visse sammenhenger vil mer enn ett språk bli brukt. Monika (15 år) trekker, som nevnt tidligere, også frem engelsk, som hun av og til bruker i tillegg til norsk og filippinsk, som er hennes morsmål.

For mange to- eller flerspråklige personer vil nettopp språket kunne fungere som det ypperste symbolet på en bestemt sosial, kulturell, etnisk og også religiøs tilhørighet. Samtidig er det viktig å trekke frem at det ikke er noen ubetinget nødvendighet for enkeltindivider med innvandrerbakgrunn å beherske det opprinnelige språket for å oppleve seg selv som en integrert del av minoritetskulturen. Også andre sosiale og kulturelle kjennetegn, som for eksempel religiøs praksis, mattradisjoner, kleskoder eller interiør kan ha en liknende identifiserende funksjon (Mæhlum 2004).

De jeg har intervjuet gir forøvrig ulike svar på om det er forskjell på utenlandske og etnisk norske venner.

"Det er ikke noen forskjell, men det er mange som – utlendinger er, jeg veit ikke helt åssen jeg skal si det, men, er kanskje litt mer gærne på en måte. [...] Mm, jeg veit ikke – sånn rampete...litt vanskelig å si..."
(Susanne, 15 år).

Men hva som ligger i "rampete" kommer altså ikke her klart frem. Og en annen svarer derimot at:

"De vennene med utenlandsk bakgrunn er kanskje litt mer tilbaketrukne når det gjelder drikking og sånn, mens vennene mine her er mer åpne om det – og drikker liksom helt fritt." (Sofie, 15 år).

Men stort sett så spiller altså etnisk bakgrunn liten rolle, "bare de er vennene mine", som den ene informant uttrykte det (Robert, 15 år). Og Julie på 13 år sier det slik:

"Jeg er venn med alle – jeg er med de fra Spania, Chile, Vietnam, Thailand, Kina, Norge – alle slags."

Hun mener også at det ikke er noen forskjell i hva en foretar seg med de ulike vennene med ulik etnisk bakgrunn. Sara (14 år) svarer at bestevenninnen hennes er vietnamesisk, mens de fleste av vennene hennes ellers er norske. Rakel (15 år) derimot, svarer at hun har mest utenlandske venner, men at dette er mer tilfeldig, og at etnisk bakgrunn ikke er noe hun legger vekt på i forhold til valg av venner.

De vennene som er av samme etniske bakgrunn som informanten selv, har de, ved siden av skolen, gjerne truffet gjennom familie, eller for eksempel deltakelse på ulike arrangementer i sikhmenigheten, moskeen, Buddhistempelet i Lørenskog, eller andre former for religiøse samlingssteder. Også Peter (15 år) som har norsk far og vietnamesisk mor, har en del venner og bekjente med vietnamesisk bakgrunn, som han har blitt kjent med gjennom blant annet moren. Det bor 20 000 buddhister i Norge, og av 15 000 vietnamesere i Norge tilhører 7000 tempelet i Lørenskog, ikke langt fra Blystadlia.¹⁸ Og selv om en ikke går fast i for eksempel Buddhistempelet, er flere likevel med og feirer ulike høytider. Og om foreldrene ikke er med, drar noen av dem dit sammen med venner.

Ingen oppgir å være med i noen andre former for etniske foreninger tilknyttet deres foreldres opprinnelige hjemland. Men et par går på morsmålsundervisning, og har gjennom dette også blitt kjent med, og fått venner fra samme opprinnelsesland som dem selv.

6.2.1 Om organisert fritidstilbud

For ungdom i denne alderen er det generelt vanlig å delta i ulike organiserte aktiviteter. Undersøkelser fra Oslo har vist at det er lavere organisasjonsdeltakelse blant innvandrerungdom med ikke-vestlig bakgrunn, enn blant etnisk norske ungdommer, og da særlig jentene med en slik bakgrunn. FAFO presenterte våren 2005 en undersøkelse med fokus på ungdommers deltakelse i organisasjoner og foreninger, gjort på oppdrag for Barne- og ungdomsrådet i Oslo. Denne viser at det er store forskjeller mellom norsk og utenlandsk ungdom når det gjelder deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Den gruppen som deltar minst i aktiviteter utenfor hjemmet er pakistanske jenter, med unntak av religiøse foreninger. Ungdom med ikke-vestlig bakgrunn oppgir i enda større grad enn de med norsk bakgrunn at de har lyst til å bli med i idrettslag, hobbyforeninger, religiøse organisasjoner og andre typer

¹⁸ <http://www.nrk.no/redskap/utskriftsvennlig/1711065.html> (14.04.05)

organisasjoner. Det virker derfor ikke som den lave deltakelsen i organiserte fritidsaktiviteter blant disse gruppene skyldes lav motivasjon. Det er likevel stor variasjon mellom ikke-vestlige ungdommer. Jenter med bakgrunn fra land som Marokko, Vietnam, Pakistan og Irak har særlig lav andel organisasjonsmedlemmer (Friberg 2005).

Blant mine informanter holder de fleste på med en eller annen form for trening, som fotball, basket, tennis, svømming, dansing, jogging, eller trening i treningsstudio. Fotball foregår gjerne i nærområdet. Ellers er det vanlig å reise til blant annet Strømmen eller Lørenskog for å være med på ulike aktiviteter der.

En del benytter seg av ungdomsklubben på Sandbekken ungdomsskole, eller har gjort dette tidligere. Klubben på Sandbekken er åpen hver mandag og onsdag fra klokken seks til halv ti. Hovedmålsettingen ved klubben er at dette skal være et sted å være og å lære. Klubben skal kunne fremme et positivt og godt psykososialt nærmiljø, og de unge skal oppleve trygghet, trivsel og sosial tilhørighet. Andre mål er at klubben skal være med på å utvide tilhørighetsfølelsen, eller vi-følelsen, fra venner, klasse og skole til nærmiljø. Klubben skal være med på å lære ungdommene medmenneskelighet, respekt og kommunikasjon, blant annet ved at alle må samhandle ut fra at alle har de samme rammene og grensene uansett alder, kjønn og bakgrunn. Den skal videre være med på å skape et positivt fokus på de unges oppvekstmiljø, ved at de får vise for seg selv og andre at de har forskjellige ressurser ut fra ulike situasjoner og oppgaver. Nye oppgaver gir nye erfaringer, mestringsfølelse og anerkjennelse. Den har også til hensikt å bevisstgjøre ungdommens holdninger blant annet i forhold til rus, vold, mobbing og seksualitet. Til slutt er det et ønske om at klubben skal være med på å gi de unge en opplevelse av at samfunnet ønsker å ta vare på dem, og bryr seg ved at de unge får sitt oppholdssted i nærmiljøet.¹⁹

Av de som bruker klubben, omtales den som et positivt og velfungerende tilbud:

"Ja, for å samle alle ungdommene, fremfor å gjøre noe som ikke er så bra."
(Susanne, 15 år).

*"Ja, altså, du kan stikke innom og sånn, når du ikke har noe å gjøre.
Du treffer de fleste vennene dine når du går ned dit liksom."* (Anna, 14 år).

Her kan man blant annet spille biljard, dart, bordtennis, samt en rekke andre spill, få kjøpt en del kioskvarer, synge karaoke, gå på diskotek og lignende. Det finnes også et bandrom med

¹⁹ http://sandbekken.uskole.ralingen.kommune.no/oppvekstsenter/maalsetting_klubben. (01.09.04)

tilgang til ulike instrumenter, et hobbyrom, samt et bokserom. Av og til arrangeres det ulike temakvelder, som for eksempel i forbindelse med halloween. De som ikke bruker klubben lenger oppgir at de enten ikke har tid til å gå dit, eller at de synes det er litt kjedelig der. Sofie på 15 år sa det slik:

"Eh, det har begynt å bli litt mer fester hos venner og sånn, og da synes jeg det er kjedelig å bare være der [på klubben]."

"Jeg var på Sandbekken før, da, men nå drar jeg ikke lenger. (...) Bare orker ikke. Det er ikke noe spes, liksom. Litt kjedelig." (Rakel, 15 år).

Blant dem jeg har intervjuet, kan det synes å være slik at de som ikke lenger finner ungdomsklubben som et spennende nok tilbud, også er blant dem som generelt synes det er litt kjedelig i Blystadlia. De synes helt klart at det er for lite som skjer der, som de har lyst til å delta på. Disse reiser gjerne heller ut av området, til andre, større steder. Og for noen av dem er det også blitt langt vanligere å delta på fester, spesielt i helgene.

Da jeg besøkte klubben i januar 2005 var det bare noen få ungdommer i 13 og 14 årsalderen som var der, og det var det også når jeg ringte noe tidligere i samme måned og snakket med miljøarbeideren. Det er tydeligvis varierende hvor mange som benytter seg av dette tilbudet.

En del bruker også Kirkestua, som ligger i samme byggekompleks som høyblokka, og like ved nærsenteret. Kirkestua drives av frivillige i Rælingen menighet og kirkestaben, men benyttes likevel av forskjellige mennesker, uavhengig av religiøs bakgrunn og tilknytning. Kirkestua startet opp sin virksomhet i desember 1999, og skal være et åpent hus for alle, med mål om å jobbe for et godt fellesskap og bomiljø.²⁰ Kirkestua er åpen hver torsdag fra klokken fem til ti, med utvidet åpningstid til to dager i deler av året. Her kan en spille en rekke ulike spill, kjøpe noe i kafeen, bruke internett, eller bare være for å prate og treffe andre. Her er det større aldersvariasjon enn på klubben på Sandbekken, og en informant trakk frem verdien av å også kunne treffe og snakke med voksne.

"Mm, vi har kirkestua – det er veldig positivt. (...) Der får du hjelp med lekser, treffer ungdommer du kan snakke ordentlig med om følelsene dine og...det er voksne der og." (Anna, 14 år).

²⁰ http://it-student.hivolda.no/prosjekt/v00/Blystadlia_-_byen_i_skogen/nu/kirkestua.htm (08.06.04)

Det er viktig at det finnes et miljø som respekterer de unges behov for egne arenaer, men som samtidig har integrert kontakt med voksne. Det å få til samhandling mellom grupper, men likevel opprettholde et rom for frihet er verdifullt.

De som driver Kirkestua har lagt ut statistikk over besøkstallet i løpet av en tidligere periode på internett²¹. Fra 13. september til 21. desember 2000 var gjennomsnittstallet på over 70 per åpningsdag. Av disse var rundt 40 av norsk kulturell bakgrunn, mens noe over 30 var av annen kulturell bakgrunn. Nesten 60 stykker var under 16 år, hvor av rundt 30 da var av utenlandsk kulturell bakgrunn. Høsten 2001 var besøkstallet noe høyere. Her gjenspeiles det at Blystadlia er et flerkulturelt område, og Kirkestua er tydelig et tilbud som også til en stor grad blir brukt av personer med utenlandsk bakgrunn.

Puben i nærsenteret er det ingen som sier at de bruker. Denne anses tydeligvis å være for eldre folk, selv om det er vanlig kafé på dagtid, og ikke noen aldersgrense før etter klokken åtte på kvelden.

I senere tid er det også opprettet en filmklubb og et diskotek som er åpent for ungdom fra klokken åtte til ti annenhver tirsdag og onsdag kveld, kalt Elgstua, drevet av Blystadlia vel. Men ingen av ungdommene jeg snakket med nevnte noe om at de benyttet seg av dette.

Lokale tilbud som Kirkestua og Sandbekken ungdomsklubb er svært viktig for at nærmiljøet skal fungere som setting for de unge i området. Som jeg har vært inne på i kapittel fire, danner nærmiljøet en ramme for individuell og kollektiv atferd. Nærmiljøet utgjør et sett av muligheter og begrensninger, og er derfor en arena som konstitueres av både en materiell, en sosial, og en organisatorisk struktur.

Men selv om de jeg har snakket med til en stor grad synes å være fornøyde med det organiserte fritidstilbudet i området, trekkes det likevel frem at det er litt lite å gjøre i nærområdet. Flere mener det er for få tilbud rettet mot denne aldersgruppen.

"Mm, av og til så er det nesten ikke noe å gjøre i Blystadlia." (Susanne, 15 år).

"(...) jeg synes det er så stille her. Ja, det er kanskje litt av det negative – det er skikkelig stille her. Altså det er jo, du har jo den typiske ungdomsgjengen som lager bråk...men bortsett fra det, så er det ikke noe spesielt som foregår, det er ganske stille." (Sofie, 15 år).

²¹ http://ralingen.kirken.no/Brosjyre_2002.htm (14.04.05)

Det som kommer frem av konkrete forslag på endringer, er flere fritidsklubber eller liknende steder å kunne være, med utvidede åpningstider flere dager i uken:

"Sånn som på en måte som kirkestua – bare det skulle vært flere liksom, sånne steder ungdommen kunne være. Ja, det er mye bedre å ha et sted å henge, i stede for å bare gå rundt omkring. Da vil en jo bare prøve ut nye ting, og da går det for det meste mot det verste." (Hanna, 15 år).

Deltakelse i meningsfylt sosial samhandling øker barn og unges tilknytning til det sosiale fellesskapet i nærmiljøet. Styrkede sosiale bånd høyner barrierene mot utstøting og isolasjon, og hindrer at avvikerkarrierer starter. Opplevelsen av integrasjon, eller isolasjon, har direkte innflytelse på følelsen av tilhørighet og sosial forankring (Gundersen & Skorpholm 1985). Når aktivitetstilbudet på stedet ikke harmoniserer med det de ønsker, er det gjerne mer fristende å reise ut av området, noe de jeg har intervjuet til en stor grad også gjør. Noen av disse ungdommene kan være i en sårbar posisjon. Det foreligger her visse muligheter for å fanges opp av mer negative miljøer. Andre undersøkelser har vist at det ofte vil være en sammenheng mellom ungdoms uteorientering og involvering i problematferd. Det kan være mange forklaringer på dette. En kan være at aktiviteter som foregår på steder hvor den sosiale kontrollen fra omgivelsene er lav gir økt frihet til å involvere seg i uønskede aktiviteter (Bakken 1998). Jeg kan imidlertid ikke si noe sikkert om i hvilken grad dette gjelder mine informanter.

Blystadlia kan som nevnt betraktes som en "soveby", med få arbeidsplasser i nærmiljøet. Folk pendler stort sett til andre kommuner som Skedsmo, Lørenskog og Oslo. Men det finnes likevel en del funksjoner i nærområdet, som gjør at Blystadlia ikke utelukkende fungerer som en "soveby". Det er viktig at det i slike nærmiljø finnes noen møteplasser av offentlig og halvoffentlig karakter. Slike tilbud og møteplasser kan skape samhandling og en følelse av lokal identitet og tilhørighet. Området synes å være spesielt godt lagt til rette for barnefamilier, med barneskole, barnehager, lekeområder, og avskjerming fra biltrafikk inne på området. Og om man er oppmerksom på settingen for tenåringer, finnes i hvert fall en del tilbud rettet mot denne gruppen. De jeg har snakket med synes stort sett å trives og være fornøyd med å bo i Blystadlia. Men noen grupper vil likevel lett kunne falle utenfor, da de tilbudene som nå finnes ikke appellerer til dem, og derfor benytter de seg heller ikke av dem. Mange av ungdommene i området synes i dag å bli mye hengende ute, og er avhengig av muligheten til å kunne være hjemme hos hverandre, ikke minst i vinterhalvåret. Men det er

tydelig at det lokalt er tatt tak i nettopp det å kunne tilby ungdommen i området et bedre fritidstilbud den senere tiden. På nettsidene er det i løpet av de første månedene av 2005 blitt gjort mer synlig hva som finnes av åpne fritidstilbud i Blystadlia og områdene rundt. Det er blant annet utarbeidet en brosjyre som også er lagt ut på nettet som informerer om dette. Det er dessuten gjennom en lengre periode blitt arrangert en rekke foredrag om rusmisbruk og rusforebygging, rettet mot foreldre av barn og unge, og folk som jobber inn mot disse.

6.2.2 Trygghet og sosialt miljø

En av betegnelsene som er brukt om Blystadlia, er at det er et koselig sted å bo. Det sosiale miljøet anses å være godt.

"Ja, det er trygt å bo her. Føler liksom – det er på en måte blanding av alle slags mennesker og sånn. Så man føler seg liksom ikke utenfor [selv om] du er den eneste som, holdt på si, ikke er hvit. Du kan være sånn som du selv vil, uten at du blir kritisert, og sånn. Og det er vel ellers greit [i forhold til] hus- og skoletilbud – det er ganske bra." (Sofie, 15 år).

Med en befolkning på i underkant av 3000 og med en klart avgrenset beliggenhet fremstår området som relativt oversiktlig. Samlet sett gir dette et bilde av et område hvor "alle kjenner alle liksom", slik Julie på 13 år uttalte det, uten at en kan generalisere ut fra dette i forhold til resten av befolkningen i området. Også andre trekker frem fordelene med at så mange kjenner til hverandre, og at dette gir en form for trygghet. Og alle har venner i nærheten av sitt eget hjem. Monika bor ikke i selve Blystadlia, men dette sitatet illustrer likevel verdien av å ha venner i nærheten av hjemmet:

"Jeg bor jo i de blokkene, så det er ganske sentralt, da. Så det er skikkelig positivt, fordi alle vennene på en måte er i samme område da. For det er mange andre steder du må ta buss for å dra til vennene dine – her er det bare å gå utenfor døra. Det er ganske positivt." (Monika, 15 år).

Av negative faktorer som trekkes frem, er blant annet de gamle ryktene som fortsatt henger noe igjen. Men det kommer klart frem at det har blitt langt bedre i løpet av de siste par årene, og at slike rykter har lite med dagens virkelighet å gjøre. En informant trekker frem at det sosiale miljøet kan være noe "klikkete":

"Eh, det er ganske mye...det er på en måte gjenger her. Altså, man er i en viss gjeng, og man får liksom høre til der og sånn." (Susanne, 15 år).

Men ut fra intervjusammenhengen tolket jeg dette slik, at det her ikke refereres til noen "problemgjeng" eller småkriminell gjeng, slik begrepet kan oppfattes i visse sammenhenger, men at det dreier seg mer om venneklikker.

Det har vært hevdet at den territoriale og sosiale kontrollen er mindre i byer og drabantbyer. Mindre bygdesamfunn og tettsteder er ansett å være mer oversiktlige enn drabantbymiljøer (Hjelmtveit m.fl. 2000). Det vil selvsagt være vanskelig å vite noe om den sosiale kontrollen i hele Blystadlia basert på mine intervjuer. Men selv om Blystadlia gjerne kalles en drabantby, synes det her å likevel være en rekke fellestrekk med andre typer tettsteder, hva gjelder sosial kontroll. Det at mange i nærmiljøet kjenner til hverandre bidrar til å danne et trygt og godt sosialt miljø, noe som igjen kan være med på å hindre uønsket problematferd. En opplevelse av en viss sosial kontroll i området vil altså kunne bidra til å skape ansvarsfølelse hos de unge. Og styrkede sosiale bånd vil kunne høyne barrierene mot utstøting og isolasjon, og hindre at avvikerkarrierer starter (Gundersen & Skorpholm 1985). Aktiviteter som derimot foregår på steder hvor den sosiale kontrollen fra omgivelsene er lav, gir, som sagt, økt frihet til å involvere seg i uønskede aktiviteter (Bakken 1998).

6.3 Om de fysiske omgivelsene og tilhørighetsfølelse

De fysiske omgivelsene kan påvirke de sosiale relasjonene både indirekte og direkte. Den indirekte påvirkningen kan foregå på to måter. For det første kan den fysiske utformingen være med på å forme befolkningsstrukturen i et område ved at personer fra like sosiale grupper i forhold til alder, inntekt og så videre vil søke til samme type boligmiljø. Det vil dermed kunne oppstå en nokså homogen befolkning i et område, hvilket i sin tur er et grunnlag for etablering av sosiale relasjoner. For det andre vil en fysisk utforming som er slik at den i seg selv gjør at folk trives kunne føre til stabilitet i befolkningen. Folk blir boende fordi de liker de fysiske omgivelsene på stedet. En stabil befolkning er videre et grunnlag for at sosiale relasjoner kan utvikle seg. Og dette kan igjen virke positivt tilbake på trivselen, og dermed føre til ytterligere stabilisering.

Den fysiske utformingen kan også virke direkte inn på de sosiale relasjonene ved at den påvirker folks atferd i forhold til hverandre. Dette kan være gjennom for eksempel fellesarealer eller møtesteder som felles vaskeri i en boligblokk eller parker. På slike steder kan det oppstå ulike grader av kontakt mellom mennesker. En kan dermed si at fysisk

utforming kan ha direkte betydning for utviklingen av svake sosiale relasjoner (Myhren 1998).

Når det gjelder de fysiske omgivelsene i og omkring Blystadlia, var det lite som under intervjuene ble trukket frem som negativt. Noe som gikk igjen var at det kan føles litt skummelt å gå langs skogen om kvelden når det er mørkt.

"Det er mye sånn skog og sånt her, så det er noen ganger litt skremmende om kvelden – alene, forbi de derre veiene. Det er masse skog... så det er litt skremmende." (Julie, 13 år).

"Mamma sier alltid at jeg ikke skal inn i skogen, da men...det er så mye skog rundt... Men ellers – jeg føler meg trygg." (Maria, 14 år).

Noe av det positive som trekkes frem er at det er lite trafikk innad i området, og at det er et stille sted å bo, i forhold til støy fra trafikk og beboere. Det at Østmarka ligger like ved, med muligheter for å gå tur i skogen og badevann en kan benytte seg av på sommeren, anses å være en fordel. Utsikten trekkes også frem som noe positivt, og bussforbindelsen til større steder anses for å være tilfredsstillende.

På spørsmålet om de føler tilhørighet til Blystadlia, eller det området de bor i, svarer de aller fleste ja på dette. De føler seg hjemme her, noe som er naturlig i og med at de fleste har bodd her hele eller mesteparten av livet sitt. Men om en føler stolthet over å være herfra, er svarene noe mer variert. De som ikke sier seg stolte over å være fra Blystadlia trekker gjerne frem de dårlige ryktene som har vært knyttet til stedet tidligere.

"Ikke så veldig. Det har jo vært litt sånn dårlig miljø her før. Så mange forbinder det med...hvis du sier du er fra Blystadlia, så sier de – å det er jo der det har vært sånn og sånn... det er liksom det de forbinder med det, eller det er liksom det de har ført om Blystadlia. Mm, men nå er det bedre, da. Men for noen år siden så var det ikke så veldig bra." (Maria, 14 år).

Hanna på 15 år sier det slik:

"Ikke akkurat stolthet, men det er noen som sier at folk fra Løvenstad og Rælingen ikke får lov å gå opp i Blystadlia – jeg skjønner ikke hvorfor. Ikke stolt, men liksom jeg trives der. (...) Nå er det ganske bra. Før så var det mye verre, men nå har det liksom roet seg ned. Mindre bråk og konflikter og sånn – før så var det mye mer."

Sofie på 15 år, som ikke bor i selve Blystadlia, men i et av de nærliggende områdene, sier blant annet dette om Blystadlia:

"(...) Jeg veit ikke, jeg har hørt at det er masse sånne gjenggreier oppe i lia – eller i hvert fall har hørt det før, da. (...) Så da blir jeg litt usikker når jeg er ute der oppe aleine."

Hun sier hun var mye i Blystadlia før, men at det nå er vanligere at hennes venner fra Blystadlia heller besøker henne der hun bor.

Forestilling om steder er en viktig faktor når mennesker vurderer ulike områder. Er det mye fokus på problemer i et område, som Blystadlia, kan det være med på å bidra til en stigmatisering av området og beboerne (Aasen 1996). Og, som sagt, har det tidligere også vært en del problemer med blant annet ungdomskriminalitet i Blystadlia, noe som blant annet har vært trukket frem i media. Er slike forestillinger av et sted allerede etablert, vil det også ofte være vanskelig, og ta lang tid å bli kvitt dem igjen, selv om det er betydelige forbedringer i forhold til problemene i området.

Når det gjelder framtidsutsikter og om de jeg intervjuet trodde de ville fortsette å bo i Blystadlia i framtiden, svarte flere at de trodde de ville gjøre det, eller i hvert fall hadde et ønske om det. Noen, naturlig nok, siden det her gjerne er snakk om noen år fram i tid, var mer usikre. Andre igjen svarte at de ikke trodde de ville bo der, da de gjerne ville oppleve hvordan det er å bo andre steder også.

"Jeg har jo lyst til å komme meg andre steder og. Men samtidig så har jeg ikke lyst til å dra herfra, for jeg liker meg her. Men jeg har lyst til å komme meg andre steder og. Har ikke lyst til å forlate skolen eller noe sånt. Det er jo sånn at hvis jeg drar til en annen by, så vil jeg jo sikkert savne dette stedet her." (Maria, 14 år).

6.4 Skifte i fokus rettet mot Blystadlia

De fleste synes altså å trives godt i Blystadlia, og trekker frem både det sosiale miljøet og til dels det fysiske miljøet som begrunnelse for dette. Og ut fra blant annet mine intervjuer og besøk i området, er det lite som tyder på at Blystadlia kan anses å være et belastet område i dag. Jeg kan heller ikke ut fra mine intervjuer se at det er noe som tyder på at mine informanter var under spesielt negativ påvirkning, som skulle tilsi at de står i fare for å utøve

vold eller andre kriminelle handlinger selv, eller bli utsatt for dette fra andre. Men selvsagt er dette usikre vurderinger, og det er også begrenset hvor nært jeg hadde mulighet til å komme innpå dem jeg intervjuet. Når det for eksempel gjelder alkohol skilte et par av mine informanter seg ut, ved at de var vant til å drikke selv, og omgås venner når de drakk. Disse var alle 15 år, og det å begynne å drikke i denne alderen er kanskje ikke så uvanlig. Men disse vil likevel kunne være mer utsatt for negativ påvirkning enn de som ikke selv drikker alkohol eller omgås andre venner når de drikker. Det vil uansett være vanskelig å trekke noen slutninger i negativ retning ut fra dette.

Ved å se på saker som har vært i fokus for blant annet Blystadlia Miljøforum, kan det se ut til at fokus har dreid fra å håndtere og gjøre noe med ungdomskriminalitet som problem, til andre saker, for eksempel knyttet til nærsenteret.

Fra 2000 til 2002 var fokuset til en stor grad rettet mot å ta tak i problemer knyttet til rusmisbruk og hærverk utført av ungdommer i området. Fra august 2000 til februar 2001 ble det laget en oversikt over skadeverk ved Blystadlia skole med datoer og type skadeverk. I dette tidsrommet ble 19 tilfeller registret. Eksempler på skadeverk rapportert, var blant annet knusing av flasker, søppel og ødeleggelse av søppelkasser, ødelagte gjerder, samt knusing av vinduer. Det ble innkalt til flere møter med hærverk og rusmisbruk som tema. Og det ble bestemt at politiet skulle bli mer aktive ved å gi meldinger til barnevernet, og barnevernet skulle bli med politiet på en kveldsrunde i Blystadlia. Videre økte natteravnene aktiviteten utover våren 2002, og de kriminelle forholdene ble meldt til politiet. Mens fra 2003 har altså fokuset i langt større grad har vært rettet mot nærsenteret.²²

Som vist innledningsvis i oppgaven, har det også i media vært et skifte i fokuset rettet mot Blystadlia, med langt færre negative rapporter om ungdommen og utviklingen i området, de siste årene.

6.5 Avslutning

Det har altså helt klart vært en del problemer med vold og kriminalitet i Blystadlia tidligere. Og det har, som vist, blitt gjort en del tiltak rettet inn mot det å skape et trygt og godt oppvekstmiljø i området. Dette synes de også til en stor grad å ha lyktes med, da problemene i dag tydeligvis er langt mindre. Og selv om noen av de dårlige ryktene kan henge noe igjen fra tidligere, tilsier mine funn at disse har liten bunn i virkeligheten i dag.

²² Hentet fra dokumenter tilhørende Blystadlia Miljøforum.

Andre undersøkelser har vist at spørsmål om ungdommer opplever at de har en spesiell tilhørighet eller følelse av identitet knyttet til lokalområdet, kan være vanskelig å få svar på, da det ofte vil være slik at de ikke har noe forhold til problemstillingen om lokale forskjeller eller lokal identitet (Hjelmtveit m.fl. 2000). Det vil si at de først og fremst oppfatter seg som ungdom fra for eksempel Rælingen kommune, eller rett og slett som ungdom. Men utover det jeg har trukket frem ovenfor, er det også en rekke forhold som mer indirekte kan tas til inntekt for at de ungdommene jeg intervjuet faktisk har en opplevelse av tilhørighet og identitet knyttet til området. Dette gjelder ikke minst det at de fleste har sin personlige historie knyttet til området, da de aller fleste er oppvokst her. Ved siden av dette gir ungdommene også uttrykk for at de synes dette er et bra sted å vokse opp, og at de trives her. Flere kunne, som vist, tenke seg å bli boende i området som voksne. I forhold til sosiale relasjoner og bruken av lokalområdet, ligger det også at ungdommene har en faktisk tilknytning til området gjennom venner og interesser. Og denne faktiske bruken av området faller altså gjerne sammen med en positiv opplevelse av området. De jeg har snakket med har mange relasjoner i lokalmiljøet, og hovedinntrykkene fra intervjuene kan oppsummeres i stikkord som trivsel og lokal forankring.

Et hovedinntrykk er at mine informanter foretar seg mye av det samme i fritiden som ungdommer generelt. Men som andregenerasjons innvandrere er det selvsagt også en rekke forskjeller på de ungdommene jeg har intervjuet og etnisk norske ungdommer. Dette gjelder ikke minst ved at de til en stor grad benytter ulike språk hjemme og ute blant venner, og ved at en del er aktive medlemmer av religionssamfunn, noe som er mindre vanlig for etnisk norske ungdommer. De må altså forholde seg til både foreldrenes hjemlandskultur og den norske kulturen og væremåten. Dette kan i en del tilfeller innebære at de kan komme under et slags krysspress, hva gjelder forventninger og ulike normer. Ungdommene jeg har intervjuet tilhører helt klart et flerkulturelt miljø, med et svært variert sosialt nettverk hva angår venner og etnisk bakgrunn. Impulser hentes dermed også fra en rekke ulike områder, som for eksempel amerikansk popkultur og andre kulturer, i tillegg til foreldrenes hjemlandskultur og den norske kulturen. Påvirkning fra amerikansk og internasjonal popkultur foregår først og fremst gjennom filmer, tv, magasiner, internett og ikke minst gjennom musikk ungdommene hører på, og stilarter knyttet til denne.

Det er dessuten vanskelig å sammenlikne Blystadlia med for eksempel Oslo, som mye av den litteraturen jeg baserer meg på er hentet fra. Undersøkelser fra Oslo har blant annet vist at

innvandrerdøms med ikke-vestlig bakgrunn der er langt mer hjemme, og mindre ute sammen med venner på kveldstid enn norsk ungdom. Dette gjelder spesielt innvandrerdøms med en slik bakgrunn. De jeg har intervjuet synes ikke å være mindre ute sammen med venner på kveldstid enn hva en skulle forvente av ungdom i denne alderen. Og døms er heller ikke mindre ute enn guttene. Øia (1993:22) rapporterer dessuten at:

"I drabantbyene er det mye som tyder på at norske barn og innvandrerbarn leker stort sett hver for seg. Skolesituasjonen åpner for andre kontaktformer, men også her, dersom vi skal bygge på observasjoner, går tendensen i retning av klikkdannelser ut i fra etnisitet. Det spiller også inn at innvandrere fra den tredje verden gjennomgående inntar utpregede lavstatusposisjoner i samfunnet. Dette vanskeligjør kulturell diffusjon i en situasjon der den norske kulturen er dominant."

Dette synes ikke å være tilfellet når det gjelder mine informanter i Blystadlia. Alle jeg intervjuet oppga å ha svært blandete vennegjenger hva gjelder etnisk bakgrunn, og de synes alle å være godt integrert i lokalsamfunnet og det norske samfunnet generelt. Dette har selvsagt sammenheng med at de er andregenerasjons innvandrere (med unntak av to), og at de fleste har bodd i Blystadlia eller omkringliggende områder mesteparten av livet. Andregenerasjons unge innvandrere er, som sagt tidligere, mer integrert i det norske samfunnet enn førstegenerasjons innvandrere, i den betydning at flere har norsk identitet og norske venner, og færre føler seg som innvandrere (Øia 2003).

Kapittel 7: Avslutning

Målet med denne oppgaven har vært å rette søkelyset mot innvandrerungdoms fritid i Blystadlia – deres sosiale relasjoner, hva de gjør og hvor de oppholder seg; hvor lokalt det sosiale nettverket er; i hvilken grad de føler tilhørighet til stedet de bor på; og hvilke faktorer som kan bidra til å gjøre fritiden i nærområdet mer positiv. Et lite utvalg, som jeg har her, gir ikke mulighet til å gi en generell beskrivelse av hvordan det er å bo i området. Dette har heller ikke vært formålet. Jeg har valgt ut tolv ungdommer med innvandrerbakgrunn fra ikke-vestlige land, og det er deres fortellinger og opplevelser jeg har villet belyse. De er noen få av de mange ungdommene med liknende bakgrunn som bor i området. Det faktum at deres uttalelser ikke gir grunnlag for generelle slutninger, gjør imidlertid ikke deres opplevelser og synspunkter mindre interessante.

I dette kapitlet vil jeg gi en kort oppsummering av det teoretiske utgangspunktet, og forsøke å samle trådene i forhold til problemstillingene, samt helt til slutt si litt om stedets dynamikk.

7.1 Ungdoms fritid i nærmiljøet

Familien, skolen og fritiden danner rammene rundt ungdoms hverdag. Det å være ung er en fase i livet hvor venner og det sosiale står spesielt i sentrum. Det er viktig å være i nærheten av sine nærmeste og kunne være sammen med dem både i hverdagen og i helgene. Ungdom i alderen 13 til 15 år som det fokuseres på her er i en fase som preges av løsrivelse fra foreldrene og en sterkere orientering mot jevnaldrende. I jevnaldermiljøet trenes man i jevnbyrdig samhandling, og møter realiteten i livet utenfor familien. Og fritiden spiller i så måte en svært viktig rolle i sosialiseringprosessen på vei fra barndom og opp gjennom ungdomsalderen.

Som blant annet Øia (2003) og Andersson (1996) har påpekt, har unge innvandrere som har levd hele eller store deler av livet i Norge, et annet forhold både til norsk kultur og til foreldrenes opprinnelseskultur, sammenliknet med ungdom som har hatt sin barndom i foreldrenes hjemland. Grunnlaget for deres senere voksenliv legges i Norge, og de står overfor en rekke utfordringer knyttet til det å vokse opp i, og skulle inn i et samfunn som til dels er svært forskjellig fra den kultur og det samfunnet foreldrene vokste opp i. Derfor vil innvandrerungdom også tilegne seg andre erfaringer og stå overfor andre utfordringer enn det etnisk norske ungdommer gjør. Det er imidlertid viktig å understreke at verken første- eller

andregenerasjons unge innvandrere utgjør noen homogene grupper. Det dreier seg her om ungdommer som i særskilt grad dras mellom ulike livsanskuelser, sosiale erfaringer og tilpasninger til majoritetssamfunnet.

I større eller mindre grad har alle et personlig nærmiljø, og generelt kan en si at nærmiljøet er spesielt viktig for barn og unge. For disse utgjør nærmiljøet en handlingsarena hvor holdninger og egenskaper skapes, og hvor man sosialiseres inn i bestemte atferdsformer og identitet. Nærmiljøet vil dessuten kunne spille en spesielt viktig rolle for unge med innvandrerbakgrunn, blant annet grunnet deres alder, og behovet for å søke sammen med mennesker med liknende kulturell bakgrunn som en selv. Det er videre vanlig å føle en viss tilhørighet til stedet en bor på, selv om en ikke nødvendigvis har reflektert spesielt over det med lokal identitet. Og hvilke tilbud som finnes for ungdom i nærmiljøet, har stor betydning for hvordan de oppfatter sitt nærmiljø, og i hvilken grad og på hvilke måter de velger å bruke det. Det å legge til rette for lokale møteplasser for ungdom utover det rent private og offentlige som hjemmet og gatene, er altså viktig for at et nærmiljø skal fungere som setting for denne gruppen. Og deltakelse i organisasjonslivet kan også ses på som en måte å integrere ungdom i samfunnslivet.

7.1.1 Fritid i Blystadlia

De ungdommene jeg har snakket med, er alle knyttet til en lokal skole, med gangavstand fra der de bor. Som tenåringer flest, tilbringer de mest tid sammen med familie og venner i fritiden. De har alle flest jevnaldrende venner som er fra nærområdet, og fritid sammen med venner prioriteres høyt.

Ved siden av å oppholde seg en del hjemme, er de mye ute i nærområdet, eller på besøk hjemme hos hverandre, hvor man for eksempel ser på TV eller film, bruker internett gjør lekser, eller bare prater. Det er også vanlig å drive med en eller annen form for sportsaktivitet, enten en spiller fotball i nærområdet, jogger i Østmarka, eller trener på treningsstudio andre steder. Noen benytter seg også av og til av ungdomsklubben på Sandbekken eller Kirkestua. Et par ganger i uken reiser de gjerne bort til større steder utenfor kommunen, hvor de for eksempel henger på ulike kjøpesentre, går på kino, spiller bowling eller går ut og spiser. De reiser som regel sammen med venner fra nærmiljøet hjemme, men treffer i slike tilfeller også venner de kjenner fra andre steder.

Etnisk bakgrunn spiller stort sett liten eller ingen rolle når det gjelder valg av venner. Alle mine informanter snakket godt norsk, men det å ha venner som snakker samme morsmål som en selv, ble likevel i noen situasjoner ansett for å være en fordel. Blystadlia er en

flerkulturell bydel, og mine informanter har derfor også en variert og sammensatt omgangskrets hva gjelder etnisk bakgrunn. Det at de fleste er andregenerasjons innvandrere gjør at de må forholde seg til både den norske majoritetskulturen og foreldrenes hjemlandskultur, i tillegg til at de påvirkes av en rekke ulike impulser gjennom venner fra andre land, samt blant annet amerikansk og internasjonal popkultur. Impulsene som ungdom med minoritetsbakgrunn i dag står overfor er derfor langt mer komplekse enn det den tradisjonelle litteraturen, vist gjennom blant annet Mead, tilsier.

Hovedinntrykket jeg satt igjen med etter å ha utført intervjuene var at mine informanter til en stor grad trives i Blystadlia, og føler en lokal forankring til området, i og med at de fleste har bodd der store deler av sitt liv, og har mange sosiale relasjoner i lokalmiljøet. Faktorer som trygghet og sosial samhörighet har stor betydning for hvordan en opplever sitt nærmiljø. Mine informanter gav stort sett uttrykk for at de følte seg trygge i Blystadlia, og at det at så mange kjenner til hverandre i området bygget oppunder dette. De gamle ryktene om at Blystadlia er et spesielt problembelastet område, blir altså tilbakevist av mine informanter. Både innad gjennom blant annet Miljøforumets arbeid og prioriteringer, og utenfra gjennom media, ser en også at det ikke lenger er det problemfylte og negative som er i fokus. Fokuset er ikke lenger i like stor grad rettet mot ungdom som skaper problemer i nrområdet, men mot de endringer en har klart å få til for hele befolkningen i området, gjennom blant annet å få i gang ulik virksomhet i nærsenteret igjen. Men interessen og behovet for å jobbe for et godt fritidsmiljø blant de unge i området er likevel helt klart fortsatt til stede. Bare det at Blystadlia Miljøforum har tatt kontakt med Vitenskapsbutikken ved Universitetet i Oslo, med forespørsel om studenter kunne tenke seg å sette søkelyset på ungdomsmiljøet i området, viser dette. Og blant mine informanter var det også et helt klart ønske om flere ungdomsklubber og liknende steder hvor de kan oppholde seg i fritiden. Det har den siste tiden også fra flere hold vært jobbet med å få i gang flere fritidstiltak som filmklubber og liknende, og å synliggjøre hvilke tilbud som finnes for ungdommene blant annet gjennom internett og distribuering av brosjyrer. Selv om ungdom, som påpekt av Steinsvik (1993), tilbringer mye av fritiden sin hjemme, er det viktig å understreke at behovet for et velutviklet tilbud rettet mot ungdom, ikke kan vurderes på samme måte som tilbud rettet mot voksne. Ungdom har i langt større grad behov for å aktiviseres nærmest ”hele tiden”. Og det er vanlig å gå ut de aller fleste dager i uken. Ungdom trenger derfor et tilbud som har en viss kontinuitet, og som kan fange dem opp flere dager i uken, store deler av tiden etter at skolen er slutt. Det å ha valgmuligheter, og ha steder å være utover hjemmet og offentlige steder som gater og kjøpesentre, er altså spesielt viktig.

Det kan dessuten se ut til at det er en del forskjell på 13- og 15-åringer, noe også andre undersøkelser har vist. De som gav klareste uttrykk for at det var lite som skjedde i området, og at det tilbudet som fantes ikke var spennende nok til at de ville ta det i bruk, var alle 15 år. For disse blir det dermed også enda mer fristende å heller dra bort til andre, større steder, som for eksempel Lørenskog, Lillestrøm og Oslo. Men så vil det kanskje også være naturlig for en 15-åring å uansett utvide aksjonsradiusen og dra mer ut av området. For disse vil gjerne behovet for mer frihet og selvstendighet, nye impulser, større miljøer, og valgmuligheter i forhold til hva en kan foreta seg og hvem en vil være sammen med, være større. Dette er en naturlig del av utviklingen, og ikke i seg selv negativt eller tegn på "farlige trekk". Men det kommer selvsagt igjen an på hvem en er sammen med, hva en gjør og hvor en oppholder seg.

Området synes altså tilsynelatende å fungere godt som setting for barn og unge. Det finnes i hvert fall en del tilbud rettet mot denne gruppen i området. Den geografiske beliggenheten til Blystadlia spiller nok også en viktig rolle i forhold til miljøet blant ungdommen i området. Den litt isolerte beliggenheten og avstanden til Oslo sentrum vil kunne bidra til at ungdommen blir litt lengre i nærområdet, samt at ungdomsmiljøet blir mer oversiktlig for foreldrene. Kombinasjonen av at Blystadlia ligger et godt stykke utenfor Oslo, og det at det er noen organiserte aktiviteter i området gjør altså at situasjonen kan se lysere ut enn det man kanskje kunne forvente.

Annen teori som tar for seg drabantbyer og liknende områder som Blystadlia med et flerkulturelt miljø, kan også lett gi et inntrykk av at en skulle kunne forvente en del problemer knyttet til et slikt område. Men det viser seg altså å være vanskelig å vurdere Blystadlia i lys av litteraturen om drabantbyer. Likedan er det vanskelig å trekke klare paralleller mellom innvandrerungdom på Blystadlia og innvandrerungdom i Oslo, eller i andre større byer.

7.2 Stedets dynamikk

Steder forandres hele tiden, noe Blystadlia er et tydelig eksempel på. Som Massey (1998) har påpekt, er det derfor også nyttig å utforske dynamikken i forholdet mellom individet og dets relasjoner til sted og rom, hvilket igjen gjør det mulig å utforske relasjonene mellom makro- og mikronivå. Det har helt klart vært grunner til bekymring hva gjelder ungdomsmiljøet i Blystadlia, men situasjonen har altså roet seg, og ser langt lysere ut i dag enn hva den gjorde for et par år tilbake. Det at problembildet er blitt endret i løpet av kun noen få år, viser også at stedet er i konstant endring. Blystadlia har noen kvaliteter som over tid trolig har forandret

karakter og verdi, blant annet knyttet til det at innvandrerbefolkningen er blitt større. Nærheten til marka, og det å betrakte marka som et fortrinn, for eksempel, vil ikke nødvendigvis blant disse være like opplagt som blant mange etniske nordmenn. Og når stedet forandrer karakter, forandres også de lokale behovene. Hva som trekkes frem som spesielle fortrinn ved et sted vil altså variere fra person til person, og mellom ulike befolkningsgrupper. De ulike beboergruppene vil også alle sette sitt preg på stedet, og igjen kunne bidra til forandringer. Slike endringer innebærer en utfordring, ikke minst for kommunens bolig- og nærmiljøpolitikk.

Kapittel 8: Referanser

- Andersson, M. 1996. *Innvandrerungdom, nettverk og etnisk identitet: en studie av tokulturellhet*. IMER-programmet, Universitetet i Bergen.
- Astrup Bakke, H. m.fl. 2001. *Hvor føler du deg hjemme? En studie av stedsidentitet i Groruddalen, Nittedal og Lørenskog*. Prosjektoppgave ved Humanistisk prosjektsemester. På oppdrag fra Plan- og bygningsetaten i Oslo kommune. Universitetet i Oslo.
- Bakken, A. 1998. *Ungdomstid i storbyen*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA Rapport 7/1998. Oslo.
- Barth, F. 1994. *Manifestasjon og prosess*. Universitets forlaget, Oslo.
- Bjørge, T. & T. Haaland. 2001. *Vold, konflikt og gjenger. En undersøkelse blant ungdomsskoleelever i Skedsmo kommune*. NIBR-notat 2001:103. Oslo.
- Bø, I. *Ungdom i et sosiokulturelt lys*. Heggen, K. m.fl. (red.). 1993. *Ungdom i lokalmiljø. Perspektiv frå pedagogikk, sosiologi, antropologi og demografi*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Ebeltoft, C. 2003. *Oppdragelse i minoritetsfamilier. Kontinuitet, endring og generasjonsrelasjoner i tenåringsfasen*. Hovedoppgave i sosiologi. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Ellingsen, S. 1994. *Det medieskapt drabantbybildet – sammenliknet med nærmiljø og sosial aktivitet på Bøler*. Hovedfagsoppgave i etnologi, Universitetet i Oslo.
- Flåte, S. 1996. *Båndene imellom. En empirisk studie av sosiale nettverksrelasjoner og involvering i slekt, nabolag og vennekrets*. Hovedfagsoppgave i sosiologi. Institutt for sosiologi, Universitetet i Oslo.
- Friberg, J. H. 2005. *Ungdom, fritid og deltakelse i det flerkulturelle Oslo*. FAFO-notat 2005:16.
- Fyrand, L. 1994. *Sosialt nettverk. Teori og praksis*. Tano, Otta.
- Giddens, A. 1984. *The Constitution of Society: Outline of the Theory of Structuration*. Polity Press, Cambridge.
- Grønli, K. M. 2004. *Bo i drabantby? Unge voksnes vurderinger av drabantbyer som bosted*. Hovedfagsoppgave i samfunnsgeografi. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.
- Gundersen, B. H. & S. Skorpholm. 1985. *Forebyggende barne- og ungdomsarbeid. Samordning og samarbeid i oppvekstmiljøet*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Heggen, K. m.fl. *Ungdom og lokalmiljø*. Heggen, K. m.fl. (red.). 1993. *Ungdom i lokalmiljø. Perspektiv frå pedagogikk, sosiologi, antropologi og demografi*. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Heikkinen, M. 2000. Social Networks of the Marginal Young: A Study of Young People's Social Exclusion in Finland. *Journal of Youth Studies, Vol. 3, No. 4.* 389-406. Carfax Publishing, Taylor & Francis Group.
- Hjelmtveit, V. m.fl. 2000. *Ung i drabantby. Foreldrekontroll og lokal tilhørighet*. Prosjektrapport 276-2000. Byggforsk, Norges byggforskningsinstitutt, Høyskolen i Oslo.

- Hylland Eriksen, T. 1998. *Små steder – Store spørsmål. Innføring i sosialantropologi*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Kvale, S. 1997. *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Akademisk, Oslo.
- Lynch, K. 1960. *The Image of the City*. The M.I.T. Press, Cambridge.
- Massey, D. The Spatial Construction of Youth Cultures. Skelton, T. & G. Valentine. 1998. *Cool Places. Geographies of Youth Cultures*. Routledge, London.
- Myhren, G. 1998. *Det gode sted og planleggingen av det*. Hovedfagsoppgave i geografi. Institutt for geografi, Universitetet i Bergen.
- Mæhlum, B. Språk og identitet. Mæhlum, B. m.fl. 2004. *Språkmøte. Innføring i sociolingvistikk*. Cappelen Akademiske Forlag, Oslo.
- Otnes, P. 1991. Renaissance for Gemeinschaft? Om nærmiljø, lokalsamfunn, nettverk, hverdagsliv. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, årgang 32. 291-311.
- Relph, E. 1976. *Place and Placelessness*. Pion Limited, London.
- Robinson, C. 2000. Creating Space, Creating Self: Street-frequenting Youth in the City and suburbs. *Journal of Youth Studies*, Vol. 3, No. 4. 429-443. Carfax Publishing, Taylor & Francis Group.
- Røe, P. G. 2001. *Storbymenneskets hverdagsreiser. Sammenhenger mellom bosted, livsstil og hverdagsreisepraksis i et senmoderne perspektiv*. Dr.polit.-avhandling. Geografisk institutt, fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Trondheim.
- Schiefloe, P. M. 1985. *Nærmiljø i bysamfunn*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Schiefloe, P. M. Sosiale nettverk. L. Fyrand. 1992. *Perspektiver på sosialt nettverk*. Universitetsforlaget, Oslo.
- Statistisk Sentralbyrå (SSB). 2003. *Folke- og bolig telling 2001. Rælingen*. Oslo/Kongsvinger.
- Steinsvik, Å. 1993. *Fritid i storby. En studie av ungdomsskoleelever i Oslo*. Ungforsk, rapport nr. 5/93. Norges forskningsråd, Oslo.
- Thagaard, T. 2003. *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Andre utgave. Fagbokforlaget, Bergen.
- Valentine, G. et al. Cool Places: an introduction to Youth and Youth Cultures. Skelton, T. & G. Valentine. (eds). 1998. *Cool Places. Geographies of Youth Cultures*. Routledge, London.
- Valseth Selte, S. 1998. *Likere enn vi tror? Oslojenter med ulik kulturell bakgrunn og deres opplevelse av forholdet til foreldrene*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. NOVA Rapport 23/98, Oslo.
- Vestel, V. 2004. *A Community of Differences – hybridization, popular culture and the making of social relations among multicultural youngsters in "Rudenga", East side Oslo*. NOVA Rapport 15/04, Oslo.

Vetlesen, A. J. 1993. Why Does Proximity Make a Moral Difference? Coming to terms with a lesson learned from the Holocaust. *Praxis International*, 12:4 January 1993. 371-381.

Øia, T. 1993. *Mellom moské og McDonald's. Ung og innvandrere i Oslo*. Ungforsk Rapport 1/93. Norges forskningsråd, Oslo.

Øia, T. 2003. *Innvandrerungdom – kultur, identitet og marginalisering*. Dr.philos.-avhandling. NOVA, Oslo.

Aasen, R. 1996. *Livet i en stigmatisert bydel – en empirisk undersøkelse av alenemødres opplevelse av å bo på Grønland og Nedre Tøyen*. Hovedoppgave i geografi. Geografisk institutt, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Trondheim.

Vedlegg I

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Hans Holmboes gate 22
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47/ 55 58 21 17
Fax: +47/ 55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Terje Wessel
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi
Universitetet i Oslo

Postboks 1096 Blindern
0317 OSLO

Vår dato: 04.10.2004

Vår ref: 200401109 SS /RH

Deres dato:

Deres ref:

KVITTERING FRA PERSONVERNOMBUDET

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 17.09.2004. Meldingen gjelder prosjektet:

11511	<i>Innvandrerungdoms sosiale nettverk i Blystadlia</i>
Behandlingsansvarlig	<i>Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Terje Wessel</i>
Student	<i>Edle Vågen</i>

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS er utpekt som personvernombud av Universitetet i Oslo, jf. personopplysningsforskriften § 7-12. Ordningen innebærer at meldeplikten til Datatilsynet er erstattet av meldeplikt til personvernombudet.

Personvernombudets vurdering

Etter gjennomgang av meldeskjema og dokumentasjon finner personvernombudet at behandlingen av personopplysningene vil være regulert av § 7-27 i personopplysningsforskriften. Dette betyr at behandlingen av personopplysningene vil være unntatt fra konsesjonsplikt etter personopplysningsloven § 33 første ledd, men underlagt meldeplikt etter personopplysningsloven § 31 første ledd, jf. personopplysningsforskriften § 7-20.

Unntak fra konsesjonsplikten etter § 7-27 gjelder bare dersom vilkårene i punktene a) – e) alle er oppfylt:

- førstegangskontakt opprettes på grunnlag av offentlig tilgjengelige registre eller gjennom en faglig ansvarlig person ved virksomheten der respondenten er registrert,
- respondenten, eller dennes verge dersom vedkommende er umyndig, har samtykket i alle deler av undersøkelsen,
- prosjektet skal avsluttes på et tidspunkt som er fastsatt før prosjektet settes i gang,
- det innsamlede materialet anonymiseres eller slettes ved prosjektavslutning,
- prosjektet ikke gjør bruk av elektronisk sammenstilling av personregistre.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres slik det er beskrevet i vedlegget.

Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47/ 22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47/ 73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no
TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47/ 77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Vedlegg II

Oslo, november 2004

Til klassestyrer/e ved Sandbekken ungdomsskole.

Jeg holder på med en masteroppgave i samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo, som omhandler innvandrerdoms sosiale nettverk i Blystadlia. I forbindelse med dette kunne jeg tenke meg å intervju femten elever i alderen 13 til 15 år fra Blystadlia med første- eller andregenerasjons innvandrerbakgrunn (fra Asia med Tyrkia, Afrika, Sør- og Mellom-Amerika, eller Øst-Europa), angående deres sosiale nettverk i fritiden. Jeg ønsker å få vite noe om hvem de tilbringer mye tid sammen med utenom skoletiden, hvor de ferdes, og hva de gjør. Det vil også være relevant å stille noen spørsmål om det er noe vedkommende savner i Blystadlia, som kan gjøre fritiden i nærmiljøet bedre.

Hovedproblemstillingen for oppgaven er tredelt: Hvem omgås innvandrerdommen med i fritiden, hva gjør de, og hvor oppholder de seg? Hvor lokalt er det sosiale nettverket? Og hvordan har det sosiale nettverket, i samspill med det fysiske miljøet, innvirkning på ungdommens atferd?

Planen er å utføre intervjuene i løpet av november/desember 2004. Den enkelte elev vil intervjues hver for seg, og hvert intervju vil vare i ca en time. Jeg lurte på om det er mulig å få utføre disse intervjuene i skoletiden, da skolen anses som et naturlig og praktisk sted å treffe elevene på (og da eventuelt få låne et rom til dette). Det vil også være til stor hjelp om klassestyrer har mulighet for å ta i mot svarslippene fra de (elever og foresatte) det gjelder.

Bakgrunnen for at jeg har valgt å skrive om Blystadlia, er en prosjektbeskrivelse Blystadlia Miljøforum sendte til Vitenskapsbutikken (et formidlingskontor mellom eksterne oppdragsgivere og studenter på masternivå) ved Universitetet i Oslo, med forespørsel om hjelp fra studenter til å belyse ulike problemstillinger rundt det å bo i en flerkulturell bydel. Min veileder ved institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, ved Universitetet i Oslo, er Terje Wessel. Eventuelle spørsmål kan rettes til meg på telefon: 91737558, eller per e-post: edlevaagen@hotmail.com

Intervjuet er tenkt å være som en slags samtale (delvis strukturerte dybdeintervju), det vil si at spørsmålene ikke er helt ferdig formulert på forhånd. Jeg vil bruke båndopptaker, dersom intervjupersonen ikke har noe i mot dette, samt ta notater under intervjuet. Det er frivillig å være med og intervjupersonen har mulighet for å trekke seg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom han/hun trekker seg vil alle innsamlede data om vedkommende bli slettet. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og alle som blir intervjuet vil bli anonymisert. Båndopptakene vil bli slettet når jeg er ferdig med masteroppgaven, som forventes å være ferdig innen sommeren 2005.

Studien er meldt til personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S. Informanten vil ha rett til innsyn i hvilke opplysninger som blir registrert om han/henne.

Vennlig hilsen

Edle Vågen
(mastergradstudent)

Terje Wessel
(veileder)

Vedlegg III

Oslo, november 2004

Forespørsel om å delta i intervju

Jeg holder på med en masteroppgave i samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo, som omhandler innvandrerdoms sosiale nettverk i Blystadlia. I forbindelse med dette lurer jeg på om du kunne tenke deg å være med på et intervju. Jeg ønsker å få vite noe om hvem du tilbringer mye tid sammen med utenom skoletid, hvor du oppholder deg, og hva du gjør. Jeg lurer også på om det er noe du savner i Blystadlia, som kan gjøre fritiden i nærmiljøet bedre.

Hovedproblemstillingen for oppgaven er tredelt: Hvem omgås innvandrerdommen med i fritiden, hva gjør de, og hvor oppholder de seg? Hvor lokalt er det sosiale nettverket? Og hvordan har det sosiale nettverket, i samspill med det fysiske miljøet, innvirkning på ungdommens atferd?

Intervjuet er tenkt å være som en slags samtale, det vil si at spørsmålene ikke er helt ferdig formulert på forhånd. Planen er å utføre intervjuene i løpet av november/desember 2004, og det vil antagelig foregå på skolen, i skoletiden. Intervjuet vil vare i omtrent en time. Jeg ønsker å bruke båndopptaker, dersom du som intervjuperson ikke har noe i mot dette, og ta notater mens vi snakker. Det er frivillig å være med og du har mulighet for å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg bli slettet. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt (det vil si at jeg har taushetsplikt), og alle som blir intervjuet vil bli anonymisert. Båndopptakene vil bli slettet når jeg er ferdig med masteroppgaven, som forventes å være ferdig innen sommeren 2005.

Dersom du har lyst til å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på samtykkeerklæringen nedenfor og gir den til klassestyrer.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på telefon 91737558, eller sende en e-post til edlevaagen@hotmail.com.

Studien er meldt til personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S. Du vil ha rett til innsyn i hvilke opplysninger som blir registrert om deg.

Vennlig hilsen

Edle Vågen
(mastergradstudent)

Terje Wessel
(veileder)

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av innvandrerdoms sosiale nettverk i Blystadlia og ønsker å stille på intervju.

Signatur:

Telefonnummer:

Vedlegg IV

Oslo, oktober 2004

Til foresatte.

Jeg holder på med en masteroppgave i samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo, som omhandler innvandrerdoms sosiale nettverk i Blystadlia. I forbindelse med dette kunne jeg tenke meg å gjøre et intervju med din sønn/datter, angående hans/hennes sosiale nettverk i fritiden. Jeg ønsker å få vite noe om hvem de tilbringer mye tid sammen med utenom skoletiden, hvor de ferdes, og hva de gjør. Det vil også være relevant å stille noen spørsmål om det er noe vedkommende savner i Blystadlia, som kan gjøre fritiden i nærmiljøet bedre.

Hovedproblemstillingen for oppgaven er tredelt: Hvem omgås innvandrerdommen med i fritiden, hva gjør de, og hvor oppholder de seg? Hvor lokalt er det sosiale nettverket? Og hvordan har det sosiale nettverket, i samspill med det fysiske miljøet, innvirkning på ungdommens atferd?

Intervjuet er tenkt å være som en slags samtale, det vil si at spørsmålene ikke er helt ferdig formulert på forhånd. Planen er å utføre intervjuene i løpet av november/desember 2004, og det vil antagelig foregå på skolen, i skoletiden. Intervjuet vil vare i omtrent en time. Jeg vil bruke båndopptaker, dersom intervjupersonen ikke har noe i mot dette, samt ta notater under intervjuet. Det er frivillig å være med og intervjupersonen har mulighet for å trekke seg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom han/hun trekker seg vil alle innsamlede data om vedkommende bli slettet. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og alle som blir intervjuet vil bli anonymisert. Båndopptakene vil bli slettet når jeg er ferdig med masteroppgaven, som forventes å være ferdig innen sommeren 2005.

Dersom du tillater at deres sønn/datter er med på intervjuet, er det fint om du skriver under på den vedlagte bekreftelseserklæringen og får denne overrakt til klassestyrer.

Bakgrunnen for at jeg har valgt å skrive om Blystadlia, er en prosjektbeskrivelse Blystadlia Miljøforum sendte til Vitenskapsbutikken (et formidlingskontor mellom eksterne oppdragsgivere og studenter på masternivå) ved Universitetet i Oslo, med forespørsel om hjelp fra studenter til å belyse ulike problemstillinger rundt det å bo i en flerkulturell bydel. Min veileder ved institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, ved Universitetet i Oslo, er Terje Wessel. Eventuelle spørsmål kan rettes til meg på telefon: 91737558, eller per e-post: edlevaagen@hotmail.com

Studien er meldt til personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S. Informanten vil ha rett til innsyn i hvilke opplysninger som blir registrert om han/henne.

Vennlig hilsen

Edle Vågen
(mastergradstudent)

Terje Wessel
(veileder)

Vedlegg V

Bekreftelse fra foresatte:

Leveres i utfylt stand til klassestyrer

JA, vi gir herved tillatelse til å delta i undersøkelsen
(Navn på eleven)

"Innvandrerungdoms sosiale nettverk i Blystadlia".

Blystadlia den /2004
(Foresattes underskrift)

Vedlegg VI

Intervjuguide

Innvandrerungdoms sosiale nettverk i Blystadlia.

1. PERSONALIA

- Alder
- Første eller andregenerasjons innvandrer?
- Hvor lenge har familien bodd i Norge?
- Hvor er familien opprinnelig fra?
- Botid i Blystadlia?
- Hvis bodd andre steder tidligere:
 - Hvor?
 - Kjente du noen som bor/bodde her fra før?

Familie/slekt

- Antall søsken. Alderen deres.
- Bor du sammen med både mor og far?
 - Alder
 - Utdannelse. Jobb.
- Språk benyttet i hjemmet.

2. SOSIALT NETTVERK

- Hvem er det du tilbringer mest tid sammen med i fritiden?
 - Familie/slekt/naboer/venner?
- Hvor ofte oppholder du deg hjemme på fritiden? (hvor mange kvelder i uka). Deltar du da i aktiviteter sammen med foreldre, eller alene på eget rom?
- Hvor ofte treffer du venner?

- Hvor/hvordan traff du dine venner i utgangspunktet? (kjent dem lenge?)
- Er vennene dine stort sett på din alder?
- Er du stort sett sammen med en eller et par faste venner, er det en større vennegjeng, eller er det mer tilfeldig?
- Hva pleier du å gjøre sammen med vennene dine?
- Hvor pleier dere å være/hvor treffer du venner i fritiden?
 - Pleier dere å være her i Blystadlia, el dra til andre steder?
 - Hvis andre steder: Hvor? Hvorfor?
 - Hvordan kommer du deg dit?
- Hvordan pleier du å avtale med venner hvor dere skal møtes og hva dere skal gjøre?
 - Er det noen mer eller mindre faste møtesteder – hvor du vet nokså sikkert at du vil kunne treffe venner, uten å avtale på forhånd?
- Har du ofte venner på besøk hjemme hos deg selv?
 - Er dette greit i forhold til familie (eget rom osv)?
 - Hvis ikke: hvorfor ikke? Kunne du tenke deg å ha det?
- Er du ofte på besøk hjemme hos venner?
- Har du noen/mange eldre venner?
- Har du noen forbilder/idoler? Noen du ser spesielt opp til?
- Har du smakt alkohol? Hvor mange ganger? Pleier du å drikke alkohol – hvor ofte? Har du venner som pleier å drikke alkohol?
- Må du inn omtrent samtidig som vennene dine på kveldstid?
- Har du stort sett norske venner, venner med annen innvandrerbakgrunn, el. venner med samme etniske bakgrunn (fra opprinnelig samme land) som deg selv?
 - Spiller etnisk bakgrunn noen vesentlig rolle? Foretrekker du venner med samme etniske bakgrunn som deg selv, etnisk norsk, eller begge deler?
 - Har det mye å si i forhold til språk/felles interesser/trygghet/forståelse/like regler hjemmefra/aksept fra foreldre, slekt el andre venner osv?
 - Hvilke aktiviteter er å foretrekke med norske venner, og hvilke med de med samme landebakgrunn som deg selv?
 - er det noen forskjell i hva en foretar seg?

3. FRITIDSAKTIVITETER:

Om organisert fritidstilbud i Blystadlia, samt ønske om endringer

- Er du medlem av noen lokale organisasjoner?
(som idrettsforening, korps, kor el.)
 - Hvor er denne/disse lokalisert?
 - Hvem står bak regien av dette?
- Pleier du å gå på noen ungdomsklubb/diskotek el.l.?
 - Er dette i Blystadlia?
 - Hvem står bak regien av dette?
- Er du fornøyd med (det organiserte) fritidstilbudet i Blystadlia?
 - Er det noe du savner? Noe du ønsker var annerledes?
 - Hva er bra / dårlig?

Etnisk fellesskap

- Er du med i noen nasjonale foreninger?
- Markering av høytider el.l. knyttet til hjemlandskultur/religion?

4. OM NÆRMILJØET OG STEDSIDENTITET (utover det som er nevnt tidligere)

- Føler du tilhørighet til Blystadlia?
(I hvilken grad føler du deg "hjemme" her? Grad av stolthet over å være herfra...)
 - Føler du deg trygg når du ferdes ute om kvelden/natten?
 - Har du opplevd noe ubehagelig i nærområdet?
 - Er det enkelte områder du unngår?
 - Kan du nevne noen positive og negative sider ved det å bo i Blystadlia?
(Fysiske omgivelser, skolemiljøet, bra/dårlig sosialt miljø, føles trygt/utrygt, sentralt i forhold til større sentrum, organisert fritidstilbud...)
-